

Szakképzés Magyarországon

Rövid ismertető

Szakképzés Magyarországon

Rövid ismertető

Kérjük, idézze ezt a kiadványt a következőképpen:
Cedefop (2024). *Szakképzés Magyarországon: rövid leírás*.
Az Európai Unió Kiadóhivatala.
<http://data.europa.eu/doi/10.2801/9066090>

Az Európai Unióval kapcsolatban számos további információ áll rendelkezésre az interneten.
Elérhető az Europa szerveren keresztül (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

© Cedefop, 2024.

Eltérő rendelkezés hiányában e dokumentum újrafelhasználása a következők szerint engedélyezett
a Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licenc alapján. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) Ez azt jelenti, hogy az újrafelhasználás megengedett, feltéve, hogy a megfelelő hitelesítést megadják, és minden változtatást jeleznek. A fényképek vagy egyéb anyagok bármilyen felhasználása vagy reprodukálása esetén, amelyek nem a Cedefop tulajdonát képezik, az engedélyt közvetlenül a szerzői jogtulajdonosoktól kell kérni.

PDF

ISBN 978-92-896-3807-4

doi:10.2801/9066090

TI-01-24-005-HU-N

Az Európai Szakképzés-fejlesztési Központ
(Cedefop) az Európai Unió referenciaközpontja az alábbi
területeken:

szakképzés, készségek és képesítések.

Információkat, kutatásokat, elemzéseket és adatokat
szolgáltatunk a szakképzéssel, készségekkel és képesítésekkel
kapcsolatban az EU tagállamainak szakpolitikai döntéshozatalához.

A Cedefopot eredetileg 1975-ben hozta létre az (EGK) 337/75
tanácsi rendelet.

. Ezt a határozatot 2019-ben hatályon kívül helyezte az
(EU) 2019/128 rendelet a Cedefop uniós ügynökségként történő
létrehozásáról megújított mandátummal.

Európa 123, Thesszaloniki (Pylea), GÖRÖGORSZÁG
Postacím: Cedefop service post, 570 01 Thermi, Görögország
Tel. +30 2310490111, Fax +30 2310490020
E-mail: info@cedefop.europa.eu
www.cedefop.europa.eu

Jürgen Siebel, *ügyvezető igazgató*
Mario Patuzzi, *az igazgatótanács elnöke*

Előszó

Magyarország 2024 második félévében átveszi az Európai Unió Tanácsának elnökségét, kulcsfontosságú szerepbe lép, és a júniusi választásokat követő új parlamenti ciklusban alakítja az EU irányvonalát. Ebben az időszakban jelentős kihívások előtt áll, többek között az EU versenyképességének fokozása, az egységes piac megerősítése, a bővítés kezelése, valamint az európai védelem és biztonság javítása. A magyar elnökség olyan fontos kérdésekkel is foglalkozik, mint a demográfiai változások és a migráció a változó globális politikai és gazdasági környezetben.

Ebben az összefüggésben a szakképzés a magyar oktatási prioritások egyik sarokköve. A szakképzés hangsúlyozása illeszkedik Magyarország szélesebb körű elnökségi prioritásaihoz, mint például a digitális és a zöld átmenethez való alkalmazkodás, valamint a versenyképes felsőoktatás stratégiai partnerségek révén történő előmozdítása. A magyar elnökség célja, hogy a felsőoktatás mellett a szakképzést is támogassa az európai versenyképesség és gazdasági növekedés előmozdítása érdekében.

A magyar szakképzési rendszer egyedülálló módon képes kezelni ezeket a kihívásokat, köszönhetően a 2019-ben elindított nagyszabású reformnak. Ez a reform a szakképzést a gazdaság önálló pillérévé tette, amely a köznevelés rendszerétől elkülönülve a szakképzésért felelős Kulturális és Innovációs Minisztérium irányítása alá tartozik. Ez a változás hangsúlyozza a szakképzés stratégiai jelentőségét a magyar gazdaságban, lehetővé téve, hogy jobban megfeleljen a munkaerő-piaci igényeknek és ösztönözze az innovációt.

A magyar szakképzési rendszer egyik legfontosabb jellemzője, hogy képes reagálni a munkaerő-piaci igényekre. Ezt olyan mechanizmusok révén érik el, amelyek biztosítják, hogy a képzési és kimeneti követelmények szorosan illeszkedjenek az ipar követelményeihez. A duális szakképzés bevezetése, amely a vállalatok aktív részvételével zajlik, döntő szerepet játszik a szakképzés relevánsabbá és hatékonyabbá tételében. Ez a megközelítés nemcsak a tanulók gyakorlati készségeit javítja, hanem a munkaerőpiacra való átmenetet is zökkenőmentesebbé teszi, mivel a tanulókat a duális képzés ideje alatt már szakképzési munkaszerződéssel foglalkoztatják, és fizetést kapnak.

Magyarország hangsúlyozza a szakképzés és a felsőoktatás közötti partnerséget a kiválóság előmozdítása érdekében. Ezek a partnerségek elősegítik a gazdaság változó igényeinek megfelelő, magas színvonalú, innovatív szakképzési programok kidolgozását. Az okleveles tehnikusképzés, amely a tehnikusképzésen belül egy speciális pályát jelent, azt a célt szolgálja, hogy a szakképzés a felsőoktatási (pl. mérnöki) tanulmányokhoz vezető fő útvonallá váljon. Az inkluzivitás egy másik kulcsfontosságú prioritás, az egész életen át tartó tanulási kezdeményezésekkel biztosítva, hogy minden egyén, függetlenül a háttérétől, hozzáférjen a folyamatos oktatási és képzési lehetőségekhez.

Az oktatók szakmai továbbképzése a magyar stratégia másik kulcsfontosságú eleme. Szakmai fejlődésükbe való befektetéssel Magyarország biztosítja, hogy az oktatók a legfrissebb oktatási készségekkel és ágazati ismeretekkel rendelkezzenek, ami - ennek tovaggyűrűző hatásaként - javítja a szakképzés minőségét.

A kiadványban részletezett átfogó reformok és stratégiai kezdeményezések értékes betekintést nyújtanak a magyar szakképzési rendszerbe. Ez az áttekintés nemcsak a magyarországi kontextus megértéséhez hasznos, hanem más uniós tagállamok számára is ösztönzőleg hathat. Bemutatja, hogy a szakképzés hogyan segíthet a gazdasági ellenálló képesség, a versenyképesség és a társadalmi befogadás közös európai céljainak elérésében.

E kiadvány célja, hogy ösztönözze a párbeszédet, az együttműködést és az innovációt a szakképzésben. A kutatók, a politikai döntéshozók, a szakképzési szolgáltatók és az érdekelt felek Európa-szerte és azon túl is értékesnek fogják találni ezt a forrást, mivel az EU-ban a szakképzés szebb jövője felé haladunk.

Jürgen Siebel
Ügyvezető igazgató

Loukas Zahilas
Szakképzési és képesítési főosztályvezető

Köszönetnyilvánítás

Ezt a kiadványt a Cedefop Szakképzési és Képesítési Főosztálya készítette Loukas Zahilas felügyelete alatt. A kiadványért Veronika Leiner, a Cedefop szakértője felelt.

A Cedefop köszönetet mond dr Pusztai Zsuzsannának és dr Zádoriné Mező Évának az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ (ReferNet Hungary) munkatársainak, akik nélkül ez a kiadvány nem jöhetett volna létre. Köszönet illeti továbbá a Kulturális és Innovációs Minisztérium és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal képviselőit is értékes hozzájárulásukért.

A kiadványt Dmitrijs Kuļšs, a Cedefop szakértője bírálta el.

Magyar nyelvre dr Zádoriné Mező Éva fordította le.

Tartalomjegyzék

Előszó.....	5
Köszönetnyilvánítás.....	7
Magyarország.....	11
1. A szakképzést befolyásoló külső tényezők	12
1.1. Demográfiai adatok	13
1.2. Gazdaság és munkaerő-piaci mutatók	14
1.2.1. Gazdasági szerkezet	14
1.2.2. Foglalkoztatás és munkanélküliség.....	15
1.2.3. Szakmai előírások	16
1.3. Iskolai végzettség.....	16
1.4. A szakképzést befolyásoló foglalkoztatáspolitikák	21
2. Szakképzési intézkedések.....	22
2.1. Az oktatási és képzési rendszer áttekintése.....	24
2.2. A szakképzés szabályozása.....	28
2.2.1. Iskolai szakképzési programok	30
2.2.2. Felnőttképzés	39
2.3. A szakképzés irányítása	40
2.3.1. Központi irányítás	40
2.3.2. A szakképző intézmények irányítása.....	41
2.3.3. Állami szakképzési hatóságok	42
2.3.4. A szociális partnerek bevonása a szakképzésbe	43
2.4. A szakképzés finanszírozása.....	43
2.4.1. Az iskolai szakképzés finanszírozása	44
2.4.2. A felnőttképzés finanszírozása	45
2.5. Oktatók.....	45
2.5.1. Az első szakmai képzettség megszerzése	46
2.5.2. Szakmai továbbképzés	47
3. A szakmai képesítések kialakítása	48
3.1. A készségigények előrejelzése.....	49
3.1.1. Munkaerő-piaci felmérések.....	49
3.1.2. A szakképzés ágazati nyomon követése.....	49
3.1.3. Karrierkövetés	50
3.2. Követelmények kidolgozása.....	51
3.2.1. Közismereti oktatás az iskolai szakképzésben.....	51
3.2.2. Szakmai kompetenciák a szakképzésben.....	51
3.2.3. A szakmai képzettség kialakítása és frissítése.....	52
3.2.4. Előírások és tantervek a felnőttképzésben.....	53
3.3. Az előzetes tanulás elismerése.....	53
3.3.1. A validálással kapcsolatos legfontosabb stratégiai dokumentumok	54
3.3.2. Fejlesztések, projektek és gyakorlatok.....	55
3.4. Minőségbiztosítás	55
3.4.1. Minőségirányítási rendszer az iskolai szakképzésben	55
3.4.2. Minőségbiztosítás a duális partnerek számára	56
3.4.3. Minőségirányítás a szakképzésben a köznevelési törvény alapján.....	56

3.4.4. Minőségirányítás a felnőttképzésben	57
4. A szakképzésben való részvétel előmozdítása.....	58
4.1. Ösztönzők a tanulók számára	59
4.1.1. Pénzügyi és egyéb ösztönzők a fiatal diákok számára	59
4.1.2. Pénzügyi és egyéb ösztönzők a felnőtt tanulók számára.....	59
4.2. Ösztönzők a duális partnerek számára	60
4.2.1. Adókedvezmények a duális szakképzésben részt vevő partnerek számára....	60
4.2.2. További ösztönzők a duális szakképzésben	60
4.2.3. Ösztönzők a saját alkalmazottak képzésére	61
4.3. Pályatanácsadás	61
4.3.1. Pályaorientációs keretrendszer és felelősségi körök.....	61
4.3.2. Pályaorientációs rendezvények és online platformok	62
4.3.3. Pályatanácsadás a felsőoktatásban és a felnőttek számára.....	62
4.4. Kihívások és fejlesztési lehetőségek	63
4.4.1. A szakképzés összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel.....	63
4.4.2. Inkluzív szakképzés	63
4.4.3. A képzett oktatói munkaerő fenntartása	64
4.4.4. A pályaorientáció és a szakképzés vonzerejének javítása	64
Rövidítések.....	65
Hivatkozások	67
További információforrások	68

Ábrák és táblázatok

Ábrák

1. Népesség-előrejelzés korcsoportok és időskori eltartottsági ráta szerint (%)	13
A2. Iskoláskorú népesség (3-22 évesek), 2012-23.....	14
3. Munkanélküliségi ráta (15-24 és 25-64 évesek) iskolai végzettség szerint 2013-23 között (%)	15
4. A szakképzésben végzettek foglalkoztatási aránya (20-34 évesek, ISCED 3. és 4. szint) (%)	16
5. A (25-64 éves) népesség a legmagasabb iskolai végzettség szerint 2023-ban.....	17
6. Az oktatásból és képzésből lemorzsolódás 2014-23-ban (%).....	18
7. Felnőttek (25-64 évesek), akik a felmérést megelőző 12 hónapon belül oktatásban vagy képzésben vettek részt (%)	20
8. Felnőttek (25-64 évesek), akik az elmúlt 12 hónapban oktatásban vagy képzésben vettek részt az EU-ban, 2022 (%)	20
9. Szakképzési rendszer ábrája: Magyarország	23
10. Az szakképzésben tanulók aránya az összes középfokú intézményben (ISCED 3. szint) tanulóhoz képest, 2022 (%)	26
11. A különböző középfokú oktatási programok 9. évfolyamára felvett tanulók aránya 2023/24-ben (%)	27
12. A képzésben részt vevők aránya az iskolarendszerű felnőttoktatásban (*), 2011-24 (%)	30
13. Iskolai szakképzésben tanulók korcsoportonként (2021-22)	30
14. A duális szakképzésben és a korábbi tanulószerveződéses gyakorlati képzésben tanulók száma	37
15. A szakképző intézmények száma fenntartók szerint.....	42
A16. Az oktatásra fordított összes államháztartási kiadás Magyarországon a GDP százalékában kifejezve	44
17. A képesítésüknek megfelelő ágazatban foglalkoztatott tanulók százalékos aránya (%)	50
18. A szakmák kidolgozásának és aktualizálásának folyamata	52

Táblázatok

1. A szakképzésben tanulók aránya szintek szerint	26
A 2. táblázat összefoglalja a felnőttek szakképzésben való részvételi lehetőségeit:	28
3. Az óraszámok ajánlott megoszlása a közismereti és a szakmai tantárgyak között a technikusképzésben.....	31
4. Az órák ajánlott megoszlása a közismereti és a szakmai tantárgyak között a szakképző iskolai oktatásban	34
5. A szakképző intézményekben foglalkoztatott tanárok és oktatók előírt képesítése	46
6. A szakképzési intézményekben foglalkoztatott tanárok és oktatók szakmai továbbképzése	47

Magyarország

©stock.adobe.com

Terület	93 012 km ² ⁽¹⁾
Főváros	Budapest
Kormányzati rendszer	Magyarország köztársaság. A Kormány élén a miniszterelnök áll, aki gyakorolja a végrehajtó hatalmat. Az elnök az államfő. A Kormány a parlamentnek tartozik elszámolással. ⁽²⁾
Népesség (2023.01.01.)	9 599 744 ⁽³⁾
Egy főre jutó reál-GDP (2023)	14 370 ⁽⁴⁾
Jogalkotó hatalom	Parlament

⁽¹⁾ [Eurostat](#) [Hozzáférés: 2024.06.20.].

⁽²⁾ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) és Eurydice (2024).

⁽³⁾ [Eurostat](#) [Hozzáférés: 2024.06.20.].

⁽⁴⁾ [Eurostat](#) [Hozzáférés: 2024.06.20.].

1. FEJEZET

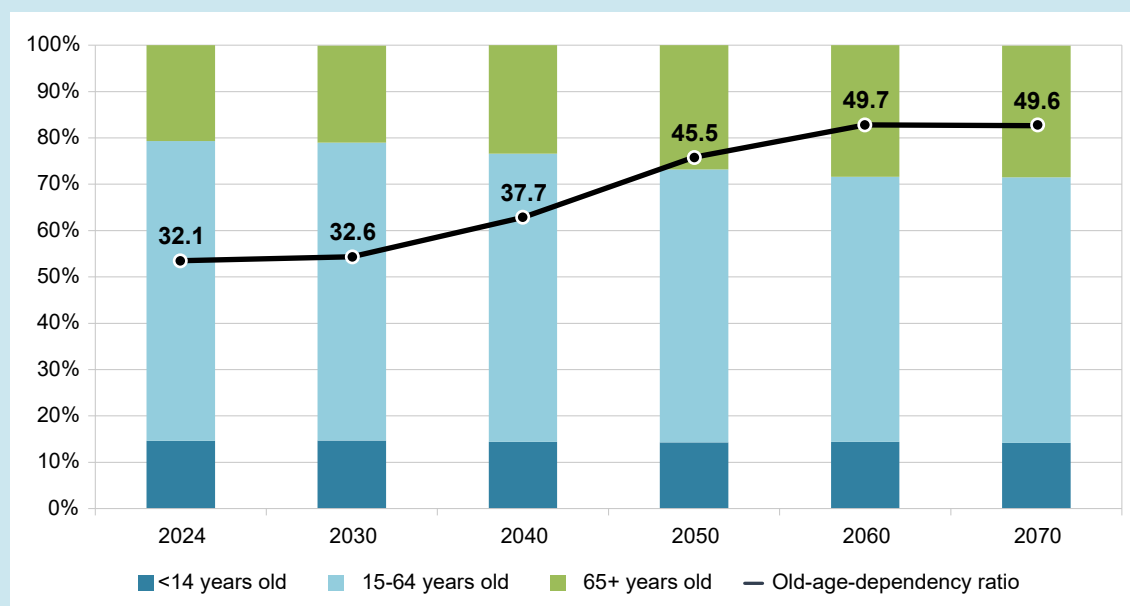
A szakképzést befolyásoló külső tényezők

1.1. Demográfiai adatok

2023-ban Magyarország lakossága 9 599 744 fő volt. A negatív természetes növekedés miatt 2019 óta 1,8%-kal csökkent ⁽⁵⁾. A népesség előregedőben is van. A legfrissebb rendelkezésre álló nemzeti statisztikák szerint a 15 év alatti fiatalok aránya 2011 óta alig változott, míg a 15-64 éves korosztály aránya csökkent, a 65 év felettiek aránya pedig nőtt ⁽⁶⁾. 2024-es 32,1-ről várhatóan 2070-re 49,6-ra nő az időskori eltartottak aránya (1. ábra) ⁽⁷⁾.

1 ábra . Népesség-előrejelzés korcsoportok és időskori eltartottsági ráta szerint (%)

Forrás: Eurostat, tps00001 és proj_23ndbi [kivonat: 2024.5.17-én].

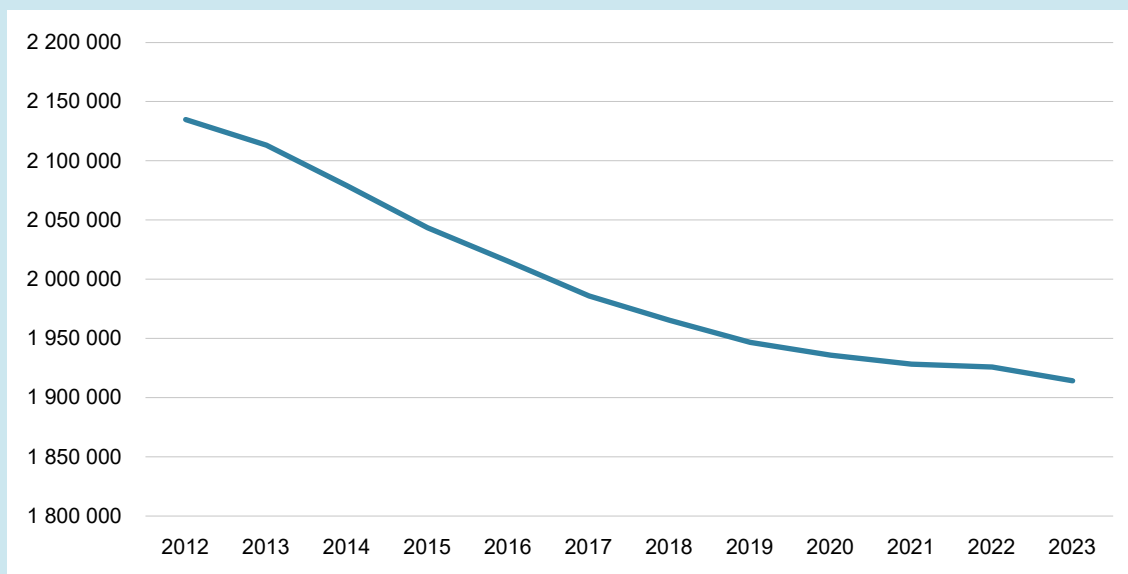
A 2. ábra az iskoláskorú népességet (3-22 éves korosztály) mutatja 2012 és 2023 között. Ebben az időszakban egyértelműen csökken az iskoláskorú gyermekek száma.

⁽⁵⁾ Népesség január 1-jén. Forrás: Eurostat [tps00001] [2024.4.30-i kivonat].

⁽⁶⁾ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal. [A népesség összetétele főbb korcsoportok szerint, eltartottsági ráták, öregedési index](#) [Magyar Központi Statisztikai Hivatal. Népesség összetétele főbb korcsoportok szerint, eltartottak aránya, öregedési index].

⁽⁷⁾ Az időskori eltartottsági arány a 65 éves vagy annál idősebb személyek számának és a munkaképes korúak (15-64 évesek) számának hányadosa. Az érték 100 aktív korú (15-64 éves) személyre vetítve van megadva.

A2 ábra . Iskoláskorú népesség (3-22 évesek), 2012-23

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal. [Az iskoláskorú népesség vármegye és régió szerint](#) [Magyar Központi Statisztikai Hivatal. Iskoláskorú népesség megyék és régiók szerint] [kivonat 2024.6.18-án].

A 2022-es népszámlálás során a lakosság 86%-a válaszolt a nemzetiségre vonatkozó választható kérdésekre ⁽⁸⁾. A 2022-es népszámlálás szerint a legnagyobb nemzeti kisebbség a romák (2,5%, azaz 209 909 fő). A németek száma 142 551, a szlovákoké 29 881, a románoké 27 554, az ukránoké 24 615 volt 2022-ben ⁽⁹⁾.

1.2. Gazdaság és munkaerő-piaci mutatók

1.2.1. Gazdasági szerkezet

A magyar gazdaság viszonylag kicsi és nyitott.

Majdnem minden vállalkozás (98,7%) kisvállalkozás, ebből 96,4% mikrovállalkozás (2022-es adatok). Az összes vállalkozásnak mindössze 0,6%-a közepes méretű, és 0,7%-a nagyvállalat. Magyarországon 2022-ben mintegy 974 000 mikro-, kis- és középvállalkozás (kkv) működött. Számuk az elmúlt évtizedben folyamatosan nőtt ⁽¹⁰⁾. Alkalmazottaik száma 2021 és 2022 között szintén növekedett, és 2022-ben megközelítette a 2,3 milliót. A kis- és középvállalkozások az összes foglalkoztatott 67%-át alkalmazzák (KSH, 2024, 50. o.).

2023-ban Magyarország GDP-je 0,9%-kal csökkent, míg az EU GDP-je 0,4%-kal nőtt 2022-hez képest. (KSH, 2024, 18. o.). A 2023. évi GDP-t leginkább az ipar, a kereskedelem, a szálláshelyszolgáltatás és a vendéglátás teljesítményének csökkenése befolyásolta.

A magyar gazdaság fő exportágazatai (2022) a következők (KSH, 2022):

- (a) közúti járművek és járműalkatrészek;
- (b) elektromos és elektronikus berendezések;

⁽⁸⁾ A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 13 nemzetiséget sorol fel, amelyeknek különleges jogokat biztosít. Nemzeti kisebbségek alatt a Magyarországon legalább egy évszázada jelen lévő, saját nyelvvel, kultúrával és hagyományokkal rendelkező etnikai csoportokat értjük. A tagság önazonosításon alapul.

⁽⁹⁾ Központi Statisztikai Hivatal. [Népszámlálás 2022. Végleges adatok. A népesség főbb jellemzői \(országos és területi adatok\).](#) [A legfrissebb népszámlálásról és a demográfiai adatokról információ](#) bővebben online található.

⁽¹⁰⁾ KSH. [A vállalkozások teljesítménymutatói kis- és középvállalkozási kategória szerint \(előzetes adatok\).](#)

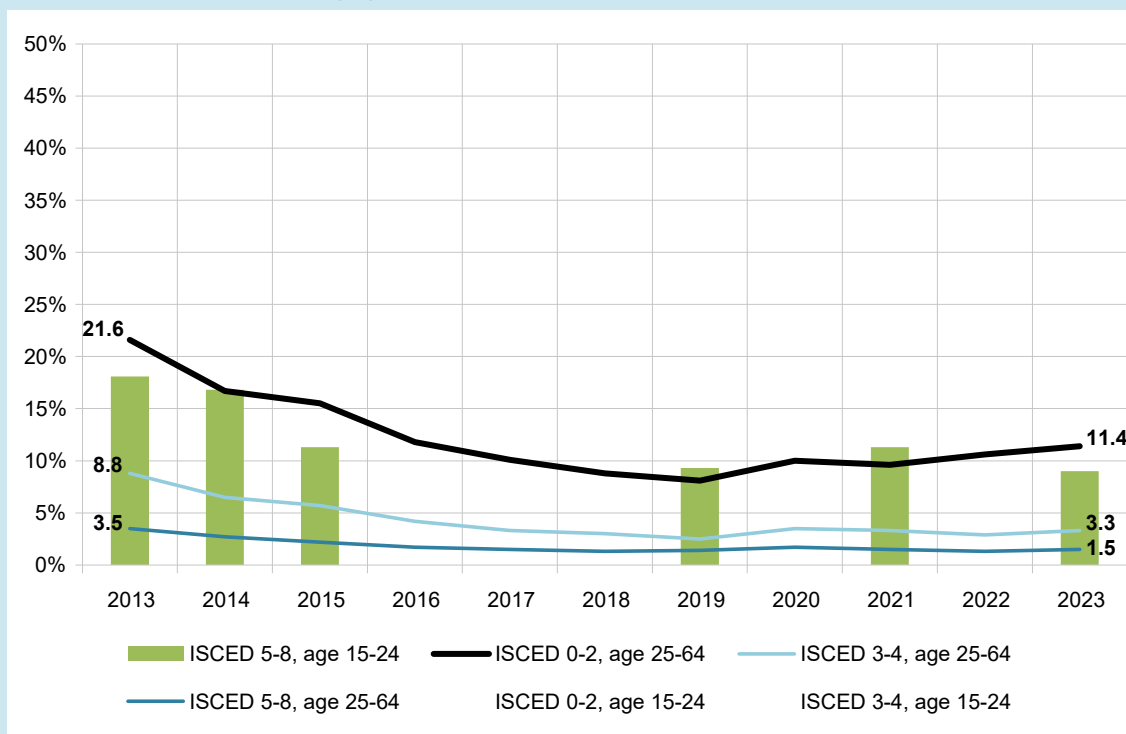
- (c) gyógyszeripari termékek;
- (d) híradástechnikai berendezések (hangrögzítő és -lejátszó eszközök).

A kivitel volumene 2023-ban nőtt (KSH, 2024, 18. o.), különösen az autóipar és az akkumulátorgyártás területén.

1.2.2. Foglalkoztatás és munkanélküliség

A 3. ábra mutatja a magyarországi munkanélküliségi rátát 2013 és 2023 között, iskolai végzettség és korcsoportok szerinti bontásban. A tendencia azt mutatja, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségű (ISCED 0-2) egyéneknek a legmagasabb a munkanélküliségi ráta, különösen a 15-24 éveseknél. Ezzel szemben a magasabb iskolai végzettségűek (ISCED 5-8) rendelkeznek a legalacsonyabb munkanélküliségi rátával. Összességében 2023-ban a teljes munkanélküliség ⁽¹⁾ Magyarországon 3,5%, ami az EU-27 5,2%-os átlaga alatt van. Ez 2019 óta 0,8 százalékponttal nőtt.

3 ábra . Munkanélküliségi ráta (15-24 és 25-64 évesek) iskolai végzettség szerint 2013-23 között (%)

Megjegyzés: az adatok az ISCED 2011-en alapulnak; megszakítások az idősorokban; alacsony megbízhatóság az ISCED 5-8, 15-24 évesek esetében.

ISCED 0-2 = általános iskolánál kevesebb vagy általános iskolai végzettség.

ISCED 3-4 = középfokú és középiskola utáni nem felsőfokú oktatás.

ISCED 5-8 = felsőfokú oktatás.

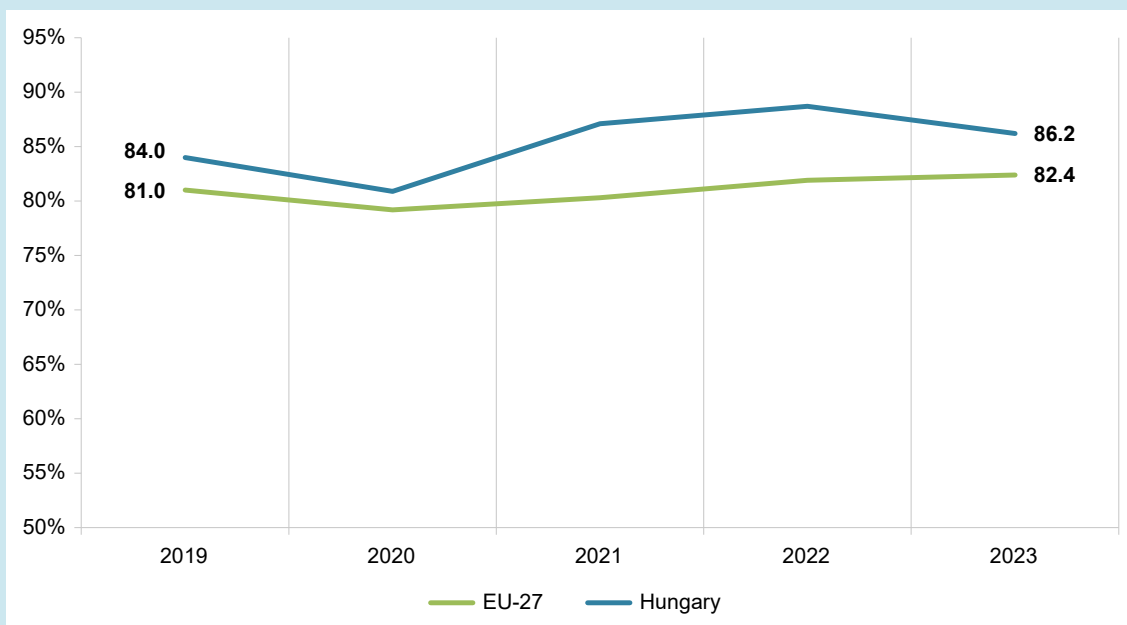
Forrás: Eurostat, ifsa_urgaed [2024.4.30-i kivonat].

A 20-34 éves szakképzésben végzettek (ISCED 3. és 4. szint) foglalkoztatási aránya a 2019-es 84,0%-ról 2023-ra 86,2%-ra emelkedett. Ez több, mint az uniós átlag (4. ábra). Az összes

⁽¹⁾ A korosztály itt 25-74 éves, mivel az Eurostat, une_rt_a adatai nem teszik lehetővé a 25-64 éves korosztály kiválasztását. [2024.4.30-i kivonat]

20-34 éves ISCED-szintű végzettséggel rendelkezők foglalkoztatottságának növekedése Magyarországon ugyanebben az időszakban 4,4 százalékpontos volt ⁽¹²⁾.

4 ábra . A szakképzésben végzettek foglalkoztatási aránya (20-34 évesek, ISCED 3. és 4. szint) (%)

Megjegyzés: Az adatok az ISCED 2011-en alapulnak; megszakítások az idősorokban.

ISCED 3-4 = középfokú és középfokú utáni nem felsőfokú oktatás.

Forrás: Eurostat, edat_lfse_24 [kivonat: 2024.04.30-án].

1.2.3. Szakmai előírások

Magyarországon a szakmák akkor minősülnek szabályozottnak, ha gyakorlásukhoz meghatározott képesítés, diploma megszerzése, állami vizsga letétele vagy szakmai szervezetben való tagság szükséges. A szabályozott szakmák adatbázisa szerint az országban a legmagasabb a szabályozott szakmák száma az EU-ban.

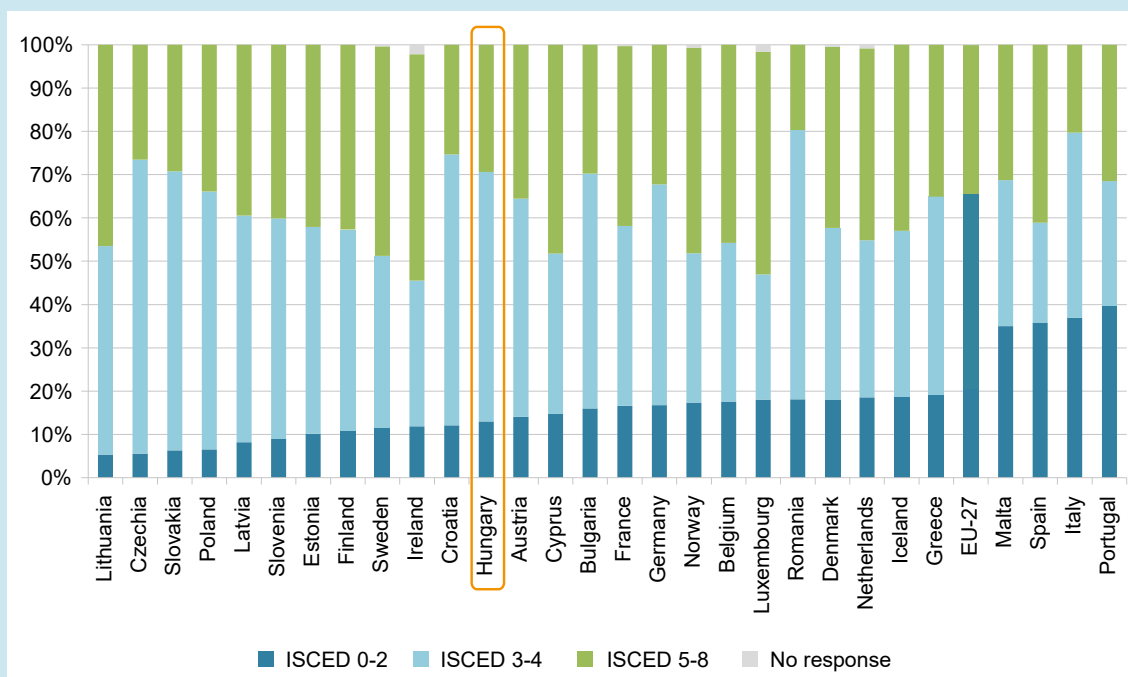
Az egyes tevékenységek végzéséhez és egyes munkakörök betöltéséhez szükséges képesítési követelményeket a vonatkozó ágazati rendeletek határozzák meg, például az Innovációs és Technológiai Minisztérium 34/2021 (VII.26.) rendelete az egyes ipari és kereskedelmi tevékenységek végzéséhez szükséges képesítésekről és egyes műszaki szabályzatokról szóló miniszteri rendeletek módosításáról.

1.3. Iskolai végzettség

Magyarországon a képzettséggel nem rendelkezők vagy alacsonyan képzettek aránya (13,0%) 2023-ban az EU-27 átlaga (20,5%) alatt volt. A 25-64 éves korcsoportban a legtöbbben középfokú végzettséggel rendelkeztek (57,6%), ami a hatodik legmagasabb arány az EU-27-ben, ahol az átlag 45,2% volt. A magas szintű képesítéssel rendelkezők a 25-64 évesek 29,4%-át teszik ki, ami alacsonyabb, mint az uniós átlag (34,2%) (5. ábra).

⁽¹²⁾ Eurostat, edat_lfse_24 [kivonat: 2024.06.28.]

5. ábra . A (25-64 éves) népesség a legmagasabb iskolai végzettség szerint 2023-ban

Megjegyzés: Az adatok az ISCED 2011 alapján készültek.

ISCED 0-2 = általános iskolánál kevesebb vagy általános iskolai végzettség.

ISCED 3-4 = középfokú és középiskola utáni nem felsőfokú oktatás.

ISCED 5-8 = felsőfokú oktatás.

Forrás: [2024.4.30-i kivonat].

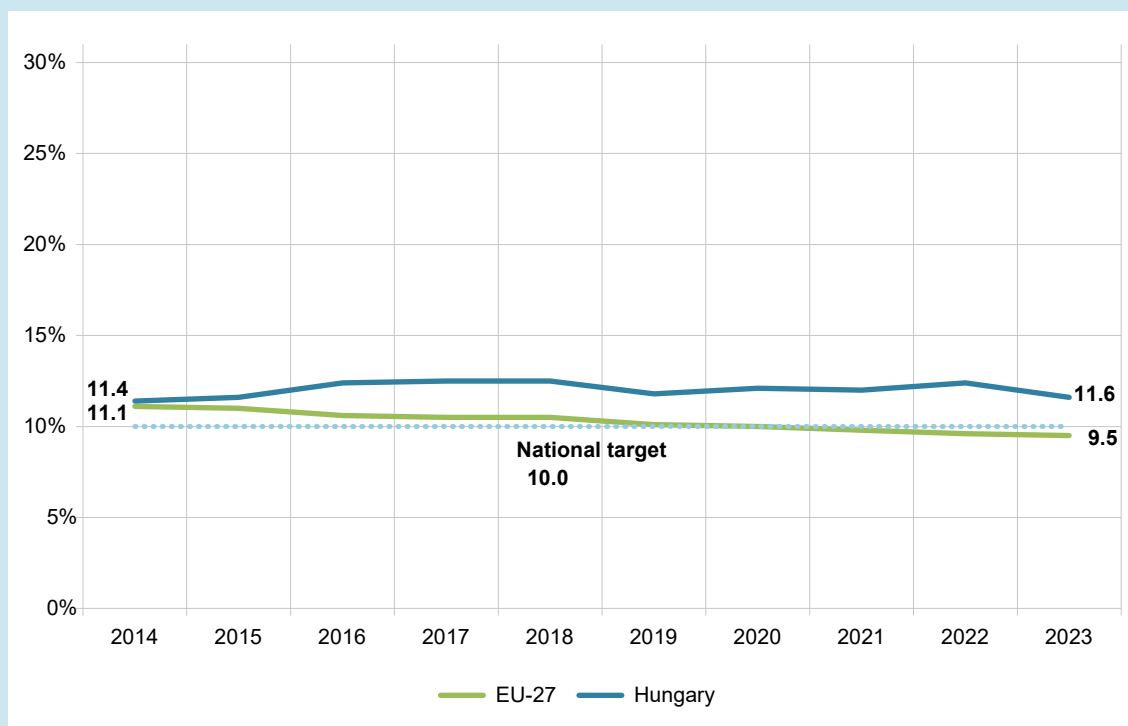
A szakképzésben hagyományosan több a férfi tanuló (55,3% 2022/23-ban) ⁽¹³⁾. Ők a műszaki területeket, például az informatikát, a mérnöki, építőipari és építészeti szakmákat részesítik előnyben, míg a női tanulók jellemzően az egészségügyet, az idegenforgalmat és a vendéglátást, valamint az üzletvitelt és menedzsmentet választják ⁽¹⁴⁾.

A 2023-as enyhe csökkenés ellenére az oktatásból és képzésből lemorzsolódók aránya a 2014-es 11,4%-ról 2023-ra 11,6%-ra emelkedett. Ez elmarad a 2023-ra kitűzött, legfeljebb 10%-os nemzeti céltól és az EU-27 9,5%-os átlagától (6. ábra).

⁽¹³⁾ A férfi tanulók arányát a forrás által megadott adatok alapján számították ki: KSH (2023). [Oktatási adatok 2022/2023 \(előzetes adatok\)](#) [Központi Statisztikai Hivatal (2023). Oktatási adatok 2022/2023 (előzetes adatok)].

⁽¹⁴⁾ NSZFH: [Szakképzési Statisztika - Tanulói létszámadatok országosan](#) [Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal: Szakképzési statisztika - Országos tanulói létszámadatok].

6. ábra . Az oktatásból és képzésből lemorzsolódás 2014-23-ban (%)

Megjegyzés: A 18-24 éves népesség aránya a legfeljebb középfokú végzettséggel rendelkező, továbbképzésben nem részesülő 18-24 évesek között.

Forrás: Eurostat & European Commission, edat_lfse_14, https://ec.europa.eu/info/2018-european-semester-national-reform-programmes-and-stability-convergence-programmes_en [2024.4.24-i kivonat].

Míg a lemorzsolódási adatokat a 18-24 éves korosztály körében végzett felmérés útján gyűjtik, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal a szakmai oktatásból való lemorzsolódásra vonatkozó adatokat is gyűjti. Ezek az adatok a nyilvántartásból 2 egymást követő tanév októberében törölt tanulókat követik nyomon, a végzős évfolyam kivételével. Ezen adatok szerint a szakképzésből való lemorzsolódás aránya a 2022/23-as 8,68%-ról 7,67%-ra csökkent 2023/24-ben ⁽¹⁵⁾.

A szakképzésből való lemorzsolódás csökkentése nemzeti kihívás. Az oktatásból és képzésből való korai kilépés nagyrészt a tanulók hátrányos társadalmi-gazdasági hátterének és az alapkészségek hiányának tulajdonítható. Ezek a problémák gyakran az általános iskolai oktatásban jelentkező kihívásokból erednek, amihez társulnak a szakképző iskoláknak a kezdeti hátrányok enyhítésében jelentkező nehézségei.

Ennek a kérdésnek a megoldására szakpolitikai reformokat dolgoztak ki. Például, a magyar állami iskolák számára 2017 óta kötelező elektronikus iskolamenedzsment-rendszerben, a *KRÉTA*-ban létrehozták a Korai iskolaelhagyás programmodulját. A modul korai jelzőrendszerként működik, folyamatosan figyelemmel kíséri a tanulók teljesítményét, valamint az igazolt és igazolatlan hiányzásokat. Ha egy tanuló teljesítménye romlani kezd, és az igazolatlan hiányzások száma növekszik, az ESL modul automatikusan értesíti a szülőket és tájékoztatja az igazgatót. Az ESL programmodul részletes tanulmányi teljesítményjelentéseket nyújt minden egyes tanulóról, tantárgyak és hónapok szerinti bontásban.

⁽¹⁵⁾ A 2023/24-es tanév szakképzési statisztikáiról részletesebb információk a [Nemzeti Szakképzési Hivatal honlapján](#) olvashatók. A 2023/23-as tanévre vonatkozó lemorzsolódási [jelentés itt](#), a 2023/24-es tanévre vonatkozó pedig [itt](#) érhető el.

Az iskolarendszerű szakképzésben rugalmas tanulási programokat vezettek be a lemorzsolódás csökkentése, a veszélyeztetett fiatalok oktatásban tartása érdekében, az alternatív módszerek segítségével a cél legalább a részzakma megszerzése (2.2.1.2 szakasz).

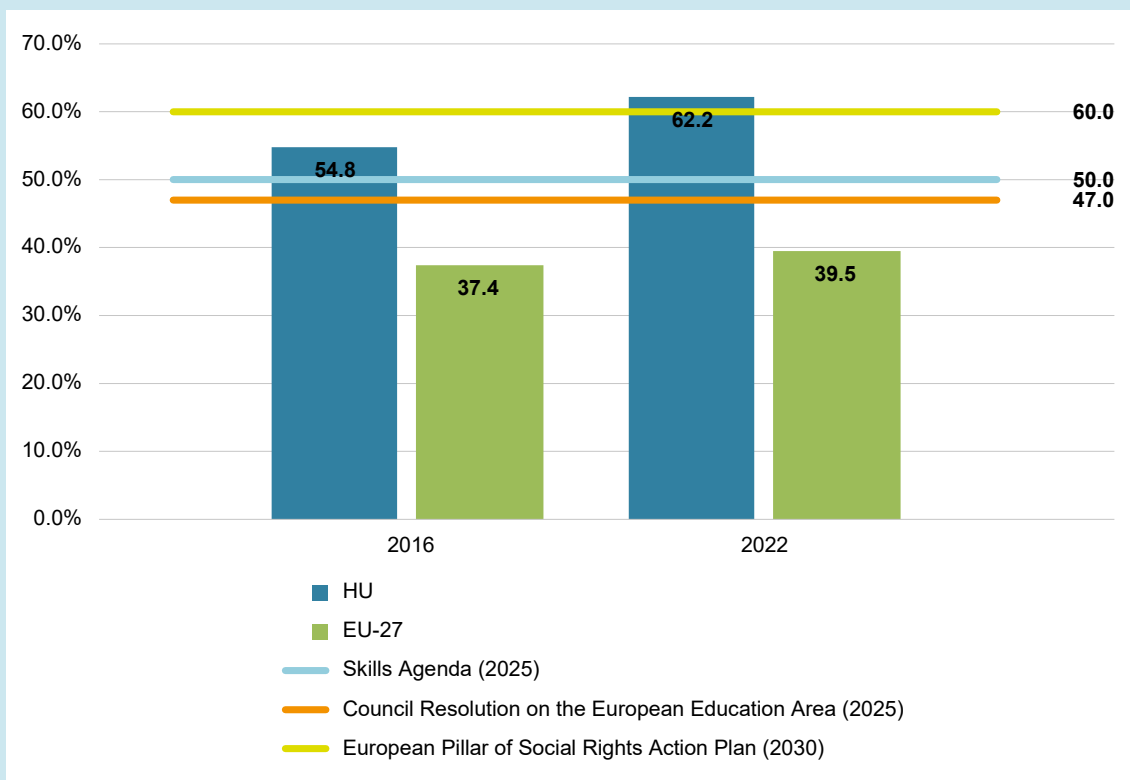
2018-ban bevezettek egy mérőeszközt, amely a tanuláshoz és a mindennapi élethez szükséges kulcskompetenciáik felmérésével azonosítja a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókat. A felmérést az a szakképző intézmények 9. évfolyamán tanulók körében végzik, a tanév elején és végén. A veszélyeztetettként azonosított tanulók felzárkóztató programban vesznek részt, egyéni vagy csoportos készségfejlesztésben részesülnek. A 2023-as eredmények 7,1%-os javulást mutatnak a matematika átlageredményeiben, és a minimális szintet el nem érő tanulók aránya 13,9%-ról 4,99%-ra csökkent ⁽¹⁶⁾.

A magyarországi korai iskolaelhagyással kapcsolatos további információkért kérjük, tekintse meg a Cedefop országismertetőjét, amely a Cedefop tanulmányának háttéranyagaként készült: Az oktatásból való lemorzsolódás: a szakképzés középpontba helyezése, I. és II. kötet .

Magyarországon támogatják a felnőttek részvételét az egész életen át tartó tanulásban, különös tekintettel a korai iskolaelhagyókra és a szakmai képzettséggel nem rendelkezőkre. Az elmúlt 12 hónapban tanulási tapasztalattal rendelkező felnőttek (25-64 évesek) aránya a 2016-os 54,8%-ról 2022-re 62,2%-ra nőtt, ami következetesen az EU-27 átlaga felett van. Ez az arány 2022-ben a második legmagasabb az EU-ban. A 2022-es adat meghaladja az európai oktatási térségről és a készségfejlesztési menetrendről szóló tanácsi állásfoglalásban 2025-re kitűzött 47%-os és 50%-os célértéket, valamint a szociális jogok európai pillérének cselekvési tervében 2030-ra kitűzött 60%-os célértéket (7. ábra és 8. ábra).

⁽¹⁶⁾ A szakképzési kompetenciamérések a [Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal](#) honlapján érhetők el.

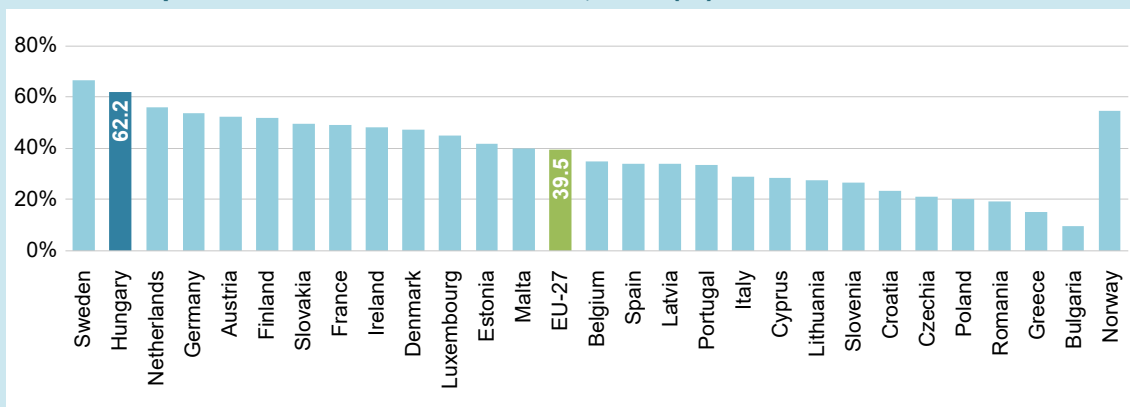
7 ábra . **Felnőttek (25-64 évesek), akik a felmérést megelőző 12 hónapon belül oktatásban vagy képzésben vettek részt (%)**

Megjegyzés: A 25-64 éves népesség százalékos aránya, akik a felmérést megelőző 12 hónapban formális vagy nem formális oktatásban vagy képzésben vettek részt

Forrás: Eurostat, a Cedefop kérésére szolgáltatott adatok, kivéve az irányított munkahelyi képzésben való részvételt; a Cedefop 2024-ig ezt a forrást használja helyettesítő adatnak.

8 ábra . **Felnőttek (25-64 évesek), akik az elmúlt 12 hónapban oktatásban vagy képzésben vettek részt az EU-ban, 2022 (%)**

Megjegyzés: A 25-64 éves népesség százalékos aránya, akik a felmérést megelőző 12 hónapban formális vagy nem formális oktatásban vagy képzésben vettek részt.

Forrás: Eurostat, a Cedefop kérésére szolgáltatott adatok, kivéve az irányított munkahelyi képzésben való részvételt; a Cedefop 2024-ig ezt a forrást használja helyettesítő adatnak, mivel a munkaerő-felmérés adatai nem állnak rendelkezésre).

1.4. A szakképzést befolyásoló foglalkoztatáspolitikák

Magyarországon a foglalkoztatáspolitikát a munka törvénykönyve ⁽¹⁷⁾ és a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló törvény ⁽¹⁸⁾ szabályozza. Ezek a törvények alakítják a szakképzést azáltal, hogy körvonalazzák a munkáltatók felelősségét, a munkavállalók jogait és a kormányzat szerepét a munkaerő-fejlesztésben.

A Munka Törvénykönyve meghatározza a foglalkoztatási jogviszonyok alapelveit. Bár nem írja elő a szakképzésben való részvételt, közvetve támogatja a szakképzést azáltal, hogy előírja a munkáltatók számára, hogy tájékoztassák a munkavállalókat a képzési lehetőségekről.

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló törvény közvetlenül támogatja a szakképzést a Nemzeti Foglalkoztatási Alapon keresztül, amely foglalkoztatási kezdeményezéseket finanszíroz (lásd még:2.4.1).

Magyarország munkaerőpiaca olyan kihívásokkal néz szembe, mint a digitalizáció és a zöldebb gyakorlatok felé való elmozdulás, ami új rugalmassági és készség-összehangolási politikákat igényel. Ezeket a szükségleteket a COVID-19 helyreállítási erőfeszítések Magyarország nemzeti helyreállítási és ellenállóképességi tervében (RRF) ⁽¹⁹⁾ hangsúlyozzák. Az RRF szakképzési intézkedéseket is tartalmaz, amelyek elősegítik a foglalkoztatást és a készségfejlesztést, különösen a kiszolgáltatott csoportok, például a nők és a fiatalok számára.

Magyarország foglalkoztatási stratégiái közé tartozik a 2014-20-as foglalkoztatási stratégia, a 2024-30-as versenyképességi stratégia és a 2030-as társadalmi befogadási stratégia. A végrehajtó intézkedések, mint például az Ifjúsági garancia plusz program, a fiatalok foglalkoztatását növelik tanácsadás, képzés és munkalehetőségek révén. A felnőttképzési programok, amelyeket gyakran az Európai Szociális Alap (ESZA) támogat, biztosítják a folyamatos készségfejlesztést. Az állami foglalkoztatási szolgálat Magyarországon *Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat* néven ismert, a nemzeti és uniós foglalkoztatási politikákat hajtja végre. Összeköti az álláskeresőket a munkáltatókkal, karrier-tanácsadást nyújtanak, kezelik a munkanélküli ellátásokat és aktív munkaerő-piaci programokat működtetnek.

⁽¹⁷⁾ A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény.

⁽¹⁸⁾ 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról.

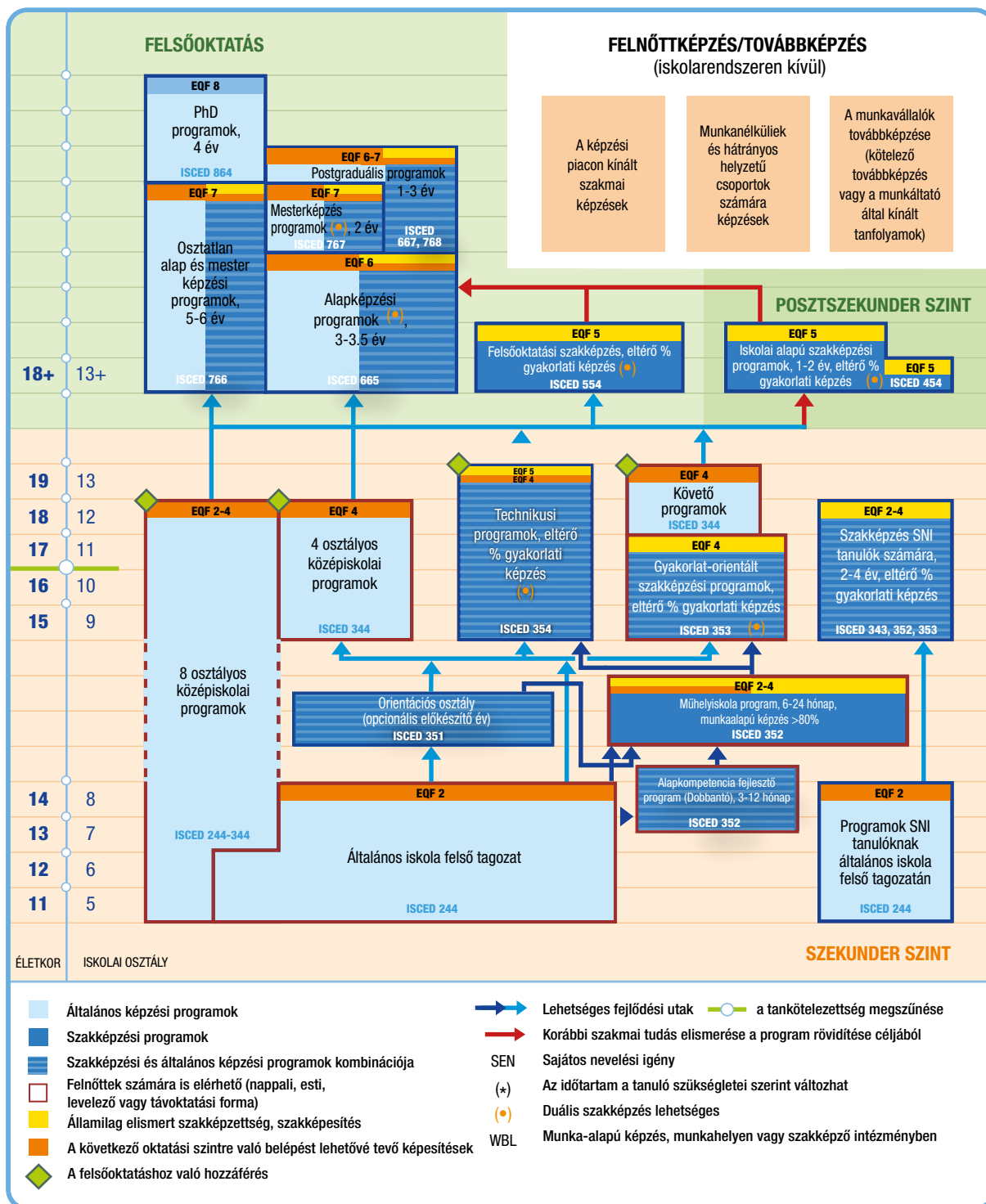
⁽¹⁹⁾ [További információk a magyarországi RRP-ről.](#)

2. FEJEZET

Szakképzési intézkedések

9 ábra . Szakképzési rendszer ábrája: Magyarország

NB: ISCED-P 2011.

Forrás: IKK Innovatív Képzéstámogató Központ Nonprofit Zártkörűen Működő Részvénytársaság (IKK Nonprofit Zrt.) és a Kulturális és Innovációs Minisztérium. (2023). Európában - Magyarország: rendszerleírás. In Cedefop, & ReferNet. (2024). Szakképzés Európában: VET in Europe database - részletes szakképzési rendszerleírások [Adatbázis]. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/hungary-u3>.

2.1. Az oktatási és képzési rendszer áttekintése

Magyarországon az nevelésben-oktatásban (óvodában és iskolában) való részvétel 3 éves kortól annak a tanévnek a végéig kötelező, amelyben a tanuló a 16. életévét betölti. A tankötelezettség 6 (vagy 7) éves korban kezdődik ⁽²⁰⁾.

A magyar terminológia különbséget tesz oktatás és képzés között: az oktatás az iskolai alapú programokra vonatkozik, míg a képzési programokat a formális iskolarendszeren kívül kínálják (2.2. fejezet).

Az oktatáshoz és képzéshez való ingyenes és általános hozzáférés az alábbiak eléréséig biztosított:

- (a) gimnáziumi vagy technikumi oktatásban szerzett érettségi bizonyítvány
- (b) a formális iskolarendszer által kínált első két szakma ⁽²¹⁾
- (c) első (rövid ciklusú) szakképesítés a felnőttképzés keretében ⁽²²⁾.

A sajátos nevelési igényű tanulók és a hátrányos helyzetű tanulók számára további előnyöket biztosítanak, hogy támogassák részvételüket ⁽²³⁾.

A magyar oktatási rendszer a következő szinteket foglalja magában:

- (a) óvodai oktatás (ISCED 0. szint);
- (b) integrált általános iskolai also- (ISCED 1. szint) és felsőtagozat (ISCED 2. szint), a továbbiakban alapfokú oktatás;
- (c) integrált középfokú (ISCED 2-3. szint) általános oktatás;
- (d) középfokú általános oktatás (ISCED 3. szint);
- (e) középfokú szakképzés (ISCED 3. szint);
- (f) posztsekunder nem felsőfokú oktatás (ISCED 4-5. szint);
- (g) felsőfokú oktatás (ISCED 6-8. szint).

A gyermekek első intézménye a bölcsőde, amely a gyermekjóléti alapellátási rendszer része, nem pedig a közoktatásé. Napközbeni ellátást, szakellátást és nevelést kínál a 20 hetes és 3 éves kor közötti gyermekek számára.

Az óvodai nevelés (ISCED 0) kötelező, és 3 éves kortól 6 (vagy 7) éves korig ⁽²⁴⁾ intézményes oktatást biztosít óvodában.

Az alapfokú oktatás (ISCED 2) a 8 éves általános iskolában folyik, amelyek 6 (vagy 7) éves kortól 14 (vagy 15) éves korig egységes struktúrában integrált általános iskolai (ISCED 1) és alsó középfokú (ISCED 2) általános oktatást nyújtanak. A felső középfokú oktatásba való átlépéshez a tanulóknak el kell végezniük a képzést, és meg kell szerezniük az általános iskolai bizonyítványt. A tanulók középfokú intézményben folytathatják tanulmányaikat, ahol választhatják az általános vagy a szakképzési irányt.

A magyarországi középiskolákba való felvételi eljárás magában foglal egy központi írásbeli tesztet magyar irodalomból és nyelvtanból, valamint matematikából, egy esetleges szóbeli vizsgát,

⁽²⁰⁾ A gyermekek abban az évben válnak tankötelessé, amikor augusztus 31-ig betöltik a 6. életévüket. Ha nem érik el az előírt életkort ezen időpontig, a következő évben kezdenek meg az iskolát.

⁽²¹⁾ [A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény](#) és a [szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény](#). Ezek a törvények szabályozzák az ingyenes hozzáférés konkrét feltételeit (pl. az oktatásban eltöltött maximális időtartam).

⁽²²⁾ Ezeket a képesítéseket a felnőttképzésről szóló [2013. évi LXXVII. törvény](#) szerinti felnőttképzési szolgáltatók kínálják, beleértve a szakképző intézményeket is. Egy ilyen képesítés megszerzése ingyenes, ha a tanulók állami fenntartású szakképző iskolákba vagy az állammal együttműködési megállapodást kötött iskolákba iratkoznak be..

⁽²³⁾ A tanulók számára ezeket az előnyöket biztosító szabályozásokról lásd a [nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény](#) és a [szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény](#) vonatkozó rendelkezéseit..

⁽²⁴⁾ A gyermek harmadik születésnapját követő szeptembertől a tanköteles kor eléréséig kötelező a tanulás. A gyermek 5 éves koráig azonban felmentés kérhető és adható.

amelyet a középiskola szervez, valamint a tanulók korábbi teljesítményének figyelembevételét. Minden tanuló (akár gimnáziumba, akár szakképző intézménybe jelentkezik) ugyanazt az írásbeli vizsgát teszi le az általános iskolai tanterv alapján a 8. évfolyamon (vagy korábban a 6 és 8 éves középiskolai képzések esetében). Egyes iskolák felvételi vizsga nélkül is felvesznek diákokat ⁽²⁵⁾.

Az általános középfokú oktatás (ISCED 3) a gimnáziumokban folyik, és jellemzően 4 évig tart (vagy 1+4 évig, amikor a diákok a 4 éves tanterv megkezdése előtt egy további nyelvi előkészítő évet végeznek). Ezek a programok a 9-12. évfolyamot ölelik fel 14 (vagy 15) és 18 (vagy 19) éves kor között. Alternatívaként léteznek 6 és 8 éves integrált alsó (ISCED 2) és felső középfokú (ISCED 3) általános oktatási programok (6 osztályos és 8 osztályos gimnázium), de ebben az esetben a diákok korábban hagyják el az általános iskolát.

Az általános középfokú oktatás (gimnázium) végén a diákok érettségi vizsgát tesznek. Ez a vizsga egyben felvételi vizsgaként is szolgál a felsőoktatási intézményekbe.

A középfokú szakképzés (ISCED 3) 14 (vagy 15) évesen, az általános iskolai oktatás befejezése után kezdhető meg, és két fő útvonalat kínál.

- (a) Az 5 éves (ISCED 354) technikusképzések mind az érettségi vizsgára, mind az EQF 5. szintű szakmára (például vegyésztechnikus) felkészítik a tanulókat a 9-13. évfolyamon, lehetővé téve számukra, hogy vagy felsőoktatási tanulmányokat folytassanak, vagy belépjenek a munkaerőpiacra. Ez a program egyesíti a 2019-es szakképzési reform előtti két korábbi programot: egy 4 éves középfokú szakképzési programot és egy választható középfokú szakképesítés megszerzését célzó szakképzés utáni programot. Korábban a tanulók gyakran csak középiskolai érettségivel és szakképesítés nélkül fejezték be a 4 éves szakképzési programot. A reform ezeket a programokat egyetlen 5 éves képzéssé olvasztotta össze, amelyet most a technikumok kínálnak ⁽²⁶⁾.
- (b) A szakképző iskolák 3 éves (ISCED 353) gyakorlatorientált szakképzési programjai az EQF 4. szintű szakképzettséghez vezetnek (például ács vagy szakács). A végzett tanulók a középfokú szakképzés keretein belül 2 éves (ISCED 344) általános képzési programon keresztül folytathatják tanulmányaikat, hogy érettségi bizonyítványt szerezzenek.

Az iskolarendszerű szakképzési rendszer által nyújtott szakmák szerepelnek a szakmák országos nyilvántartásában („Szakmajegyzék”). Ezeket a szakmákat csak az iskola-alapú szakképzési rendszer kínálhatja (lásd a 2.2.1. fejezetet).

Mind az 5 éves, mind a 3 éves szakképzési programok két szakaszból állnak: ágazati alapoktatásból és szakirányú oktatásból. Az első szakasz az alapvető szakmai készségek és a gazdaság különböző ágazataiban nélkülözhetetlen kulcskompetenciák kialakítására összpontosít, és az egész életen át tartó tanulás alapját képezi. Ez a szakasz az iskolákban zajlik, és ágazati alapvizsgával zárul, amely hozzáfértést biztosít a szakirányú oktatáshoz. A szakirányú oktatás során a tanulók az ágazaton belül az általuk választott szakmára készülnek fel (2.2.1.1. fejezet) ⁽²⁷⁾.

A munkaalapú tanulás az iskolai szakképzési programok fontos részét képezi. Ahol csak lehetséges, a duális szakképzésen keresztül biztosítják, lehetővé téve a tanulók számára, hogy valós munkakörnyezetben szerezzenek gyakorlati tapasztalatot. A tanulók a szakképzés során a duális szakképzésben szakképzési munkaszerződéssel vesznek részt (2.2.1.3. fejezet). Azok, akiknek a vállalati helyszínű oktatása nem biztosítható, az iskolai tanműhelyekben teljesítik a szakirányú oktatást. A két fő szakképzési programtípuson kívül a középfokú szakképzésen

⁽²⁵⁾ A középfokú felvételi eljárással kapcsolatos további információk az [Oktatási Hivatal honlapján](#) érhetők el.

⁽²⁶⁾ Három területen - művészeti, pedagógiai és közművelődési képzés - a korábbi intézményrendszerben maradtak meg a szakgimnáziumok által kínált programok. Ezeket a programokat is kiterjesztették 5 évre (9-13. évfolyam), de ezeket nem nevezik technikusképzésnek, és kívül esnek az országos szakképzési kereten. Ezekre a [nemzeti közoktatásról szóló 2011. évi CXCV. törvényben](#) megfogalmazott rendelkezések vonatkoznak.

⁽²⁷⁾ A nemzeti köznevelésről szóló törvény hatálya alatt maradt ötéves képzések három területen (művészeti, pedagógiai és közművelődési tanulmányi terület) nem követik ezt a kétfázisú struktúrát.

belül az ISCED 2-3. szintjén rugalmas programok kínálnak alternatív tanulási lehetőségeket azon tanulók számára, akiknek a hagyományos módszerek kihívást jelentenek (2.2.1.2. fejezet). Ezek közé tartozik az orientációs fejlesztési program (Orientációs évfolyam, ISCED 351), ahol a tanulók egy választható előkészítő év során különböző szakmákat fedeznek fel. A Dobbantó program (ISCED 352) lehetővé teszi a belépést a középfokú szakképzésbe a 15 év feletti, általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők számára, megkönnyítve a Műhelyiskola (ISCED 352) programba való továbblépést, hogy részs szakmát szerezzenek az EQF 2-4. szintjén (a részs szakmák leírását lásd a 3.2.3. fejezetben).

A sajátos nevelési igényű tanulóakra szabott szakképzési programok az ISCED 3. szintjén érhetőek el, és jellemzően 2-4 évig tartanak (2.2.1.2. fejezet).

A középfokú szakképzésben tanulók aránya a 2017-es 23%-ról 2022-re 52,9%-ra nőtt, ami közel 30 százalékpontos növekedést jelent ebben az időszakban. A 2022-es érték 3,9 százalékponttal haladja meg az EU-27 49,0%-os átlagát (1. táblázat, 10. ábra).

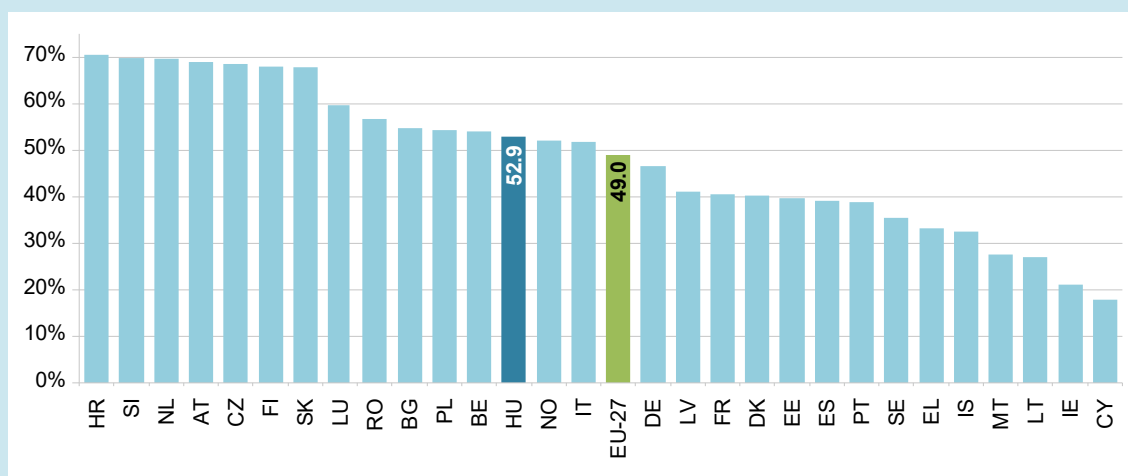
1 . A szakképzésben tanulók aránya szintek szerint

	Általános iskola felső tagozat	Középiskola	Középiskola utáni
2017	0.2%	23%	100.0%
2022	:	52.9%	100.0%
Változás 2017-22	:	29.9 pp	0 pp

Megjegyzés: Magyarországon az általános iskola (alapfokú oktatás) felső tagozatán nincs szakképzési program, a szakképzésben tanulók 0,2%-os aránya 2017-ben statisztikai érték.

Forrás: Eurostat, educ_uae_enrs01, educ_uae_enrs04 és educ_uae_enrs07 [kivonat: 2024.5.17.] Különleges érték: - nem áll rendelkezésre.

10 ábra . Az szakképzésben tanulók aránya az összes középfokú intézményben (ISCED 3. szint) tanulóhoz képest, 2022 (%)

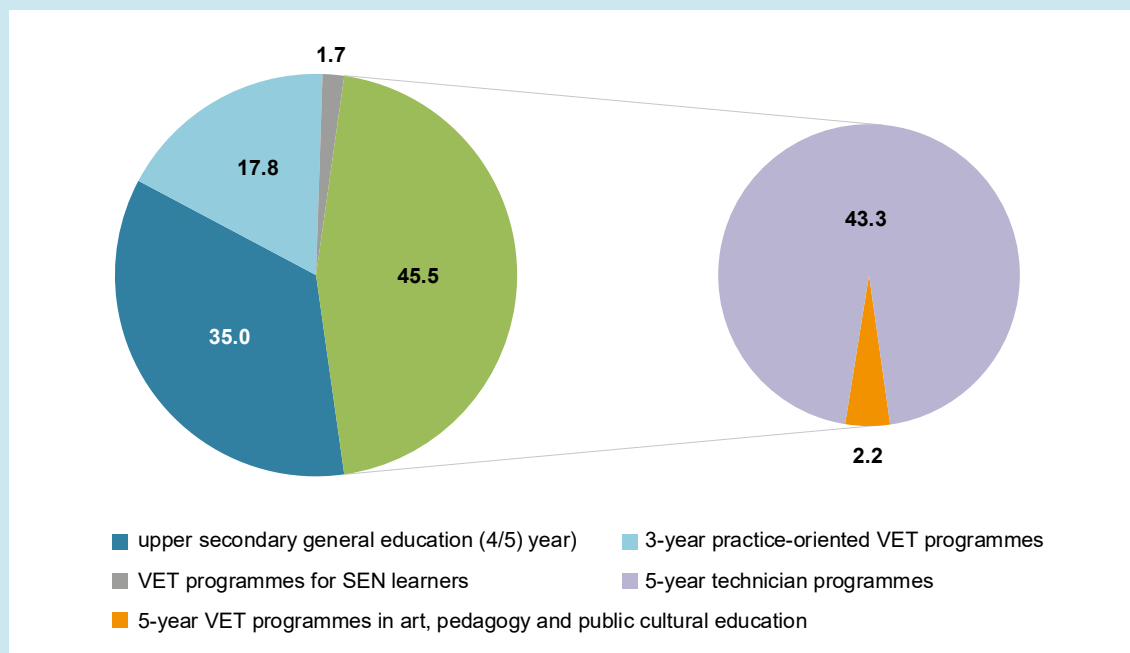

Megjegyzés: Az adatok az ISCED 2011 alapján készültek.

Forrás: Eurostat, educ_uae_enrs04 [2024.5.17-i kivonat].

A 2023/24-es tanévben összesen 78 277 tanulót vettek fel a középfokú oktatás 9. osztályába, beleértve a gimnáziumot és a szakképző intézményeket is. Ezek 35%-át gimnáziumokba, 45,5%-át 5 éves szakképzési programokra, 17,8%-át 3 éves gyakorlatorientált szakképzési programokra, 1,7%-át pedig az SNI-s tanulók számára fenntartott iskolákba vették fel (lásd a 11. ábrát).

11 ábra . A különböző középfokú oktatási programok 9. évfolyamára felvett tanulók aránya 2023/24-ben (%)

Forrás: A Cedefop által készített ábra a következő kiadványban közzétett adatok alapján: Oktatási Hivatal: Középfokú felvételi eljárás a 2023/2024. tanévben (Education Authority: Középiskolai felvételi eljárás a 2023/2024-es tanévre [közzétett PowerPoint prezentáció, hozzáférés: 22/06/2024].

Az érettségi bizonyítvánnyal rendelkezők a következő poszt-szekunder, nem felsőfokú képzésekre iratkozhatnak be:

Az ISCED 454 technikus programokat a technikumok kínálják, és csak az 5 éves középfokú szakképzési programok szakmai tartalmára összpontosítanak, kihagyva az általános (közismereti) oktatási tartalmakat. Általában 2 évig tartanak, de a felnőttek szakmai oktatásában rövidebbek is lehetnek (2. táblázat). EQF 5. szintű szakmát nyújtanak, amellyel többletpontokat szerezhetnek az egyetemi felvételhez, ha ugyanezen a területen alapképzésre jelentkeznek (2.2.1.1. fejezet).

Az ISCED 554-es felsőoktatási szakképzéseket a felsőoktatási intézmények kínálják. A végzettség az EQF 5. szintjén bizonyítványt kapnak (pl. gazdasági informatikus), és krediteket vihetnek át ugyanezen a területen folytatott alapképzésre. Az ilyen képesítések megszerzéséhez legalább 120 kreditet kell megszerezni. Az ugyanazon a területen szerzett alapidplomába beszámítható kreditek száma 30 és 90 között van. A képzés legalább 4 félévig tart.

A magyar szakképzési rendszer lehetővé teszi, hogy felnőttek is bekapcsolódjanak iskolarendszerű szakképzési programokba. A felnőttek 25 éves korukig tanulói jogviszonyban is részt vehetnek szakképzésben (középfokú vagy poszt-szekunder). A 16 és 25 év közötti diákok választásuk szerint tanulói vagy felnőttképzési jogviszonyban tanulhatnak. A tanulói státusz ösztöndíjra jogosít (lásd a 4.1.1. fejezetet), míg a felnőttképzési jogviszony nagyobb rugalmasságot biztosít, segítve a tanulóknak az oktatás és a munka összeegyeztetését.

Az EQF 6-7. szintjén a felsőfokú szakmai programok diplomához és szakmai képesítéshez vezetnek, beleértve az alap-, mester- és posztgraduális képzési programokat. Céljuk, hogy elméleti ismereteket és gyakorlati készségeket is nyújtsanak, felkészítve a hallgatókat az egyes szakmákra (például mérnökök, egészségügyi szakemberek, informatikusok) és a munkaerőpiacra való azonnali belépésre.

A szakképzés másik ágát a felnőttképzés keretében megvalósuló szakmai képzések adják, amelyeket különböző képzési szolgáltatók nyújtanak (ezek között lehetnek felnőttképző és szakképző intézmények is, lásd a 2.2.2. fejezetet). A felnőttképzés célja, hogy a munkaerő-piaci igényekre reagáló, rövid ciklusú programokkal egészítse ki az iskolarendszert. Ezek a programok államilag elismert szakmákhoz vezethetnek. Ezek nem a Szakmajegyzéken szerepelnek, hanem külön katalógusban jelennek meg (2.5.2. fejezet).

A 2. táblázat összefoglalja a felnőttek szakképzésben való részvételi lehetőségeit:

Szakképzés típusa	Tanulási forma	Életkori követelmény	EQF szint	Irányadó jogszabály
Középfok	Tanulói jogviszony	25 éves kor alatt (fiatal felnőttek)	EQF 4-5. szint szakma	2019. évi törvény a szakképzésről 2011. évi törvény a nemzeti köznevelésről
	Felnőttképzési jogviszony	A tankötelezettségi korhatáron (16 éves kor) túl	EQF 2-4. szint részsakma	
Felnőttek szakmai oktatása	Tanulói jogviszony	25 éves korig (fiatal felnőttek)	EQF 5	2019. évi törvény a szakképzésről 2011. évi törvény a nemzeti köznevelésről
	Felnőttképzési jogviszony	A tankötelezettségi korhatáron (16 éves kor) túl		
Felsőfokú szakképzés	nappali/esti/levelező/távoktatás	Nincs életkori követelmény	EQF 5	2011. évi törvény a nemzeti felsőoktatásról
Felnőttképzés	Rugalmas a felnőttképzési szerződésnek megfelelően 2013. évi törvény a felnőttképzésről.	Nincs konkrét életkori követelmény	A programkövetelményeken alapuló felnőttképzési programok az EQF-re hivatkoznak, míg mások nem.	2013. évi törvény a felnőttképzésről

2.2. A szakképzés szabályozása

Magyarország szakképzési politikáját a VET 4.0 stratégia ⁽²⁸⁾ alapozza meg. Az eredetileg 2019-ben a kormány által jóváhagyott és 2023-ban felülvizsgált stratégia célja a fiatalok és a felnőttek szakképzésének korszerűsítése. A 2019. évi szakképzési törvény, amely ezen a stratégián alapul, jelentősen megreformálta Magyarország szakképzési rendszerét. A legfontosabb változások közé tartozik a szakképzés jogi és adminisztratív elkülönítése az általános oktatástól, azzal a céllal, hogy egy független, a gazdasággal szorosabban együttműködő pillér jöjjön létre (2.3.1. fejezet). Ez magában foglalja az oktatók sajátos jogi státuszát, ami olyan szempontokat meghatározó egyedi

⁽²⁸⁾ 1168/2019. számú kormányhatározat a VET 4.0 stratégiáról.

szabályozásokhoz vezet, mint a fizetések és a folyamatos szakmai fejlődés (2.5. fejezet). A reformok a korábbi tanulószerveződéses gyakorlati rendszert egy duális képzési rendszerrel váltották fel, amely lehetővé teszi a tanulók számára, hogy a szakképzés teljes tartalmát a vállalatoknál sajátítsák el. A szakképzési munkaszerződések, amelyek a tanulószerveződések helyébe léptek, lehetővé teszik munkabér fizetését (2.2.1.3 fejezet). A szakképzésben tanulók számára ösztöndíjrendszert is bevezettek (4.1.1 fejezet).

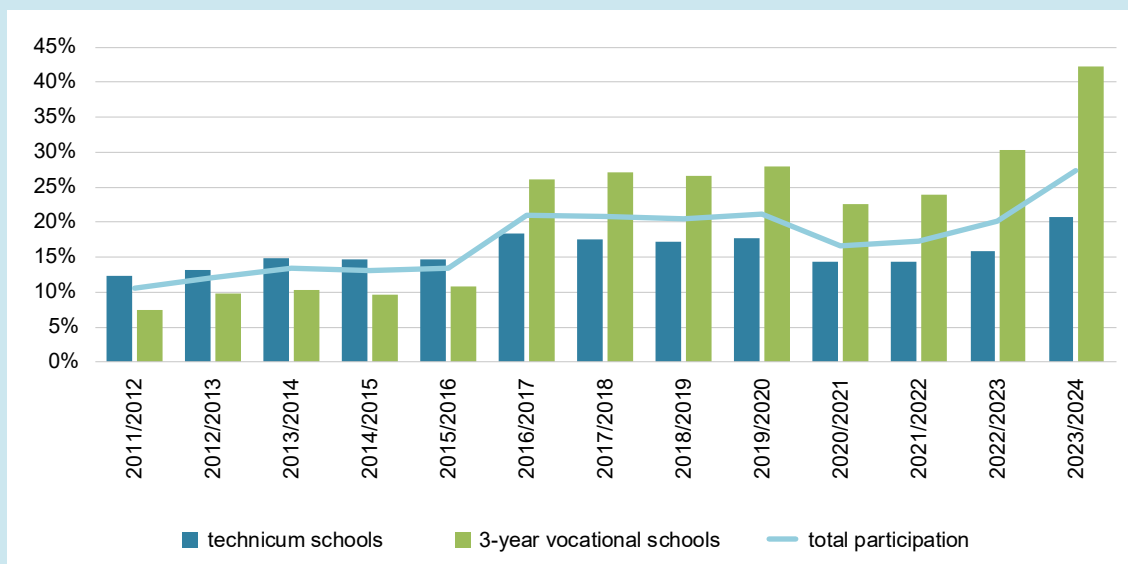
A stratégia és a vonatkozó nemzeti jogszabályok ⁽²⁹⁾ különbséget tesznek a szakmai oktatás és a szakmai képzés között.

A szakmai oktatás nemzeti kontextusban az iskolarendszerű szakképzésre utal. Az iskolarendszerű szakképzési rendszer által kínált szakmák szerepelnek a szakmák nemzeti nyilvántartásában (*Szakmajegyzék*). Ezeket a szakmákat csak az iskolarendszerű szakképzési rendszer kínálhatja (2.2.1. fejezet). A szakmai képzést a felnőttképzési szolgáltatók kínálják, és a gyorsan változó munkaerőpiachoz való alkalmazkodás a célja. Ezek a szakképzési programok rugalmasak, az iparágak által vezéreltek és folyamatosan frissülnek a munkaerő-piaci igényeknek megfelelően. Az államilag elismert szakképesítésekhez vezető felnőttképzési programok a Szakmajegyzéktől eltérő katalógusban szerepelnek. A felnőttképzési programok katalógusa egy nyilvántartásba vételi eljárás lefolytatását követően új képesítésekkel bővíthető, ha bármely szereplő piaci igényt azonosít egy új képzési programra (2.2.2 fejezet).

2015 óta, amikor bevezették a második szakképesítés ingyenes megszerzésének lehetőségét, és 2020 óta, amikor a Szakmajegyzékben szereplő képesítések kizárólag az iskolarendszerű szakképzésen keresztül váltak elérhetővé, jelentősen nőtt az ilyen programokban részt vevő felnőttek száma és aránya. A 12. ábra mutatja, hogy összességében az iskolarendszerű szakképzésben részt vevő felnőttek aránya 2011 óta nagyjából megháromszorozódott, ami elsősorban a hároméves gyakorlatorientált szakképzési programokban való részvétel jelentős növekedésének köszönhető (13. ábra).

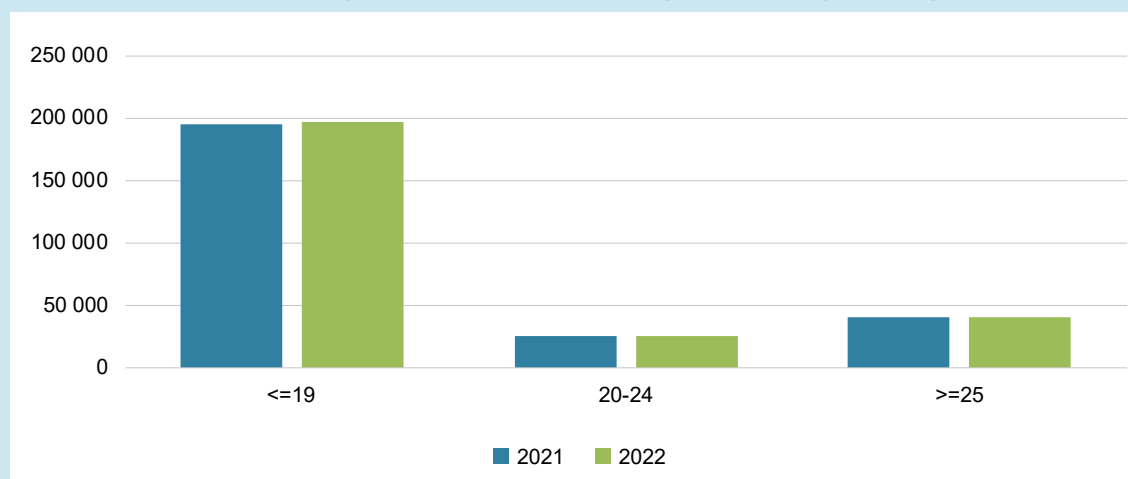
⁽²⁹⁾ [A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény](#), a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet, a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény, a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 11/2020 (II.7.) Kormányrendelet.

12 ábra . A képzésben részt vevők aránya az iskolarendszerű felnőttoktatásban (*), 2011-24 (%)

Forrás: KSH, STADAT adatbázis, https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0015.html; https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0013.html.

13 ábra . Iskolai szakképzésben tanulók korcsoportonként (2021-22)

Forrás: OSAP, Nemzeti Szakképzési Hivatal.

2.2.1. Iskolai szakképzési programok

2024 júliusától a Szakmajegyzék 180 szakképesítést tartalmaz, amelyeket országosan alapszakmaként ismernek. Ezek a szakmák csak szakképző intézmények által nyújthatók. Ezek a szakmák összhangban vannak a magyar képesítési keretrendszerrel (HuQF) és az európai képesítési keretrendszerrel (EQF), valamint a Képzési és Kimeneti Követelményekben⁽³⁰⁾ leírt megfelelő szintekkel.

⁽³⁰⁾ A programban meghatározott részképesítések és a szakmai alapképesítések eredménykövetelményei azonban mind a formális szakképző intézményekben, mind a felnőttképzési szolgáltatókon keresztül (a formális iskolarendszeren kívül) megszerezhetők.

Az iskolarendszerű szakképzés a következő lehetőségeket kínálja a tanulók számára:

- (a) alapvető szakképzési programok;
- (b) különleges támogatási mechanizmusok programjai.

2.2.1.1. Alapvető szakképzési programok

A 2019. évi magyarországi szakképzési törvény meghatározza, hogy milyen típusú intézmények működhetnek ebben a keretben, és milyen programokat kínálhatnak. A törvény kétféle szakképzési intézménytípust hozott létre: a *technikumokat* és a *szakképző iskolákat*. Ezek az iskolák a következő alapvető szakképzési programokat kínálják a tanulóknak:

Technikus programok (*technikumi oktatás*)

Ezek az ISCED 354 szerinti, 5 éves, magasabb szintű elméleti ismereteket is tartalmazó szakképzési programok *érettségi* bizonyítványt és EQF 5. szintű szakképzettséget adnak.

A technikusprogramok 5 évesek, a 9-13. évfolyamon zajlanak, és a technikumok nyújtják. Egyes esetekben 6 évig is tarthatnak, ha a technikusprogramok tartalmaznak egy további előkészítő évet is az idegennyelv-tanuláshoz. A 2023/24-es tanévben 488 iskola kínált technikusképzést ⁽³¹⁾.

A beiratkozás a 8 éves általános iskolai oktatás befejezése után lehetséges, 14 éves korban (vagy 15 éves korban az augusztus 31. után született tanulók esetében). A technikumok, különösen a népszerűek, általában felvételi vizsgákat tartanak (lásd a felvételi eljárásról szóló 2.1 fejezetet). A műhelyiskolai program (2.2.1.2 fejezet) végzősei is bejuthatnak ezekre a képzésekre. A 16 év feletti fiatalok és felnőttek is beiratkozhatnak (lásd a 2.1 fejezetet).

A technikusképzésben a tanterv a közismereti és a szakmai oktatást ötvözi, és a közismereti tartalmak a program 60%-át teszi ki. Ez a tantárgyak széles skáláját öleli fel, hogy a tanulókat felkészítse az érettségi vizsgára és a felsőoktatásba való belépésre. A 9-13. évfolyamon a tanterv fokozatosan áthelyezi a hangsúlyt az általános oktatásról a szakképzésre és a duális képzésre, amely a szakmai- és érettségi vizsgákkal zárul (3. táblázat).

3. táblázat **Az óraszámok ajánlott megoszlása a közismereti és a szakmai tantárgyak között a technikusképzésben**

Technikusképzés: ajánlott óraszámelosztás		évfolyamok				
		9	10	11	12	13
Közismereti tantárgyak heti óraszámja összesen		27	25	20	20	4
A szakmai tantárgyak heti óraszámának teljes száma	Ágazati alapoktatás	7	9	0	0	0
	Szakirányú oktatás	0	0	14	14	24
Az iskolák által szabadon tervezhető órakeret						6
Összesen rendelkezésre álló órák/hét		34	34	34	34	34

Forrás: (Heti óraterv minta a szakképző intézmény oktatási programjának elkészítéséhez, a tantárgyfelosztáshoz, valamint az órarendek helyi szintű létrehozásához), amely az IKK honlapján jelent meg.

⁽³¹⁾ SZIR-STAT 2023.10.1-től.

A 2019-es szakképzési reformot követően a 2020/21-es tanévtől kezdődően a tanulók az 5 éves képzés befejezésekor *érettségi* vizsgát tesznek ⁽³²⁾. Ez abban különbözik a gimnáziumokban tett *érettségi* vizsgától, hogy a négy kötelező közismereti vizsgatárgy (magyar nyelv és irodalom, matematika, történelem és egy idegen nyelv) mellett a szakképzésben az ötödik választható vizsgatárgyat a kötelező szakmai vizsga váltja fel. Az általános tantárgyakból a vizsgákat a tanulmányok befejezése előtt 1 vagy 2 évvel lehet letenni, míg ötödik érettségi vizsgatárgyként a szakmai vizsgát a 13. évfolyam végén. E különbségek ellenére a technikusképzésben szerzett *érettségi* a tanulmányi érték és a továbblépési lehetőségek tekintetében egyenértékű az gimnáziumi képzésben szerzett *érettségivel*.

A szakmai oktatás két szakaszra tagolódik: ágazati alapoktatásra és szakirányú oktatásra. A technikumba való beiratkozáskor a tanulók először az ágazatot választják, nem pedig a konkrét szakmát. Az ágazati alapoktatás a választott gazdasági ágazatra jellemző tananyagot tartalmazza, és a 9. és 10. évfolyamon zajlik. Ez lehetővé teszi a tanulók számára, hogy az ágazaton belül különböző munkaköröket fedezzenek fel, mielőtt a szakmairány mellett döntenének. A 10. osztály végén a tanulók ágazati alapvizsgát tesznek. A sikeres vizsga lehetővé teszi számukra, hogy a 11-13. évfolyamon továbblépjenek a szakirányú oktatásba, ahol a választott szakmához szükséges konkrét készségekre és ismeretekre összpontosítanak. Például azok a tanulók, akik a 9. évfolyamon a Turizmus-vendéglátás ágazatban kezdik meg tanulmányaikat, az ágazati alapoktatás részeként a közös ágazati tartalmakat tanulják. Az ágazati alapvizsga letétele után szakosodhatnak az EQF 5 -ös szintű szakmákra (például szakács szaktechnikus, cukrász szaktechnikus, turisztikai technikus vagy vendégtéri szaktechnikus).

A szakirányú oktatást lehetőleg a vállalatok biztosítják duális képzés keretében. A regisztrált duális képzésben részt vevő szolgáltatók a 11-13. évfolyamon *szakképzési munkaszerződés* keretében foglalkoztathatják a tanulókat. Ha a duális képzés nem lehetséges, a szakirányú oktatás az iskolai tanműhelyekben történik (a duális szakképzésről bővebben lásd a 2.2.1.3 fejezetet).

A szakmai vizsga a tanulók kompetenciáit értékeli a képzési és kimeneti követelmények figyelembevételével összeállított interaktív és projektalapú vizsgafeladatok alapján. A vizsgák egyenszilárdsága érdekében az oktatási és képzési tevékenységektől függetlenül működő akkreditált vizsgaközpontok folytatják le őket. Példák az EQF 5 technikus szakképesítésekre: logisztikai technikus, épületgépész technikus vagy bor- és pezsgőgyártó technikus.

A program befejezését követően az *érettségi bizonyítványt* és az EQF 5. szintű szakképzettséget megszerzők a következő lehetőségeket választhatják:

- (a) további szakképzési programokra jelentkezhetnek, akár iskolai szakképzésre, akár a formális iskolarendszeren kívüli szakképzésre (2.1);
- (b) felsőoktatási alapképzési szakokra (ISCED 665/EQF6) léphetnek tovább, ahol a felvételi pontokat a szakmai vizsga eredménye alapján számítják ki, ha az legalább 4-es osztályzatú, és többletpontokat is kaphatnak, ha ugyanarra a szakterületre jelentkeznek, mint a szakképzettségük; például a turisztikai technikus szakmával a turizmus és vendéglátás bármely területére jelentkezik;
- (c) beléphetnek a munkaerőpiacra.

⁽³²⁾ A korábbi rendszerben, a 2019-es szakképzési reform előtt a technikum elődjeit szakgimnáziumoknak nevezték. Ezek az iskolák 4 éven keresztül készítették fel a tanulókat az érettségi vizsgára, és egy szabadon választható további évet kínáltak a szakképesítés megszerzéséhez szükséges szakmai vizsgára. A megreformált (és átnevezett) technikusképzésekben az időtartamot 5 évre növelték, biztosítva, hogy a tanulók az 5. év végén mind az érettségi bizonyítványt, mind a szakképesítést megszerezzék, és ezzel kiküszöbölve annak lehetőségét, hogy a tanulók 4 év után csak az érettségi vizsgával, de szakképesítés nélkül távozzanak.

Okleveles technikus program ⁽³³⁾

Az okleveles technikus program, amely a technikus programon belül egy speciális pálya, a kimagaslóan teljesítő diákoknak kínál továbblépési lehetőséget. A felsőoktatásra való felkészítést szolgáló speciális tartalmakat is magában foglal. A program kezdetben a 2021/22-es tanévben pilot program keretében indult, majd a 2023/24-es tanévben 36 szakképzési centrumban 97 technikumra bővült (lásd a szakképzési centrumok szerepéről szóló 2.3.2. fejezetet). A program végrehajtásában 24 egyetem vesz részt, olyan ágazatokra összpontosítva, mint a mérnöki, az informatikai és a közgazdasági pályák.

A képzés időtartama megegyezik a hagyományos technikusképzés időtartamával (5-6 év). A képzési programot a műszaki egyetemek, a felsőoktatási intézmények és a duális szakképzést nyújtó vállalatok együttműködési megállapodások keretében közösen dolgozzák ki (lásd a duális szakképzésről szóló 2.2.1.3 fejezetet). A plusz tartalmakat az 5 éves technikusprogram utolsó 3 évében, a szakirányú oktatás szakaszában nyújtják.

A diákok számára a következő előnyök biztosítottak:

- (a) az egyetemi felvétel során elérhető kedvezmények;
- (b) a kreditek lehetséges elismerése ⁽³⁴⁾;
- (c) a hallgatók a programban a duális képzésben részt vevő képzőhelyekkel való együttműködésnek köszönhetően ugyanannál a vállalatnál folytathatják felsőfokú duális képzésüket, ahol a középfokú duális képzésüket végezték;
- (d) az „okleveles technikus” cím használata (amely nem jelent magasabb szintű képesítést, de a munkaerőpiac jobban megbecsüli).

A hallgatók különböző belépési pontokon keresztül csatlakozhatnak:

- (a) a középfokú felvételi eljárás során; ebben az esetben a tanulóknak a 9. osztálytól garantált helyük van a programban (az első két évben ugyanazokat az ágazati alapokat tanulják, mint a nem okleveles technikus osztályok);
- (b) az ágazati alapoktatás elvégzése után, a rendelkezésre álló helyek és a tanulók teljesítményének függvényében;
- (c) a 2023/24-es tanévtől az érettségi után (2.1. fejezet) az okleveles technikus program 2 éves posztszekunder képzésként is elérhető.

Bár a hagyományos technikusprogramok végzősei is hozzáférnek a felsőoktatáshoz, az okleveles technikusprogram tovább könnyíti ezt a továbblépést, hangsúlyozza az akadémiai tanulást és a valós ipari igények közötti kapcsolatot, és hozzájárul a szakképzési rendszer átjárhatóságához (Cedefop (2024)).

5 éves szakképzési programok a nemzeti köznevelésről szóló törvény alapján

Míg a legtöbb 5 éves, ISCED 354-es elméleti szakképzési programot a szakképzési törvény szerinti technikumok kínálják, három területen - művészeti, pedagógiai és közművelődési terület - a *szakgimnáziumok* nyújtanak képzéseket. Ezek a programok a nemzeti szakképzési kereten kívül működnek, és a nemzeti köznevelésről szóló törvény szabályozza őket (lásd 2.3.2 fejezetet annak magyarázatáért, hogy ezek a programok miért nem tartoznak a szakképzési keretek közé).

⁽³³⁾ További részletek a programról [az IKK honlapján](#) található.

⁽³⁴⁾ Az egyetemen legfeljebb 30 kreditpont ismerhető el (így lerövidülhet a felsőoktatási tanulmányok időtartama). Az elismerés feltételeit és a felsőoktatási tanulmányok időtartamát a technikum és a felsőoktatási intézmény közötti együttműködési megállapodás tartalmazza.

Gyakorlatorientált szakképző iskolai oktatás

Ezek az ISCED 353 szerinti, 3 éves, gyakorlatorientált szakképzési programok, amelyek az EQF 4-es szakképesítéshez vezetnek. Ezeket a szakképző iskolák kínálják a 9-11. osztályos tanulók számára. A 2023/24-es tanévben 370 iskola biztosította ezeket a programokat ⁽³⁵⁾. Ezek a programok ötvözik a közismereti és szakmai oktatást, és a tanterv körülbelül egyharmadát az általános tantárgyak teszik ki (4. táblázat). Ezek a programok azonban nem készítene fel az érettségi vizsgára.

4. táblázat **Az órák ajánlott megoszlása a közismereti és a szakmai tantárgyak között a szakképző iskolai oktatásban**

3 éves gyakorlatorientált szakképzési programok: ajánlott óraszámelosztás		évfolyamok		
		9	10	11
Közismereti tantárgyak heti órászáma összesen		17	7	7
A szakmai tantárgyak heti órászámának teljes száma	Ágazati alapoktatás	16	0	0
	Szakirányú oktatás	0	25	25
Rugalmas időbeosztás az iskolák által (az általuk meghatározott órákban)		1	2	2
Összesen rendelkezésre álló órák/hét		34	34	34

Forrás: (Heti óraterv minta a szakképző intézmény oktatási programjának elkészítéséhez, a tantárgyfelosztáshoz, valamint az órarendek helyi szintű létrehozásához), amely az IKK honlapján jelent meg.

A beiratkozás a 8 éves általános iskolai oktatás befejezése után lehetséges, 14 éves korban (vagy 15 éves korban az augusztus 31. után született tanulók esetében). A szakképző iskolák általában felvételi tesztek nélkül fogadják a tanulókat, hogy odavonzzák őket (a felvételi eljárásról szóló 2.1 fejezet). A műhelyiskolai program (2.2.1.2 fejezet) végzősei is beléphetnek ezekbe a programokba. A 16 év feletti fiatalok és felnőttek számára is lehetőség van a beiratkozásra (lásd a 2.1 fejezetet).

A rövid szakképzési programokat 2019-ben a 2020/21-es tanévtől kezdődően megreformálták a tantervek korszerűsítése és a munkaerő-piaci igényekhez való jobb igazodás érdekében. A technikusképzéshez hasonlóan a rövid szakképzési programokban is két szakaszra tagolódik a szakmai oktatás: ágazati alapoktatás és szakirányú oktatás. Az ágazati alapoktatás a 9. évfolyamon zajlik, és az adott gazdasági ágazaton belül ágazatspecifikus tananyagot tartalmaz. Az ágazati alapoktatás elvégzése után a tanulók felvételi vizsga nélkül válhatnak a technikus és a szakképző iskolai pályák között.

A 10-11. évfolyamon a szakirányú oktatás a választott szakmához szükséges speciális készségek és ismeretek fejlesztésére összpontosít. Ezt a szakképzési szakaszt elsősorban a vállalatok biztosítják duális képzés keretében. A duális képzésre jogosult vállalatok szakképzési munkaszerződések révén alkalmazhatják a tanulókat ezekben az évfolyamokban. Ha a duális képzés nem lehetséges, a gyakorlati képzés az iskolai tanműhelyekben történik (a duális szakképzésről bővebben lásd a 2.2.1.3. fejezetet).

A szakmai vizsga a tanulók kompetenciáit a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott különböző interaktív és projektalapú vizsgafeladatokon keresztül értékeli.

⁽³⁵⁾ SZIR-STAT 2023.10.1-től.

A vizsgáztatást az oktatási és képzési tevékenységektől függetlenül működő akkreditált vizsgaközpontok végzik.

A program befejeztével a végzettek EQF 4. szintű szakképzettséget szereznek (például ács, szakács vagy CNC-programozó), és a következő lehetőségeket választhatják:

- (a) továbbtanulhatnak egy kétéves általános programba való beiratkozással egy technikumban, hogy részmunkaidős (munka mellett végezhető) tanulási lehetőséggel *érettségi bizonyítványt szerezzenek*, amely lehetővé teszi a bejutást a középiskola utáni, magasabb szintű szakképzésbe és/vagy felsőoktatásba (lásd még a 2.1 fejezetet);
- (b) beiratkozhat egy további iskolai gyakorlatorientált szakképzési programba egy másik, az EKKR 4. szintjén lévő szakma megszerzéséhez, vagy beiratkozhat felnőttképzési programokba (a felnőttképzési programokról bővebben lásd a 2.2.2 fejezetet);
- (c) a munkaerőpiacra való belépés a megszerzett képesítéssel elérhető pozíciók betöltésére.

2.2.1.2. A különleges támogatási mechanizmus keretében megvalósuló programok

(a) Rugalmas tanulási utak: a lemorzsolódás veszélyének kitétt (vagy a hagyományos oktatási rendszerből már kiesett) tanulók számára a 2019. évi szakképzési törvény három rugalmas tanulási utat vezetett be a középfokú szakképzésen belül.

- (i) Orientációs fejlesztési program (ISCED 351): ez egy választható előkészítő év a középfokú szakképzésben, amely a pályaorientáció fejlesztésére összpontosít. A 2023/24-es tanévben 27 iskola biztosította ezeket a programokat ⁽³⁶⁾. Olyan általános iskola 8. osztályosokat céloz meg, akik vagy bizonytalanok abban, hogy melyik szakképzési programot válasszák, vagy akiknek az alapfokú oktatás befejezése után hiányoznak az alap- és kulcskompetenciái. Az orientációs program célja nem az általános iskolai tananyag megisméltése, hanem a tanuló kompetenciáinak felmérésén alapuló személyre szabott fejlesztés, az önismeret elmélyítése, valamint pályaorientáció és tanácsadás nyújtása. A programban a diákok az év során a projektalapú tanulás keretében, többek között munkahelyi megfigyelés és céglátogatások révén különböző szakmákkal ismerkedhetnek meg. A kompetenciafejlesztés e komplex projektek keretében valósul meg, nem pedig önálló tantárgyakon keresztül. Ez a megközelítés lehetővé teszi a tanulók számára, hogy különböző karrierlehetőségeket fedezzenek fel, mielőtt elköteleznék magukat egy konkrét képesítés mellett. A szakképzési programokba (például a 3 éves gyakorlatorientált szakképzési programokba, az 5 éves technikusprogramokba vagy a műhelyiskolai programba) való továbblépés az év végén további felvételi vizsgák nélkül lehetséges, ha a diákok ugyanabban az intézményben folytatják tanulmányaikat.
- (ii) A 15 éves ⁽³⁷⁾ és annál idősebb tanulók számára egy alapkompenciákat fejlesztő program, az úgynevezett *Dobbantó program* (ISCED 352) kínál lehetőséget. Október 1-jén 2023-ban 61 iskola biztosította ezeket a programokat ⁽³⁸⁾. A program befejezése után a középfokú szakképzésen belül lehetővé válik a belépés a műhelyiskolai programba (lásd bővebben alul), anélkül, hogy általános iskolai végzettség szükséges lenne. A Dobbantó program rugalmas időtartamú, a tanulók egyéni igényeihez igazodik. Ezt a programot kifejezetten olyan egyének számára tervezték, akik magatartási és tanulási zavarokkal küzdenek, akik már kiestek az alapfokú oktatásból, vagy akiket ez a veszély fenyeget. Célja, hogy újra beilleszkedjenek az oktatási és képzési rendszerbe. A pályaorientációs előkészítő programhoz hasonlóan a Dobbantó program is komplex projektekre és kompetenciafejlesztésre épül, az informális és nonformális tanulást és az alternatív oktatási

⁽³⁶⁾ SZIR-STAT 2023.10.1-től.

⁽³⁷⁾ Aki az előző tanév utolsó napjáig betöltötte a 15. életévét.

⁽³⁸⁾ SZIR-STAT 2023.10.1-től.

környezetet is bevonva. A program képessé teszi a résztvevőket arra, hogy megtalálják a legmegfelelőbb utat az iskolarendszerbe vagy a munka világába való visszatéréshez és a sikeres egyéni karrier felé való haladáshoz.

- (iii) *A Műhelyiskola program* (ISCED 352) az EQF 2-4. szintű részzakma megszerzésére készít fel (lásd a részzakmákról szóló 3.2.3 fejezetet). 2023. október 1-jén 75 iskola biztosította ezeket a programokat, amelyeket iskolai műhelyekben vagy cégek bevonásával ⁽³⁹⁾, legfeljebb öt diákból álló kis csoportokban bonyolítanak le. A program időtartama 6 és 24 hónap között van, az egyes tanulók előrehaladásától függően. A tantervet úgy alakították ki, hogy az az adott részzakmához szükséges készségekre és ismeretekre összpontosítson. Nincsenek általános tantárgyak: ehelyett a program az egyéni igények alapján fejleszti a részzakmához szükséges kompetenciákat (pl. számolási készség). A tanulók az oktatók által mentorálásban részesülnek, akik hetente legfeljebb 1 napot szánnak támogatásra és tanácsadásra. A programban azok vehetnek részt, akik nem fejezték be az alapfokú (általános iskolai) képzést, de elvégezték a Dobbantó programot, valamint azok, akik befejezték az alapfokú képzést és elmúltak 16 évesek. A program alternatív oktatási módszereket alkalmaz, elkerülve a hagyományos osztálytermi oktatást. A szakmai elméletet az iskolai műhelyekben végzett gyakorlati feladatokon keresztül ismertetik meg.
- (b) Sajátos nevelési igényű tanulóknak szóló szakképzési programok: ezeket a programokat a szakképzési törvény helyett a nemzeti közoktatásról szóló törvény szabályozza. Ezeket a 2-4 éves szakiskolák biztosítják a sajátos nevelési igényű tanulók részére (ISCED 353), és olyan tanulók számára vannak kialakítva, akik egyedi oktatási követelmények miatt nem tudnak társaikkal együtt haladni. A hangsúly a speciális fejlesztésen van, ezért ezeket a programokat a szakképzési reform során nem vonták ki az általános oktatási szabályozás hatálya alól (2.2 fejezet). Az iskolák szakmákat vagy részzakmákat kínálnak (a részzakmákról bővebben lásd a 3.2.3 fejezetet), olyan speciális kerettantervekkel, amelyek a speciális fogyatékossgal (pl. hallás-, látás-, mozgás- vagy enyhe értelmi fogyatékossgal) élő tanulók igényeihez igazodnak. Ezek a programok az általános és a szakmai tartalmakat ötvözik, hogy átfogó oktatást és képzést biztosítsanak. Emellett az ISCED 343 4 éves készségfejlesztő programok (amelyeket a *készségfejlesztő iskola* kínál) felkészítik a középsúlyos értelmi fogyatékossgal élő tanulókat az életkezdesre és a munkavállalást lehetővé tevő egyszerű munkafolyamatok elsajátítására. Ezek a programok is ötvözik az általános és a szakmai tartalmakat.

2.2.1.3. Duális szakképzés

A magyarországi szakképzési politika célja, hogy a tanulókat korszerű és versenyképes tudással ruházza fel. A duális képzés, amely az iskolai oktatást a vállalati gyakorlati tapasztalatokkal kombinálja, e stratégia kulcsfontosságú eleme. A 2019. évi szakképzési törvény által bevezetett, 2020. január 1-jétől hatályos duális képzés biztosítja, hogy az iskolai és a vállalati oktatás kiegészítse egymást.

A szakképzés szakaszai

A magyarországi szakképzés két szakaszból áll: ágazati alapoktatásból és szakirányú oktatásból:

- (a) az 5 éves középfokú technikusképzésben az ágazati alapoktatás az első 2 évben történik;
- (b) a 3 éves rövid szakképzési programokban az első évben;
- (c) a 2 éves középfokú utáni technikusképzésben, amelynek előfeltétele az *érettségi* bizonyítvány, az első félévben történik.

⁽³⁹⁾ Ez azonban nem tekinthető duális szakképzésnek, mivel az iskolai műhelyprogramok tanulói nem tesznek ágazati alapvizsgát, ami a szakmai képzés megkezdésének és a duális képzésbe való belépésnek előfeltétele.

Az ágazati alapoktatás szakaszában a tanulók nem vehetnek részt duális szakképzésben, ezt a szakaszt iskolai keretek között kell elvégezni (lásd még a 2.2.1.1. fejezetet), hogy a tanulók felkészüljenek a szakosodásra. A tanulók azonban szakképzési előszerződést köthetnek egy duális képzési szolgáltatóval, vállalva, hogy szakképzésük alatt szakképzési munkaszerződéssel folytatják tanulmányaikat.

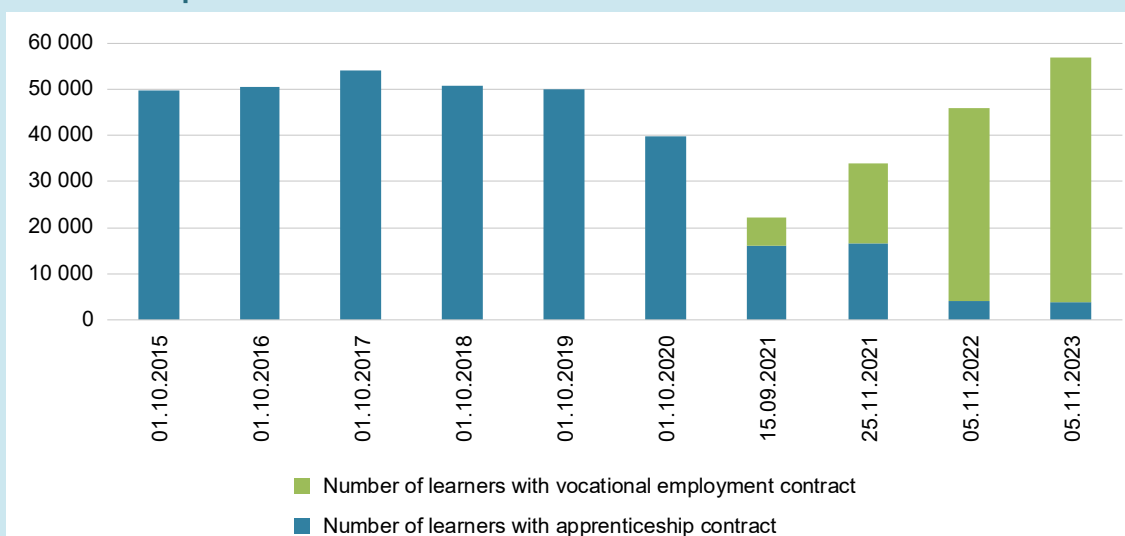
Duális képzés végezhető:

- (a) a 11-13. évfolyamon a technikumban;
- (b) a szakképző iskola 10-11. évfolyamán;
- (c) a 2 éves középfokú szakképzés második félévétől az ágazati alapvizsga letétele után ⁽⁴⁰⁾.

A szakképzés az iskolában is folyhat, de csak akkor, ha a duális képzőhelyen való részvétel nem lehetséges.

A duális képzést 2021 szeptemberétől fokozatosan vezették be az új szakképzésbe belépők számára. Azok, akik már a reform előtt is beiratkoztak (2.2), a tanulószerveződéses modell szerint végezték tanulmányaikat. A vállalatokkal 2015-23 között szerződésben álló tanulók teljes számát lásd 14. ábra .

14 ábra . A duális szakképzésben és a korábbi tanulószerveződéses gyakorlati képzésben tanulók száma

Megjegyzés: A duális képzésben részt vevő tanulók száma az év során folyamatosan változik.

Forrás: Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal, SZIR-STAT.

Különbségek a korábbi tanulószerveződéses gyakorlati képzésekhez képest

A duális szakképzés előtt Magyarországon tanulószerveződéses gyakorlati képzés működött. A magyarországi duális szakképzés különbözik, mivel olyan szakképzési munkaszerződés alapján zajlik, amelyek bért biztosítanak a tanulóknak, és a szolgálati idő számításánál munkatapasztalatnak számítanak. Ezek a szerződések a szakmai vizsga után közös megegyezéssel állandó munkaviszonyra alakíthatók ⁽⁴¹⁾.

⁽⁴⁰⁾ Azoknak, akik részszerződést szereztek, és tovább kívánnak tanulni, hogy ugyanazon a szakterületen belül teljes szerződést szerezzenek, nem kell ágazati alapvizsgát tenniük. A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény, a szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet.

⁽⁴¹⁾ A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény, a szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet.

A diákok számára a következő előnyökkel jár:

- (a) megtanulják a szakmájukra jellemző technológiát, megismerkednek a vállalatoknál használt technológiákkal;
- (b) munkatapasztalatot szerezhet vállalati környezetben, megismerheti a vállalati kultúrát, és javíthatja az elhelyezkedési lehetőségeket;
- (c) díjazásban részesül (4.1.1 fejezet).
- (d) A vállalat számára a következő előnyökkel jár:
- (e) hosszabb távon biztosítani a munkaerő utánpótlását;
- (f) rövid távon a munkaerő azonnali rendelkezésre állása, mivel a diákok részt vesznek a termelésben;
- (g) pénzügyi ellentételezésben részesül (4.2.1 fejezet).

A gazdasági kamarák általi koordináció

A duális szakképzést (a korábbi tanulószerveződéses gyakorlati képzésekhez hasonlóan) különböző kamarák koordinálják:

- (a) *Magyar Kereskedelmi és Iparkamara;*
- (b) *Nemzeti Agrárgazdasági Kamara;*
- (c) *Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara.*

Ezek a kamarák engedélyezik és nyilvántartásba veszik a duális képzőhelyeket, ellenőrzik a képzési előírások betartását, beleértve olyan szempontokat, mint a csoportméret-korlátozás, és segítik a szakképzésben részt vevő tanulókat a vállalatoknál történő gyakorlati képzésben.

Az iskolák és a duális partnerek közötti együttműködés

Az iskolák és a duális partnerek közös képzési programot hoznak létre, és felkészítik a tanulókat a szakmai vizsgára. 2020 előtt a szakképzésben a szakmai elmélet és a gyakorlat különvált. A Szakképzés 4.0 stratégia és a 2019. évi szakképzési törvény a tanulási eredményeken alapuló megközelítést fogadta el, megszüntetve az elmélet és a gyakorlat merev szétválasztását.

A szakmai oktatásban kétféle együttműködési forma létezik:

- (a) a duális partner végzi a teljes szakmai oktatást;
- (b) a duális partner bizonyos szakmai egységeket, de nem fedi le a teljes szakmai oktatást.

Mindkét formában az iskola fenntartja az általános felelősséget a program koherenciájának és minőségének biztosításáért.

A szakképzési munkaszerződés köthető:

- (a) a szakképzés teljes időtartamára;
- (b) rövidebb időszakokra (2-12 hétig, évente legfeljebb kétszer, évente legfeljebb 12 hétig) ⁽⁴²⁾.

A szakképzési munkaszerződésekre a Munka Törvénykönyvének rendelkezései vonatkoznak, a szakképzési törvényben a tanulók védelme és az oktatás sajátosságaihoz való igazodás érdekében külön rendelkezésekkel.

A duális képzőhelyként való nyilvántartásba vételre jogosult szervezetek:

- (a) vállalkozások (beleértve a kkv-kat és a nagyvállalatokat);
- (b) képzőközpontok;

⁽⁴²⁾ A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény, a szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet.

- (c) költségvetési szervek;
- (d) egyéni vállalkozó szakemberek;
- (e) kistermelők (2023-tól jogosultak).

A 2019. évi szakképzési törvény által meghatározott képzőközpontok típusai

- (a) Tudásközpont: gazdálkodó szervezetek, egy felsőoktatási intézmény és egy szakképzési centrum által alapított központ, az utóbbi kettő több mint 51%-os tulajdonában. Mind a szakképzési, mind a nemzeti felsőoktatási törvények szerinti duális képzést valósít meg.
- (b) Vállalati képzőközpont: általában egy nagyvállalat működteti, amely saját gyakorlati műhellyel rendelkezik, és önállóan vagy másokkal együttműködve szakképzést folytat.
- (c) Ágazati képzőközpont (ÁKK): elősegíti a kkv-k, a nagyvállalatok és a szakképzési centrumok közötti együttműködést a duális gyakorlati képzésre vonatkozó előírások teljesítése érdekében. Az ÁKK-k nonprofit szervezetek, amelyek a képzés szervezésével, koordinálásával és adminisztrációjával foglalkoznak, és adókedvezményeket élveznek.

2024. július 1-jéig 65 ÁKK-t regisztráltak. Eredményeiket visszaforgatják a képzésfejlesztésbe, és tevékenységüket kiterjeszthetik a felnőttképzésre, a vállalati képzési szolgáltatásokra és a termelési műveletekre.

ÁKK működési módok

- (a) Az ÁKK mint képzésszervező az operatív feladatokat, a koordinációt és az adminisztrációt végzi, míg a képzés a tagszervezetek infrastruktúráján belül zajlik;
- (b) Az ÁKK mint képzési szolgáltató közvetlenül nyújt gyakorlati képzést a saját és a társszervezetek infrastruktúrájának felhasználásával.

Tudjon meg többet a szakmai gyakorlati képzésekről nemzeti kontextusban a Cedefop európai szakmai gyakorlati képzésekről szóló adatbázisából.

2.2.2. Felnőttképzés

Az iskolarendszeren kívül szerzett szakképesítéseket a felnőttképzési törvény ⁽⁴³⁾ és a szakképzési törvény (44) szabályozza. Ezek a törvények biztosítják, hogy a felnőttképzési szolgáltatásokat a szükséges engedélyekkel rendelkező intézmények nyújtsák. A szakképző intézmények, mint a technikum és a szakképző iskolák is eljárhatnak felnőttképzési szolgáltatóként e szabályozásoknak megfelelően.

A felnőttképzés konkrét munkakörökre és munkatevékenységekre készít fel. Olyan tanfolyamokat foglal magában, amelyek sok esetben az iskolai szakképzésre épülnek, és további szakosodást biztosítanak. Olyan képesítések megszerzésére irányuló tanfolyamokat is kínál, amelyek az iskolai szakképzési rendszerben nem érhetők el. Az ilyen típusú képzési programok jellemzően rövid képzési időtartamúak. A rendszert úgy tervezték, hogy rugalmas legyen, így lehetővé teszi a munkaerő-piaci igényekhez való gyors alkalmazkodást.

A felnőttképzési programok keretében szerzett képesítések jellemzően nem szerepelnek a *Szakmajegyzékben*. Ugyanakkor a jóváhagyott *Programkövetelmények, (PK)* alapján hivatkoznak a Magyar Képesítési Keretrendszer, (HuQF) és az Európai Képesítési Keretrendszer (EQF) szintekre, amelyeket tanulási eredményekben fejeznek ki. Ezek a programkövetelmények határozzák meg a szakképesítések képzési követelményeit és vizsgakritériumait. A felnőttképzési program elvégzése után a tanulók tanúsítványt kapnak. Az államilag elismert képesítés megszerzéséhez a tanulóknak

⁽⁴³⁾ A felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény, a felnőttképzési törvény végrehajtásáról szóló 11/2020 (II.7.) Kormányrendelet.

⁽⁴⁴⁾ A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény, a szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet.

egy akkreditált vizsgaközpontban képesítő vizsgát is tenniük kell. A jogszabályi keret 2023. július 1-jétől lehetővé teszi, hogy a tanulók a képesítő bizonyítványt kísérő Europass-kiegészítést igényelhessenek.

Bármely szereplő javasolhat új PK-t, vagy változtatásokat egy meglévő PK-hoz. A PK-k katalógusát a felnőttképzésért felelős miniszter vezeti és az [IKK Innovatív Képzéstámogató Központ honlapján teszi közzé](#). A miniszter évente felülvizsgálja a nyilvántartásba vett PK-kat. Ha egy PK legalább 30%-ban átfedésben van a *Szakmajegyzékben* szereplő szakma kompetenciáival, akkor nem vehető nyilvántartásba. E szabály alól kivétel, ha a PK célja egy szakmához kapcsolódó szakmai kompetenciák magasabb szintű elsajátítása vagy speciális szakmai ismeretek és szakmai készségek megszerzése. 2024. június 30-ig összesen 601 programkövetelményt vettek fel a jegyzékbe. Minden felnőttképzési szolgáltató ezen PK-k alapján alakítja ki képzési programjait.

A felnőttképzési törvény hatálya alá tartoznak azok a képzési lehetőségek, amelyek nem vezetnek államilag elismert vizsgához vagy képesítéshez, mint például a nyelvtanfolyamok vagy a tanári továbbképzések. E tanfolyamok sikeres elvégzéséről a résztvevők tanúsítványt kapnak.

A képzési szolgáltatóknak minőségbiztosítási rendszerrel kell rendelkezniük, amely magában foglalja az oktatók képesítéseinek, kompetenciáinak és folyamatos szakmai fejlődésének dokumentálását. Bár a felnőttképzésben dolgozó oktatók továbbképzése nem kötelező, a szolgáltatók jellemzően alkalmi továbbképzést kínálnak a teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatóknak.

Ezek a programok általában díjkötelesek. A felnőttképzési programok finanszírozása több forrásból származik, többek között a résztvevők hozzájárulásaiból, a munkaadói hozzájárulásokról, állami költségvetési juttatásokról és nemzetközi támogatásból, elsősorban az Európai Szociális Alapból (ESZA) (lásd még a 4.1.2. fejezetet).

2.3. A szakképzés irányítása

2.3.1. Központi irányítás

A [szakképzésről szóló 2019. évi törvény](#) hatályba lépése óta a szakképzés jogilag és közigazgatásilag elkülönül az általános oktatástól ⁽⁴⁵⁾, ami a szakképzés számára egy független, a gazdasággal szorosabban együttműködő rendszert hoz létre. Míg az általános oktatás az oktatásért felelős miniszter felügyelete alá tartozik ⁽⁴⁶⁾, addig a szakképzést a szakképzésért felelős miniszter felügyeli, aki jelenleg a [kulturális és innovációs miniszter](#). Ez a szétválasztás 2015-ben kezdődött, amikor a szakképző iskolák fenntartása a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz, majd 2018-ban az újonnan létrehozott Innovációs és Technológiai Minisztériumhoz került. 2022 óta ez a hatáskör az utódminisztérium, a Kulturális és Innovációs Minisztérium alá tartozik, amely jelenleg a szakképzést, valamint a felnőttképzést és a felsőoktatást felügyeli ⁽⁴⁷⁾.

Az általános oktatásért felelős miniszter felügyeli a szakképző intézményekben oktatott általános oktatási tartalmakat, és kidolgozza a közismereti kerettanterveket. A szakképzés irányításán belül más minisztériumok felügyelik a saját ágazatukon belüli képesítéseket. Például a mezőgazdasági képzés képesítési követelményeit az Agrárminisztérium felügyeli ([Agrárminisztérium, AM](#)), a honvédelmi képzést a Honvédelmi Minisztérium felügyeli ([Honvédelmi Minisztérium, HM](#)), az egészségügyi ágazat és a rendészeti képzés képzési és

⁽⁴⁵⁾ Nemzeti szinten a szakképzést elválasztották a közoktatástól. A közoktatás ma már az óvodai oktatástól a középiskola utáni oktatásig tartó szinteket foglalja magában, kivéve a szakképzést, és a nemzeti közoktatásról szóló 2011. évi CXCV. törvény szabályozza.

⁽⁴⁶⁾ 2022 óta az intézményi struktúrában a Belügyminisztérium alá tartozik ([Belügyminisztérium, BM](#)).

⁽⁴⁷⁾ 182/2022 (V.24.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről.

kimeneti követelményeit pedig az egészségügyért és a rendészeti képzésért felelős miniszterrel egyetértésben állapítják meg.

2.3.2. A szakképző intézmények irányítása

A szakképző intézményeknek a szakképzési törvény szerint két típusa van: a technikum, amely 5 éves ISCED 354 programokat kínál, amelyek az EQF 4. szintű *érettségi*hez és az EQF 5. szintű szakképzettséghez vezetnek, valamint a szakképző iskolák, amelyek 3 éves ISCED 353 gyakorlatorientált szakképzési programokat kínálnak, amelyek az EQF 4. szintű szakképzettséghez vezetnek. Vannak többcélú intézmények is, amelyek többféle programot kínálnak. 2013 óta az iskolák irányítását központosították, aminek eredményeképpen a legtöbb állami szakképző intézmény a szakképzési centrumok hálózatába integrálódott. A szakképzési centrum részeként működő szakképző intézmény a szakképzési centrum jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egysége.

Jelenleg 41 *szakképzési centrum* ⁽⁴⁸⁾ működik a szakképzésért felelős minisztérium fenntartásában. Ezeket a központokat az állam finanszírozza a minisztérium erre a célra elkülönített költségvetésén keresztül, amelyből az iskolák fenntartásához szükséges forrásokat biztosítják. Koordinálják a hozzájuk tartozó iskolák oktatási és képzési tevékenységeit és a duális partnerekkel való kapcsolattartás és a helyi vállalatokkal való kapcsolatteremtés révén elősegítik a képzés összehangolását a munkaerő-piaci igényekkel. E kötelezettségvállalás célja a duális képzési lehetőségek javítása és a szakképzési centrumok alá tartozó iskolák képzési kínálatának a helyi munkaerőigényekhez való igazítása. Az állami agrár szakképző intézményeket a Agrárminisztérium működteti, és az *agrárszakképzési centrumok* hálózatához tartoznak. A 2023/24-es tanévben 53 agrár szakképző intézmény tartozik öt agrárszakképzési centrumhoz.

A Belügyminisztérium és a Honvédelmi minisztérium által működtetett szakképző intézmények, valamint egyes egyetemek ágazatspecifikus programokat kínálnak. Szakképző intézményeket nemzetiségi önkormányzatok, egyházi jogi személyek vagy vallási egyesületek, gazdálkodó szervezetek, alapítványok és egyesületek is létrehozhatnak ⁽⁴⁹⁾. Ezek a szakképzésért felelős miniszterrel kötött megállapodás alapján a központi költségvetésből kaphatnak finanszírozást (lásd 17. ábra a különböző szervezetek által fenntartott szakképző iskolák száma Magyarországon 2024.07.01-től).

Az EQF 5. szintű szakképesítéseket a művészeti, pedagógiai és közművelődési területeken (2.2.1.1. fejezet), valamint a különböző speciális szükségletű kategóriákra szabott szakképzési programokat (2.2.1.2. fejezet), amelyek célja az EQF 2-4. szintjeinek megfelelő részleges vagy teljes szakképesítések elérése, a 2019-es szakképzési reformot követően nem a szakképzési törvény, hanem a nemzeti köznevelésről szóló törvény szabályozza. Ez a választás azt tükrözi, hogy az új szabályozási keret a gyakorlati relevanciára és a munkaerő-piaci igényekhez igazodó rugalmasságra helyezi a hangsúlyt; ezek az elemek nem alkalmazhatók teljes mértékben ezekre a speciális programokra. A művészeti, pedagógiai és közművelődési oktatás esetében az új szakképzési rendszer kulcsfontosságú elemei, például a duális szakképzés, nem alkalmazhatóak. A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók esetében a hangsúly a gyógypedagógiai fejlesztésre helyeződik. Következésképpen ezek a programok továbbra is a «hagyományos» általános oktatási szabályok hatálya alá tartoznak, és nem a szakképzési törvényben meghatározott szakképző intézmények kínálják őket.

Az EQF 5. szintű programokat az idézett három területen a *szakgimnáziumok* kínálják, míg az EQF 2-4. szintű programokat az SNI tanulók számára a nemzeti köznevelési törvényben

⁽⁴⁸⁾ Az egyes szakképzési központokban az iskolák száma 5 és 19 között változik. Minden szakképzési központnak átlagosan legalább 2 000 diákkal kell rendelkeznie. Jelenleg 358 szakképző iskola tartozik a 41 központhoz.

⁽⁴⁹⁾ A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény.

meghatározottak szerint a *szakiskolák* kínálják. E programok tanáira a szakképzési törvény nem vonatkozik, hanem a köznevelési jogszabályok hatálya alá tartoznak. Ez eltérő foglalkoztatási feltételeket, bérrendszert, továbbképzési és előmeneteli rendszereket jelent. Hasonlóképpen, az e programokban részt vevő diákok nem jogosultak a szakképzési törvény által szabályozott szakképzési programokban elérhető pénzügyi ösztönzőkre. E különbségek ellenére ezek a programok ugyanolyan szintű szakképesítésekhez vezetnek, mint a szakképző intézményekben kínált szakmai oktatás.

15. ábra A szakképző intézmények száma fenntartók szerint

	Fenntartó					
	Kulturális és Innovációs Minisztérium	Agrárminisztérium	Belügyminisztérium	Honvédelmi Minisztérium	Felsőoktatási intézmények	Nem állami szervezetek (a)
Szakképzési centrumokba szervezett szakképző intézmények	41 szakképzési centrum	5 mezőgazdasági szakképzési centrum	Nem szakképzési centrumokba szervezett iskolák	Nem szakképzési centrumokba szervezett iskolák	Nem szakképzési centrumokba szervezett iskolák	Nem szakképzési centrumokba szervezett iskolák
Iskolák száma	358	53	2	2	20	92
A szakképző intézmények száma összesen	527					

Forrás: SZIR-STAT 2024.7.1-től. A nem állami szervezetek közé tartoznak a egyházi jogi személyek, vallási egyesületek, alapítványok egyesületek magáncégek, nem állami felsőoktatási intézmények.

2.3.3. Állami szakképzési hatóságok

A Nemzeti [Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal \(NSZFH\)](#) és az [IKK Innovatív Képzéstámogató Központ](#) (IKK) a szakképzésért felelős minisztérium alá tartozó kulcsfontosságú állami szervek. Ezek támogatják a szakképzési politika végrehajtását.

Az NSZFH feladatai közé tartozik:

- központi irányítás: felügyeli a szakképzésért felelős miniszter fenntartásában működő szakképzési centrumokat és intézményeket (17. ábra), és biztosítja a jogszabályoknak való megfelelést és a hatékony működést;
- rendszerüzemeltetés: olyan kulcsfontosságú rendszereket működtet, mint a SZIR (szakképzési információs rendszer), a FAR (felnőttképzési adatszolgáltató rendszer) és a KRÉTA (elektronikus iskolavezetési rendszer), és kezeli az ösztöndíjfizetéseket;
- vizsgafejlesztés: az interaktív szakmai vizsgák tartalmának kialakítása;
- projektkoordináció: irányítja a szakképzési és felnőttképzési projekteket, beleértve az EUROGUIDANCE és az EPALE projekteket, és kezeli az Europass bizonyítványkiegészítéseket.

Az IKK feladatai:

- Szakképzési tartalomfejlesztés: tankönyvek, digitális taneszközök és egyéb források létrehozása;
- Információs központ: működteti a szakképzési és felnőttképzési rendszerrel kapcsolatos

tájékoztatási és információs központot;

- (c) K+F: kutatásokat végez és oktatói értékelési módszereket fejleszt;
- (d) Oktatói továbbképzés: folyamatos szakmai továbbképzést biztosít az oktatók számára, és kezeli a kapcsolódó rendszereket;
- (e) Vizsgák: szakmai vizsgákat szervez, ha nem áll rendelkezésre akkreditált központ;
- (f) QMS: a szakképző intézmények külső értékelését végzi;
- (g) Oktatók módszertani támogatása: szakmai rendezvények és az egyes ágazatokban működő innovatív oktatókból álló tanácsadói hálózata révén nyújt támogatást;
- (h) Projektvégrehajtás: irányítja a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF), a Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz) és a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz) által finanszírozott projekteket, beleértve 672 digitális tananyag kifejlesztését.

Az Oktatási Hivatal az oktatásért felelős minisztérium alá tartozó szerv, számos feladatot lát el, amelyek mind az általános oktatásra, mind a szakképzésre kiterjednek. Ezek közé tartozik az országos tanulói értékelési rendszerek kezelése, a középfokú felvételi adminisztrációja, az érettségi felügyelete és a pedagógiai szakmai szolgáltatások nyújtása.

A Pest Vármegyei Kormányhivatal nyilvántartja a vizsgákat és felügyi felnőttképzési szolgáltatókat és programokat (2.2.2). A megyei/fővárosi kormányhivatalok foglalkoztatási osztályai képzési támogatást nyújtanak a veszélyeztetett csoportok számára.

2.3.4. A gazdasági és társadalmi partnerek bevonása a szakképzésbe

A gazdasági és társadalmi partnerek részvételét és együttműködését a szakképzésben elsősorban a kereskedelmi kamarák, a Szakképzési Innovációs Tanács és az ágazati készségtanácsok segítik elő.

- (a) Gazdasági kamarák: hozzájárulnak a szakképzéshez szakpolitikai tanácsadással, a duális képzési szolgáltatók felügyeletével, a mestervizsga-tevékenységekben való részvétellel és pályaaorientációs szolgáltatásokkal. A *Megyei Munkaerő-piaci Egyeztető Kerekasztalok* megyei szinten a kereskedelmi és iparkamara hozza létre. Ezek elősegítik a felsőoktatási, a szakképzési és a felnőttképzési ágazatok közötti párbeszédet, a helyi gazdasági célokhoz igazodva.
- (b) *Szakképzési Innovációs Tanács (SZIT)* ⁽⁵⁰⁾: javaslataival segíti a szakképzési politikát, stratégiai ajánlásokat tesz, és segíti a Kulturális és Innovációs Minisztériumot a szakképzési rendszer fejlesztési irányainak meghatározásában.
- (c) A 2018-ban létrehozott ágazati készségtanácsok (ÁKT) ⁽⁵¹⁾ különböző ágazatokat képviselnek, és a munkaerő-piaci igényeken és technológiai trendeken alapuló szakképzési tartalom aktualizálásával kapcsolatban adnak tanácsot.

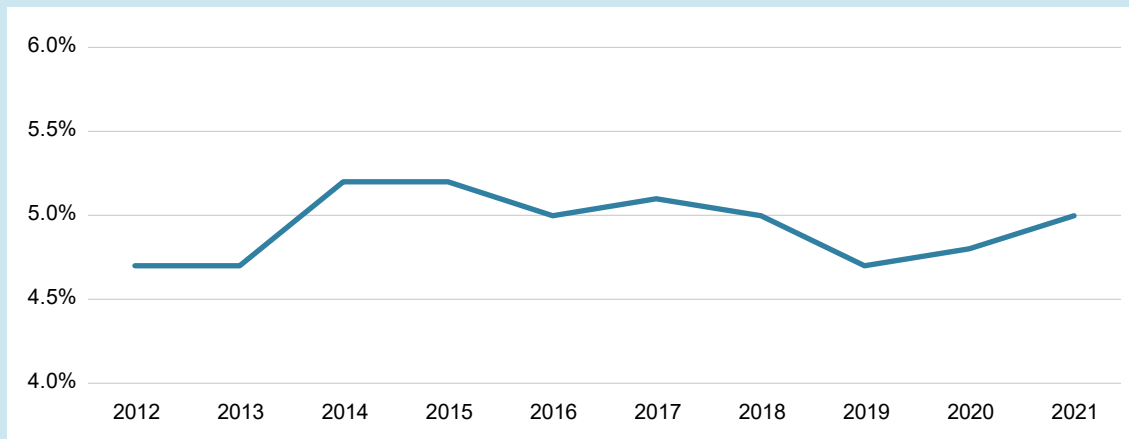
2.4. A szakképzés finanszírozása

Magyarországon az államháztartás oktatásra fordított összes kiadása a GDP arányában 2012-2013 között relatív egyensúlyt mutatott (16. ábra).

⁽⁵⁰⁾ A 2018-ban létrehozott Szakképzési Innovációs Tanácsban a kormányzat, az oktatás, az iskolafenntartók, a diákok, a kamarák, az ipar és különböző szervezetek képviselői vesznek részt. Szakpolitikai javaslatokat tesz a szakképzés keresletvezérelt átalakításának előmozdítására. A 2019. évi szakképzési törvény hivatalossá tette a szerepét és feladatait.

⁽⁵¹⁾ Ágazati készségtanács. Az ÁKT-k átvették az országos minősítő bizottság feladatait. Mindegyik tanács az érintett ágazat 7-19 vállalati képviselőjéből áll. Jelenleg 19 ÁKT működik.

A16 ábra . Az oktatásra fordított összes államháztartási kiadás Magyarországon a GDP százalékában kifejezve

Forrás: Eurostat (COFOG) az oktatásra vonatkozóan.

A központi kormányzat játssza a fő szerepet a közoktatás finanszírozásában, beleértve a középfokú szakképzést (ISCED 3).

2.4.1. Az iskolai szakképzés finanszírozása

A tanulók ingyenesen beiratkozhatnak az iskolarendszerű szakképzésbe, hogy a *Szakmajegyzékben* szereplő első két szakmát megszerezzék (2.1 fejezet).

2013. január 1-jéig a helyi önkormányzatok tartották fenn az állami iskolákat, beleértve a középfokú szakképző intézményeket is. 2013 óta az állami szakképző intézményeket a központi kormányzat finanszírozza, hogy valamennyi szolgáltató számára egyenlő finanszírozást biztosítson (Eurydice, 2024). 2015-ben a legtöbb állami középfokú szakképző intézményt az oktatásért felelős minisztertől a szakképzésért felelős miniszter alá helyezték át, és szakképzési centrumokba szervezték azokat (2.3.1 és 2.3.2 fejezet). Ezek a szakképzési centrumok független költségvetési szervek, amelyeket évente a központi költségvetésből finanszíroznak, és felnőttek oktatására, képzésére irányuló tevékenységeikhez kiegészítő finanszírozást biztosítanak. A nem szakképzési centrumokba szervezett állami szakképző intézményeket szintén a központi költségvetésből finanszírozzák.

A szakképzés finanszírozása elsősorban a költségvetési törvényben az alapfeladatokra (fenntartás, bérek) a fenntartó minisztérium költségvetéséből elkülönített előirányzatból származik. A szakképzési centrumok és iskolák a szociális hozzájárulási adóbevételek egy részéből keletkező Nemzeti Foglalkoztatási Alapból és a központi költségvetésből is kapnak forrásokat. A Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési részéből finanszírozzák az ösztöndíjakat, az egyszeri pályakezdési támogatásokat (4.1), továbbá a kamarák által ellátott szakképzési feladatokat, valamint a kapcsolódó egyéb támogatásokat.

Nem kormányzati szervezetek, például nemzetiségi önkormányzatok, egyházak, vallási felekezetek, gazdasági társaságok, alapítványok és egyesületek is fenntarthatnak szakképző intézményeket és kaphatnak állami támogatást, ha megállapodást kötnek a szakképzésért felelős miniszterrel.

A vállalkozások 2021. december 31-ig a szakképzési hozzájárulási adó révén járultak hozzá a szakképzés finanszírozásához, amely a duális és gyakorlati képzést támogatta. Ez a hozzájárulás 2022. január 1-jétől megszűnt. A duális képzést nyújtó vállalatok azonban továbbra is adókedvezményt kapnak a duális szakképzésben való részvétel ösztönzésére. Korábban ezeknek

a vállalatoknak nem kellett megfizetniük a szakképzési hozzájárulási adót, most pedig egy visszatérítési mechanizmuson keresztül visszaigényelhetik a képzési költségeket más adófizetési kötelezettségükből.

2.4.2. A felnőttképzés finanszírozása

Az első szakképesítés megszerzése felnőttképzési programokon keresztül ingyenes Magyarországon, ha azt állami fenntartású szakképző intézmény vagy az állammal együttműködési megállapodást kötött képzési szolgáltató nyújtja. (2.1). Egyéb munkaerő-piaci képzési programok esetében a résztvevők állami támogatást és képzési hitelt vehetnek igénybe. A díjköteles képzések finanszírozási lehetőségei a következők:

- (a) Képzési kölcsön: díjköteles képzésben résztvevők számára elérhető. A hitel legalább 3 hónapos képzés esetén kamatmentes, és csak olyan képzésekre vonatkozik, ahol a *Diákhitel Központ* együttműködési megállapodást kötött a képzőintézménnyel;
- (b) támogatások és segélyek: a központi költségvetésből és nemzetközi programokból (elsősorban az Európai Szociális Alapból, amely gyakran közösen finanszírozza a foglalkoztatással kapcsolatos programokat). Támogatják a közsférában a kötelező szakmai továbbképzést, valamint a munkanélkülieket, a veszélyeztetett csoportokat és a kkv-kat;
- (c) résztvevői hozzájárulások: a tanulók által fizetett díjak;
- (d) munkáltatói hozzájárulások: a munkáltatóktól érkező pénzügyi támogatások.

2.5. Oktatók

A 2019. évi szakképzési törvény újradefiniálta a szakképző intézményekben dolgozó tanárok státuszát, megkülönböztetve őket gimnáziumokban dolgozó *pedagógusoktól*. Azóta egységesen *oktatónak* nevezik őket, ami magában foglalja:

- (a) közismereti tárgyakat tanító tanárokat;
- (b) szakmai ismereteket oktatókat;
- (c) a gyakorlati készségeket oktató szakoktatókat.

A duális képzésben a vállalatnál dolgozó oktatót gyakorlati oktatónak nevezik.

2020. július 1-jétől a szakképzésben dolgozó oktatókat kivették a közalkalmazottakról szóló törvény hatály alól, és most már a Munka Törvénykönyve szabályozza őket. Ennek a változtatásnak az volt a célja, hogy nagyobb rugalmasságot biztosítson a jogviszonyok és a munkafeltételek terén, és megkönnyítse az iparban dolgozó szakemberek (például mérnökök, közgazdászok és más szakemberek) bevonását a szakképzésbe.

Korábban az oktatókat a közalkalmazotti bértábla szerint fizették, ami kevésbé volt versenyképes az üzleti szektorhoz képest. A változások óta a fizetések jelentősen emelkedtek. 2020-ban 35 milliárd forintot (kb. 97 millió eurót) különítettek el béremelésre, ami átlagosan 30%-os emelkedést jelent. A 2022/23-as tanévtől bevezetett új teljesítményalapú értékelési rendszerhez kapcsolódóan 2023 januárjában 10%-os, 2023 májusában pedig 5%-os további emeléseket hajtottak végre. A teljesítményértékelési rendszer, amelyet először 2020-ban vezettek be, 10 területen értékeli az oktatókat, ebből három a beosztással kapcsolatos szempontokra, hét pedig a szakmai kompetenciákra és teljesítményre fókuszál. Az értékelést a szakképző intézmények vezetői legalább háromévente végzik el egy hatpontos skála alapján. Az intézményeknek 2022. augusztus 31-ig kellett kidolgozniuk az értékelési rendszereiket, egy 2022-ben felülvizsgált [módszertani értékelés](#) alapján, amely tartalmazza az intézményvezető-helyettesekre és az intézményvezetőkre vonatkozó kritériumokat, valamint az értékelési eljárások javítására vonatkozó ajánlásokat.

Az oktatókat szakképző intézményeik vezetői legalább 3 évente értékelik, és az intézményeknek 2022. augusztus 31-ig ki kellett alakítaniuk értékelési rendszerüket (3.4.1 fejezet).

2.5.1. Az oktatók végzettsége, tanárképzés

A szakképzési törvény és a kapcsolódó kormányrendelet meghatározza a szakképző intézményekben dolgozó oktatók foglalkoztatására, képesítésére és folyamatos szakmai továbbképzésére vonatkozó követelményeket. Ez a rendelet meghatározza a gyakorlati oktatók képesítési követelményeit is.

Az 5. táblázat részletezi az oktatók különböző típusait, szerepüket és képesítési követelményeiket.

5. táblázat A szakképző intézményekben foglalkoztatott oktatók előírt képesítése

Feladatok és felelősségi körök	Szükséges képesítés	
	Technikum	Szakképző iskola
Közismereti tárgyak oktatása	Tantárgynak megfelelő tanári képesítés (egyetemi vagy mesterfokozat, ISCED 766 vagy 767).	Tantárgynak megfelelő tanári képesítés (főiskolai szintű, ISCED 665)
Szakmai tárgyak oktatása	Szakmai tanárképzésben szerzett képesítés (mesterfokozat, ISCED 766 vagy 767). vagy felsőfokú végzettség, valamint az ágazatnak megfelelő szakképzettség (ISCED 665 és 453, 454)	Ágazatnak megfelelő felsőfokú végzettség és szakképzettség (ISCED 665 és 453, 454). vagy felsőfokú végzettség, valamint az ágazatnak megfelelő szakképzettség vagy szakképesítés (ISCED 665 és 453, 454)
Gyakorlati ismeretek oktatása az iskolában	Érettségi végzettség (ISCED 344) és az ágazatnak megfelelő szakképzettség vagy szakképesítés	
Gyakorlati oktató/ Szakmai tartalom oktatása egy vállalatnál	Releváns szakképesítés, legalább 5 év szakmai tapasztalat és kamarai gyakorlati oktatói vizsgabizonyítvány (a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, MKIK által kiállított). Gyakorlati oktatói vizsga alóli mentesség: mesterlevél (MKIK által kiállított) és megfelelő felsőfokú végzettség (ebben az esetben elegendő a 2 éves szakmai tapasztalat), vagy felsőfokú végzettség és szakirányú középfokú szakképzettség, vagy az egészségügyi ágazat tekintetében egészségügyi gyakorlatvezetői szakképesítés, vagy a 60. életévüket betöltötték.	

Forrás: A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény, a szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet.

A gimnáziumokban és a szakképzésben dolgozó tanárok képzése az elméleti és a gyakorlati tapasztalatokat ötvözi, nagy hangsúlyt fektetve a tanítási gyakorlatra. A felvételhez tanulmányi értékelés és alkalmassági tesztek tartoznak. A képzés a következő szakokon folyik:

- középfokú érettségire alapuló osztatlan programok, amelyek egy vagy két tanári szakot fednek le;
- osztott programok, amelyek alap- vagy főiskolai végzettséget, majd tanári mesterfokozatot jelentenek;
- egy nem tanári mesterképzéssel párhuzamosan vagy azt követően vagy osztatlan program keretében végzett tanári mesterképzés.

A vállalati szakoktatóknak megfelelő szakképesítéssel, legalább 5 éves szakmai tapasztalattal és 2018 óta MKIK által kiállított gyakorlati oktatói vizsgabizonyítvánnyal kell rendelkezniük (a gyakorlati oktatói vizsgára vonatkozó mentességeket lásd az 5. táblázatban).

A 2013 óta a felsőoktatásba integrált felsőfokú szakképzési programok a felsőoktatási törvényt követik a képesítési és továbbképzési követelmények tekintetében.

A felnőttképzés a felnőttképzési törvényt és a szakképzési törvényt követi. Amennyiben a képzési szolgáltatóknak engedéllyel kell rendelkezniük, a minőségirányítási rendszerük keretében kell dokumentálniuk az oktatók képesítését és továbbképzését.

2.5.2. Szakmai továbbképzés

A 2019. évi szakképzési törvény szabályozza a szakképzésben foglalkoztatott oktatók továbbképzését, de nem tartalmaz rendelkezéseket a gyakorlati (vállalati) oktatók továbbképzésére vonatkozóan (6. táblázat).

6. táblázat A szakképzési intézményekben foglalkoztatott oktatók szakmai továbbképzése

Feladatok és felelősségi körök	Továbbképzés
Közismereti tárgyak oktatója	4 évente 60 órás kötelező továbbképzés. Az oktatóknak részt kell venniük olyan továbbképzéseken, amelyek hozzájárulnak a szakképzettségükhöz kapcsolódó ismereteik és készségeik fejlesztéséhez. A szakmai oktatóknak elsősorban vállalati környezetben vagy képzőközpontban kell részt venniük képzésen.
Szakmai tantárgyak oktatója	
Gyakorlati ismereteket tanító oktató/ Szakmai gyakorlati tárgyak oktatása az iskolában	Az oktatók továbbképzésének tervezését, koordinálását, szervezését és folyamatos nyomon követését országos szinten az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ végzi, amely az oktatók továbbképzésének országos rendszerét (OTR) hozta létre. Az elérhető képzések listáját évente többször bővítik és frissítik.
Vállalaton belüli oktató/ Szakmai tartalmak oktatása egy vállalatnál	Nincs kötelező továbbképzés.

Forrás: A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény, a szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet, <https://ikk.hu/otr>.

A szakképzés követelményei a következők:

- (a) Az oktatóknak 4 évente 60 órányi továbbképzést kell teljesíteniük;
- (b) A szakképző intézmények vezetőinek vezetői tanfolyamokat kell végezniük;
- (c) Az oktatókat legalább háromévente értékeli az intézmény vezetője.

A felnőttképzés követelményei a következők:

- (a) Nincs kötelező továbbképzés a felnőttképzési oktatók számára;
- (b) A szolgáltatóknak minőségbiztosítási rendszerrel kell rendelkezniük, amely jellemzően magában foglalja az oktatók időnkénti továbbképzését.

További információk a Cedefop-ReferNet tematikus perspektívájában találhatók: [Magyarország A tanárok és oktatók támogatása a sikeres reformok és a szakképzés minősége érdekében.](#)

3. FEJEZET

A szakmai képesítések kialakítása

3.1. A készségigények előrejelzése

Több kezdeményezés is foglalkozik a magyarországi készség igényekkel, amelyek célja, hogy a szakképzést a munkaerő-piaci igényekhez igazítsák. Ezek közé tartoznak a rendszeres munkaerő-piaci felmérések, valamint a szakképzési, felnőttképzési és felsőoktatási programokat elvégző személyek nyomon követése.

3.1.1. Munkaerő-piaci felmérések

A Gazdasági és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK) a Nemzetgazdasági Minisztérium támogatásával évente [rövid távú munkaerőpiaci előrejelzéseket](#) készít. Ezek a felmérések a vállalatok csoportosított mintáját használják, hogy biztosítsák az ágazatok és a méret szerinti reprezentativitást, és betekintést nyújtanak a különböző ágazatok és szakmák elbocsátásaiba és keresletébe. Például 2023 április-májusában a vármegyei kormányhivatalok és a kereskedelmi kamarák 5 685, legalább két főt foglalkoztató vállalat vezetőjével készítettek interjút, hogy adatokat gyűjtsenek [a 2024-es előrejelzéshez](#).

E felmérések alapján készült el a [Magyar Munkaerőpiaci Prognózis \(MMPP\)](#), amelyet a Gazdasági és Vállalkozáskutató Intézet tart fenn. Ez az online elérhető adatbázis a munkavállalók, álláskeresők, munkáltatók és oktatási intézmények számára nyújt adatokat a várható munkaerő-keresletről.

2020-ban a szakképzésért felelős minisztérium kidolgozott egy munkaerő-piaci előrejelző rendszert, hogy a felnőttképzési kurzusokat jobban hozzáigazítsa a munkaerőpiac dinamikus igényeihez. A [Munkaerő-piaci Előrejelző Rendszer \(MER\)](#) néven ismert informatikai rendszer különböző forrásokból származó adatokat gyűjt és elemez, hogy előre jelezze a szakképzettséget megkövetelő munkahelyi igényeket. A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal ⁽⁵²⁾ által működtetett MER a nemzeti munkaerőpiac keresleti és kínálati oldalát egyaránt értékeli. Elemzi a szakképzettséget igénylő államigazgatási szervek és vállalatok munkaerőigényét, és megvizsgálja a munkaerő-piacon lévő, az oktatásból a foglalkoztatásba átmenetet jelentő, valamint a munkát kereső vagy onnan kilépő egyénekre vonatkozó adatokat.

3.1.2. A szakképzés ágazati nyomon követése

A szakképzés ágazati nyomon követése 2022-ben kezdődött meg az ágazatspecifikus szakképzési javaslatok finomítása érdekében. Az ágazati készségtanácsok (ÁKT-k) adatvezérelt lekérdezéseket dolgoztak ki, amelyek a pályaorientációra és a beiratkozásra; az ágazati alapoktatásra és vizsgáztatásra; a szakmai képzésre; a szakmai vizsgára és a munkaerő-piaci elemzésre összpontosítanak, a szakképzett munkavállalókra vonatkozva.

A munkaerő-piaci elemzések közé tartozott az MKIK GVI által végzett felmérés a vállalkozások szakképzésben betöltött szerepéről és a különböző munkakörökhöz szükséges kompetenciákról. E kutatás eredményeit, amelyek a 19 ÁKT által képviselt ágazatokra terjednek ki, a [Szakképzett munkavállalók munkaerő-piaci helyzetének kutatása](#) című dokumentum tartalmazza. Az ÁKT-k rövid és középtávú előrejelzéseket is készítenek a szakképzés fejlesztésére vonatkozóan, és javaslatot tesznek a szakmai képesítések és a képzési követelmények frissítésére. Ezeket a javaslatokat a szakképzést felügyelő illetékes minisztériumhoz nyújtják be.

⁽⁵²⁾ 11/2020 (II.7.) Kormányrendelet a felnőttképzési törvény végrehajtásáról. Ez a rendelkezés 2021. dec. 9-én lépett hatályba.

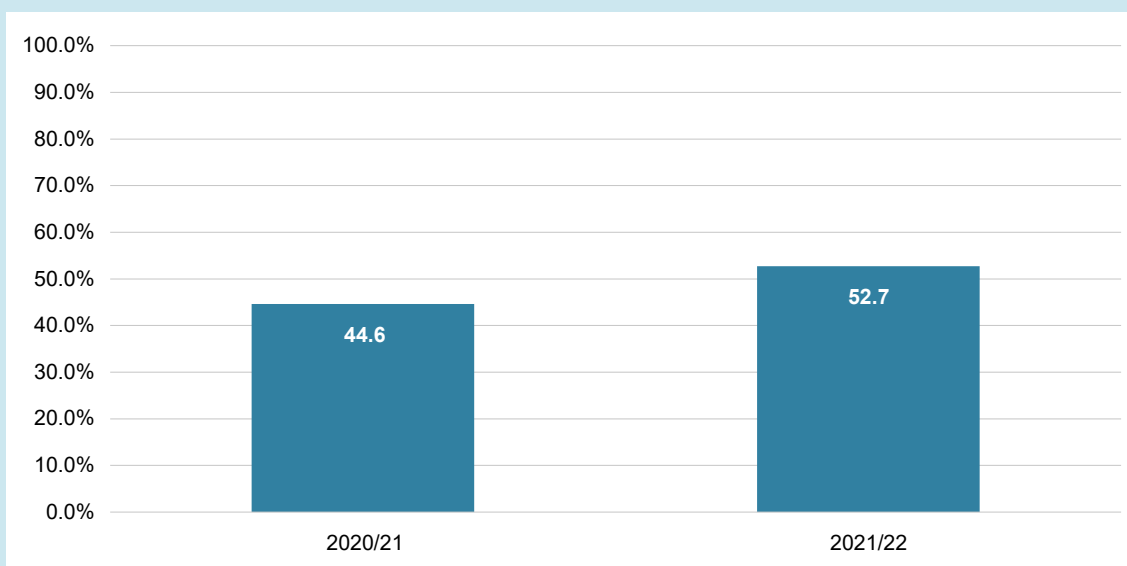
3.1.3. Karrierkövetés

3.1.3.1. A szakképzésben végzetek pályakövetése

Az MKIK GVI 2009 óta végez felmérést a szakképzésben végzetek körében, hogy felmérje munkaerő-piaci helyzetüket. Ezek a felmérések a rövid távú munkaerő-piaci alkalmazkodást és a hosszabb távú munkaerő-piaci tendenciákat vizsgálták, minden évben más-más tanulókat kérdeztek meg. Ezt a módszert 2018-ban felváltotta egy pályakövetési felmérés, amely a tanulókkal a várható végzettség megszerzése évében kezdődött, és a végzést követően 7-8, illetve 19-20 hónappal később követte nyomon őket.

A [Szakképzési Pályakövetési Rendszer](#), amelyet a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal működtet, a [Szakképzés Információs Rendszere](#) (SZIR) és a KRÉTA elektronikus iskolavezetési rendszer adatait anonim módon összekapcsolja a munkaerő-piaci, felsőoktatási és társadalombiztosítási nyilvántartásokkal. A pályakövetési felmérés kérdőíves moduljában 2022-ben 442 szakképző intézmény több mint 11 000 tanulója szerepelt. A felmérésből kiderült, hogy a 2021/22-ben végzetek 52,7%-a a végzettségének megfelelő ágazatban helyezkedett el, szemben a 2020/21-es 44,6%-kal (17. ábra). A szakképzésben és felnőttképzésben végzett valamennyi személy munkaerő-piaci és képzési pályáját 9 éven keresztül anonim módon fogják nyomon követni.

17 ábra . A képesítésüknek megfelelő ágazatban foglalkoztatott tanulók százalékos aránya (%)

Forrás: A számadat a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalban (2023) megjelent eredeti adaton alapul. 2023. évi nyomon követési jelentés alapján, és a Cedefop által angol nyelven újraalkotva.

3.1.4. A pályakövetés a felnőttképzésben

2020. szeptember 1-jétől a felnőttképzési szolgáltatóknak a tevékenységüket a *Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszerben (FAR)*, a KRÉTA elektronikus iskolai irányítási rendszer moduljában kell nyilvántartaniuk. A FAR-t a képzés elvégzéséről szóló igazolások kiállítására, a diákhitel nyilvántartására, valamint a résztvevők elégedettségének pályakövetési adatbázisaként használják.

3.1.4.1. Pályakövetés a felsőoktatásban

2008 és 2010 között az Európai Szociális Alap (ESZA) támogatásával egy "hibrid" [diplomás pályakövetési rendszert \(Diplomás pályakövető rendszer, DPR\)](#) fejlesztettek ki a felsőoktatás számára. Ez a rendszer országos és intézményi adatokat használ, és a diplomások körében 3 és 5 évvel a diploma megszerzése után végez felmérést. Az eredményeket [évente közzéteszik](#), betekintést nyújtva a diplomások hosszú távú karrierlehetőségeibe. Ez kiegészíti a szakképzés nyomon követését, és átfogó képet ad a karrierutakról.

3.2. Követelmények kidolgozása

Az iskolarendszerű szakképzés Magyarországon a szakmai oktatást és a közismereti oktatást ötvözi. A közismereti oktatás a köznevelésért felelős miniszter (a Belügyminisztérium alá tartozik) által meghatározott követelményeket követi. A szakképzés tartalmát a szakképzésért felelős miniszter (a Kulturális és Innovációs Minisztérium alatt) szabályozza az illetékes ágazati miniszterekkel együttműködve.

3.2.1. Közismereti oktatás az iskolai szakképzésben

A *Nemzeti Alaptanterv* (NAT) ⁽⁵³⁾ irányadó a szakképző intézmények közismereti tantárgyakra vonatkozó kerettanterveihez (*közismereti kerettanterv*), részletezve a tantárgyakat, a tanítási órákat és a követelményeket ⁽⁵⁴⁾. A szakképző intézmények a meghatározott időkereten belül rugalmasan alkalmazhatják a tanterveket ⁽⁵⁵⁾. Az ötéves technikusképzésben a közismereti tantárgyak a tanterv mintegy 60%-át, míg a hároméves szakképzésben körülbelül egyharmadát teszik ki (lásd még a 2.2.1.1 fejezetet).

3.2.2. Szakmai kompetenciák a szakképzésben

A szakmák nemzeti nyilvántartása részletes szabályokat tartalmaz a szakképzésre vonatkozóan, beleértve az ágazati besorolást, az MKKR-szintet, a szakmairányokat, az időtartamot és a digitális kompetenciakeretet. A 2019. évi szakképzési reformok részeként (2.2) a szakképesítések országos nyilvántartását (*Országos Képzési Jegyzék, OKJ*) átnevezték *Szakmajegyzékre*. Ez a 2020 szeptemberétől hatályos változás csökkentette a szakmák számát, amelyeket mostantól alapszakmának neveznek: 2024 júliusától 180 alapszakma létezik. A kormány az ágazati készségtanácsok javaslatai alapján fogadja el a nyilvántartást

A *Szakmajegyzékben* szereplő alapszakmák csak formális oktatás keretében szerezhetők meg: az EKKR (EQF) 5. szintű képesítések esetében 5 éves technikumban, az EKKR (EQF) 4. szintű képesítések esetében pedig 3 éves szakképző iskolákban ⁽⁵⁶⁾. A *képzési és kimeneti követelmények* (KKK-k) részletezik az egyes képesítésekhez szükséges készségeket, ismereteket, magatartást és felelősséget, és tanulási eredményeken alapuló megközelítést képviselnek. Ezeket a követelményeket a szakképzésért felelős miniszter hatáskörében, az egyes ágazatokért felelős kormánytagok egyetértésével az IKK Innovatív Képzéstámogató Központon keresztül, az ágazati készségtanácsok (ÁKT) javaslatai alapján dolgozzák ki, és az [IKK honlapján teszik közzé](#).

A szakképző intézményekben a pedagógiai és oktatási tevékenységeket a képzési és kimeneti követelményeknek megfelelően kidolgozott szakmai program alapján végzik. Ez magában foglalja

⁽⁵³⁾ A Nemzeti Alaptantervet először 2012-ben adták ki, és 2020-ban felülvizsgálták. Az aktualizált NAT-ot és a kapcsolódó kerettanterveket a 2020/21-es tanévtől a középiskolákban fokozatosan vezetik be a 9. osztálytól kezdődően. Azok a diákok, akik 2020 előtt kezdték meg a középiskolát, a régi tanterv szerint fogják befejezni.

⁽⁵⁴⁾ [A szakképzési programok általános ismeretekre vonatkozó kerettantervei](#) online elérhetők.

⁽⁵⁵⁾ A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény.

⁽⁵⁶⁾ 64 részképesítéssel, amelyek a tanulók számára az iskolai műhelyfelzárkóztatási program és a felnőttképzési tanfolyamok révén hozzáférhetők.

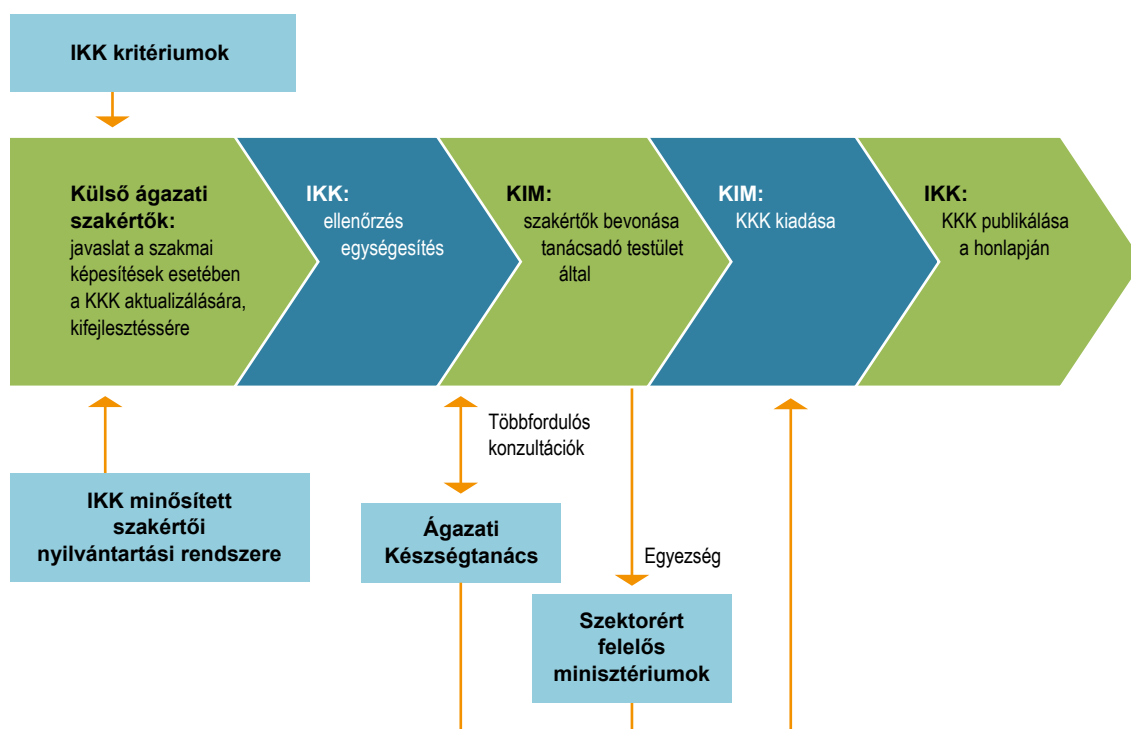
az intézmény pedagógiai-nevelési programját, a közismereti és ágazat alapoktatást, a szakirányú oktatást, az egészségügyi nevelési programot és a pályorientációs szolgáltatásokat. Ez lehetővé teszi az iskolák számára, hogy az oktatást a helyi igényekhez igazítsák. A duális képzésben részt vevő vállalatoknak a szakképző intézményekkel együtt közös képzési programot is ki kell dolgozniuk (lásd még a 2.2.1.3 fejezetet).

3.2.3. A szakmai képzettség kialakítása és frissítése

A szakképzési rendszeren belül kétféle képzettség létezik:

- szakképzettség: ez lehetővé teszi az egyén számára, hogy az adott foglalkozáshoz kapcsolódó valamennyi munkakört betöltsse. A képzési és kimeneti követelmények a szakmával betölthető legjellemzőbb munkaköröket tartalmazzák, és különböző speciális készségekre terjednek ki. A festő, mázó, tapétázó szakmával rendelkezők például falakat, mennyezeteket és egyéb felületeket festhetnek, valamint ajtókat és ablakkereteket festhetnek át, mind otthonokban, mind vállalkozásokban. A rokon szakmák közös tartalmúak lehetnek.
- részszakma megszerzése: ez lehetővé teszi, hogy a birtokos legalább egy meghatározott munkakörben dolgozzon. A képzési és kimeneti követelményekben részszakmaként meghatározható a szakmának egy önállóan elkülöníthető része. Például egy szobafestő részszakmával rendelkező személy képzett a falfestésben, de a képzése nem terjed ki olyan feladatokra, mint az ajtók és ablakkeretek mázolója. 2024 júniusában 64 részszakma létezik.

18 ábra . A szakmák kidolgozásának és aktualizálásának folyamata

Forrás: A Cedefop által az IKK-tól kapott adatok alapján készítették elő.

A szakmák képzési és kimeneti követelményeit külső ágazati szakértők dolgozzák ki és aktualizálják, figyelembe véve az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ által kidolgozott kritériumokat. Ezeket a szakértőket az IKK *Minősített Szakértői Nyilvántartási Rendszeréből* választják ki, amelyre lehet pályázni. A minősített szakértők közé tartoznak például az oktatók. A javaslatokat az IKK munkatársai vagy kijelölt szakértői bírálók ellenőrzik és egységesítik, mielőtt továbbítják a *Kulturális és Innovációs Minisztériumhoz (KIM)*. A KIM ezután a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarán keresztül az érintett ágazatok Ágazati Készségtanácsaitól kér visszajelzést és további ajánlásokat. Az ágazati készségtanácsok - az ágazati érdekelteket képviselő önkéntes testületek - döntő szerepet játszanak a követelmények javaslatlatterében és felülvizsgálatában annak biztosítása érdekében, hogy azok megfeleljenek az aktuális munkaerő-piaci igényeknek.

A végleges dokumentumokat az érdekelt felekkel, köztük ágazati szakértőkkel, iskolákkal, ÁKT-kkel, KIM-mel és esetlegesen más érintett szervekkel folytatott többfordulós konzultációk alapján finomítják. A végleges dokumentumokat az IKK honlapján teszik közzé (18. ábra).

Korábban a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara ⁽⁵⁷⁾ vett részt a képesítések kialakításában, 2018 óta azonban az ágazati készségtanácsok vették át ezeket a feladatokat. A kormány kezdeményezésére 19 ÁKT-t hoztak létre ⁽⁵⁸⁾, amelyek 41 gazdasági ágazatot fednek le, és mindegyik tanács 7-19 tagból áll. 2018. július 1-jétől a kamara koordinálja az ÁKT-k működését, kivéve a mezőgazdasági miniszter hatáskörébe tartozó ágazatokat (az erdészetet, az élelmiszeripart és a halászatot), ahol a Nemzeti Agrárkamara működik közre ⁽⁵⁹⁾. Ezek a tanácsok figyelemmel kísérik a munkaerő-piaci tendenciákat, új szakmákra tesznek javaslatokat, és előrejelzik az ágazati igényeket (lásd még a 3.1.2 fejezetet). A gazdasági és társadalmi partnerek és társadalmi az ágazati készségtanácsokon keresztül részt vesznek a szakmák kialakításának és aktualizálásának folyamatában.

3.2.4. Előírások és tantervek a felnőttképzésben

A felnőttképzést bejegyzett vagy engedélyezett felnőttképzési szolgáltatók kínálják, beleértve a nyilvántartott szakképző intézményeket is. Csak a Szakmajegyzékben nem szereplő képesítések oktathatók (a nemzeti szakképzési terminológiáról és osztályozásról bővebben lásd a 2.2 fejezetet). A szakmai képzésekre bárki javaslatot tehet, ami lehetővé teszi, hogy a munkaerőpiacon azonosított új készségigényeket a nyilvántartásba vételre javasoljanak. Az ágazati készségtanácsok (ÁKT) véleményezik ezeket a javaslatokat annak biztosítása érdekében, hogy azok megfeleljenek a gazdasági igényeknek. Amint egy programot nyilvántartásba vettek, más szolgáltatók is kínálhatnak képzést az adott szakképesítéshez.

3.3. Az előzetes tanulás elismerése

Magyarország nem rendelkezik egységes elveken és eljárásokon alapuló, országos szintű készségértékelési és -értékesítési rendszerrel, bár a stratégiai dokumentumok célja egy ilyen rendszer kialakítása. Az európai képesítési keretrendszerhez (EKKR vagy EQF) igazodó magyar képesítési keretrendszer (MKKR vagy HuQF) megteremt a tanulási eredményeken alapuló előzetes tanulás értékelésének alapjait. Jelenleg helyi gyakorlatok és kísérleti projektek léteznek az előzetes tanulás elismerésére.

Az *Oktatási Hivatal* működteti az Európai Képesítési Keretrendszer Nemzeti Koordinációs Pontját, és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatallal együtt foglalkozik az előzetes tanulás érvényesítésével kapcsolatos szakpolitikai kérdésekkel.

⁽⁵⁷⁾ [Magyar Kereskedelmi és Iparkamara \(MKIK\)](#).

⁽⁵⁸⁾ A 2017-ben létrehozott 13 ÁKT-t érintő kísérleti szakasz után.

⁽⁵⁹⁾ [Nemzeti Agrárgazdasági Kamara \(NAK\)](#).

A tanulók korábbi tanulmányait, ismereteit és gyakorlati tapasztalatait figyelembe kell venni a szakképzési követelmények teljesítése során. Ez magában foglalja a szakképző, a köznevelési és a felsőoktatási intézményekben folytatott tanulmányokat, valamint a releváns munkatapasztalatot. Ez lerövidítheti a tanulási időt. Az előző tanulás alapján a képző intézmény vezetője dönt a foglalkozások, tantárgyak és tudásfelmérések alóli felmentésekről.

Jogi rendelkezések a szakképzésben

A 2019. évi szakképzési törvény rendelkezéseket tartalmaz az iskolarendszerű szakképzésben és a felnőttképzésben szerzett előzetes tudás elismerésére vonatkozóan.

- (a) Korábbi tanulmányok és tapasztalat: a követelmények teljesítése során figyelembe kell venni a tanulók korábbi tanulmányait, ismereteit és gyakorlati tapasztalatait. Ez magában foglalja a szakképző, a köznevelési és felsőoktatási intézményekben folytatott tanulmányokat, valamint a releváns munkatapasztalatot. Ez lerövidítheti a tanulási időt ⁽⁶⁰⁾. A képző intézmény vezetője dönt a foglalkozások, a tantárgyak és a tudásfelmérés alóli felmentésekről az előzetesen megszerzett tudás alapján ⁽⁶¹⁾.
- (b) Ágazati alapoktatás: a szakképzési törvény által bevezetett ágazati alapoktatás rugalmasságot és könnyebb átképzést tesz lehetővé az ágazatokon belül.
- (c) Vizsgafelmentés: az elismert előzetes tanulmányokkal vagy versenyeken elért eredményekkel rendelkező tanulók felmentést kaphatnak bizonyos vizsgák alól ⁽⁶²⁾.

A felnőttképzés rendelkezései

A felnőttképzésről szóló törvény a következőket tartalmazza:

- (a) *bemeneti kompetenciamérés*: azt értékeli, hogy a jelentkezők rendelkeznek-e a képzés megkezdéséhez szükséges kompetenciákkal, ha nincs dokumentáció erről;
- (b) *előzetes tudásmérés*: értékeli, hogy a nem dokumentált tanulmányok vagy tapasztalat megfelelnek-e a képzési modul követelményeinek, és így a jelentkezők esetleg mentesülhetnek a program egyes részei alól ⁽⁶³⁾;
- (c) *előzetesen megszerzett tudás beszámítása*: a dokumentált tanulmányok mentesíthetik a jelentkezőket a képzési program egyes részei alól.

A törvény felhatalmazza a kormányt, hogy szabályozza az ilyen értékelésekre vonatkozó eljárásokat, de a részletes szabályok még nem születtek meg.

3.3.1. A validálással kapcsolatos legfontosabb stratégiai dokumentumok

A kulcsfontosságú stratégiai dokumentumok célja az érvényesítési rendszer javítása.

- (a) [Középtávú stratégia a végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni küzdelemre](#) ⁽⁶⁴⁾.
- (b) [Az egész életen át tartó tanulás politikai keretstratégiája \(2014-20\)](#) ⁽⁶⁵⁾.
- (c) [Digitális oktatási stratégia](#) ⁽⁶⁶⁾.

⁽⁶⁰⁾ A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény 53.§.

⁽⁶¹⁾ 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet a szakképzési törvény végrehajtásáról 124.§ (2) bek.

⁽⁶²⁾ 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet a szakképzési törvény végrehajtásáról, 256.§ (3) bekezdés, 264.§ (2) bekezdés.

⁽⁶³⁾ Ha a felnőttképzési tevékenység engedélyköteles.

⁽⁶⁴⁾ 1603/2014. (XI. 4.) Kormány határozata a Magyar nemzeti társadalmi felzárkózási stratégia II., Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája, a Köznevelés-fejlesztési stratégia, továbbá a Végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia elfogadásáról

⁽⁶⁵⁾ 1603/2014. (XI. 4.) Kormány határozata a Magyar nemzeti társadalmi felzárkózási stratégia II, Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája, a Köznevelés-fejlesztési stratégia, továbbá a Végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia elfogadásáról

⁽⁶⁶⁾ 1536/2016. számú Kormányhatározat. (X. 13.) Kormány határozata a köznevelési, a szakképzési, a felsőoktatási és a felnőttképzési rendszer digitális átalakításáról és Magyarország Digitális Oktatási Stratégiájáról

- (d) [A szakképzés és a felnőttképzés megújítására irányuló 4.0 stratégia](#) ⁽⁶⁷⁾: ez a nem formális és informális tanulás érvényesítésének integrálására, valamint az értékelés szabványosítására szolgáló akkreditált vizsgaközpontok létrehozására összpontosít 2030-ig. Az elsődleges cél a teljes képzési idő lerövidítése az oktatás minőségének fenntartása mellett. A végrehajtási terv a nem formális és informális tudás validálására az *Országos validációs rendszermodell* létrehozását határozza meg.

3.3.2. Fejlesztések, projektek és gyakorlatok

A validálási folyamatot támogató projektek közé tartoznak a következők:

- (a) GINOP-6.2.4-VEKOP-16 (2017-23): 700 résztvevő bevonásával kompetenciamérő eszközöket fejlesztett ki és tesztelt az építő- és közlekedésmérnöki szakmákban; javaslatot tett egy nemzeti validációs rendszermodellre;
- (b) GINOP-6.1.9 (2019-23): létrehozta a közlekedési ágazatban a kompetencia validációs központot; e célból a GINOP-6.2.4-VEKOP-16 program módszertanát adaptálta;
- (c) mikro-tanúsítványok (2023-tól): jogszabálytervezetek kidolgozása konkrét tanulási eredmények tanúsítására, az érvényesítés megerősítése.

E kezdeményezések célja, hogy egységes keretet teremtsenek a készségek értékelésére és érvényesítésére, biztosítva, hogy a képesítések megfeleljenek a nemzeti szabványoknak.

3.4. Minősbiztosítás

3.4.1. Minőségirányítási rendszer az iskolai szakképzésben

A [VET 4.0 stratégia](#) és a 2019. évi szakképzési jogszabályok részeként közös intézményi minőségirányítási rendszert (QMS) dolgoztak ki. Ezt az önértékelésen és az [EQAVET-kereten](#) alapuló rendszert a szakképző intézményekben alkalmazzák. Több kulcsfontosságú összetevője van.

- (a) Minőségpolitika: A szakképző intézmények meghatározzák küldetésüket, jövőképüket, stratégiai céljaikat és minőségi célkitűzéseiket, valamint meghatározzák a minőségirányítási rendszer szervezeti kereteit.
- (b) Átfogó önértékelés: két évente kerül sor az eredmények elemzésére, az erősségek és a fejlesztendő területek azonosítására, valamint cselekvési tervek végrehajtására. A szakképzésért felelős miniszter által kiadott önértékelési útmutató tartalmazza az értékelési kritériumokat, az indikátor rendszert, a szabályozott folyamatokat, a mérési eszközöket, a munkasablonokat, valamint az önértékelés javasolt eljárását és módszertanát.
- (c) Oktató értékelés: legalább 3 évente elvégzett értékelés, amely egy módszertani útmutató alapján értékeli az oktatók teljesítményét.
- (d) Külső értékelés: 4 évente ⁽⁶⁸⁾ az IKK Innovatív Képzést Támogató Központ által végzett külső értékelés, amely az EQAVET keretrendszernek való megfelelésre, az önértékelési tevékenységekre és a teljesítmény indikátorokra összpontosít. A külső értékelés a szakképzésért felelős miniszter által kiadott külső értékelési útmutatót követi.

⁽⁶⁷⁾ 1168/2019. számú Kormányhatározat (III.28.) a „Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira” című stratégia elfogadásáról és a végrehajtása érdekében szükséges intézkedésekről

⁽⁶⁸⁾ Az értékelési ciklus 2022. szeptember 1-jén kezdődött, az első külső értékeléseket 2025-re tervezik.

A szakképző intézményeknek 2022. augusztus 31-ig kellett kidolgozniuk minőségirányítási rendszerüket a szakképzési ágazati irányítás által nyújtott módszertani támogatással ⁽⁶⁹⁾. Az értékelési kritériumok és eszközök az EQAVET-kereten alapulnak.

3.4.2. Minősegbiztosítás a duális partnerek számára

A duális partnereknek a szakképző intézményekre a 2019. évi szakképzési törvényben és annak végrehajtási rendeletében ⁽⁷⁰⁾ meghatározott szabványokhoz igazodó minősegbiztosítási rendszert kell működtetniük, vagy meg kell felelniük a gazdasági kamara által meghatározott minőségi követelményeknek. A szakképző intézményekhez hasonlóan a duális partnereknek is legkésőbb 2022. augusztus 31-ig kellett kidolgozniuk minőségirányítási rendszer leírásukat. A legfontosabb elemek közé tartoznak:

- (a) minőségpolitika;
- (b) önértékelés;
- (c) beavatkozási és fejlesztési tevékenységek.

A gazdasági kamara által kidolgozott minőségi követelményrendszer (Kamarai Minőségi Szempontrendszer) ⁽⁷¹⁾ egy értékalapú minőségi koncepciót biztosít, amely hét, egymással szorosan összefüggő elemet tartalmaz ⁽⁷²⁾, és méretüktől és ágazattól/szakmától függetlenül minden duális partnerre vonatkozik. A minősegbiztosítást a nyilvántartásba vételi eljárás ⁽⁷³⁾ és a gazdasági kamarák által végzett ellenőrzés erősíti meg a jogi követelményeknek való megfelelés és a magas színvonalú szakmai oktatás biztosítása érdekében.

3.4.3. Minőségirányítás a köznevelési törvény hatálya alá tartozó intézményekben

2020. szeptember 1-jétől a szakképzési rendszer minőségirányítása elkülönült a közneveléstől. A nemzeti köznevelésről szóló törvény értelmében továbbra is kétféle szakképzési program maradt (2.2.1.1 és 2.2.1.2):

- (a) 5 éves ISCED 354-es képzések, amelyeket a *szakgimnáziumok* kínálnak művészeti, pedagógiai és közművelődési területeken;
- (b) 2-4 éves ISCED 353 és 343 programok, amelyeket a speciális *szakiskolák és készségfejlesztő iskolák* kínálnak, a sajátos nevelési igényű tanulók számára.

Ezek a programok a köznevelés nemzeti minősegbiztosítási rendszerét követik, beleértve az 5 évenkénti külső ellenőrzést is. Az értékelés a tanárok pedagógiai munkájára, az iskolavezetők teljesítményére és az iskola minőségére fókuszál. Az értékelési eredmények alapján cselekvési terveket dolgoznak ki a fejlesztésre. A 2018/19-es tanévtől kezdve az értékelési standardokat az EQAVET keretrendszerhez igazították.

⁽⁶⁹⁾ [A Kulturális és Innovációs Minisztérium](#) a szakképzés ágazati irányító szerve. A szakképző intézmények minőségirányítási rendszerének kialakítását és bevezetését támogató [módszertani útmutató anyagokat](#) az IKK Innovációs Képzéstámogató Központ honlapján teszi közzé.

⁽⁷⁰⁾ A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény, a szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet.

⁽⁷¹⁾ [Kamarai Minőségi Szempontrendszer \(KAMSZER\)](#) [Kamarai Minőségi követelményrendszer]

⁽⁷²⁾ A kamara minőségi követelményei a következők: folyamatközpontú megközelítés, egyértelmű képzési célok, összehangolt minőségi célok, folyamatok nyomon követése, a vevői elégedettség értékelése, meghatározott vezetői felelősségek, korrekciós intézkedések és dokumentumellenőrzési intézkedések.

⁽⁷³⁾ Az új Szakmajegyzékben szereplő szakképesítések esetében a duális szakképzésben részt vevő, vállalkozásoknak a nyilvántartásba vételi kérelmükben nyilatkozniuk kell minőségirányítási rendszerükről.

3.4.4. Minőségirányítás a felnőttképzésben

A felnőttképzési törvény ⁽⁷⁴⁾ és a vonatkozó kormányrendelet ⁽⁷⁵⁾ szabályozási mechanizmusokat hoz létre a felnőttképzés minőségbiztosítására. A legfontosabb elemek a következők:

- (a) engedélyezés: a felnőttképzési szolgáltatóknak engedélyt kell kérniük a felnőttképzésért felelős hatóságtól ⁽⁷⁶⁾ az egyes programokra;
- (b) minőségirányítási rendszer: a szolgáltatóknak a szabályozási követelményeknek megfelelő minőségirányítási rendszert kell létrehozniuk;
- (c) külső értékelés: legalább 6 évente egyszer, a képzési tevékenységek és az oktatók teljesítményének értékelése. A hatóság visszajelzést és cselekvési terveket ad. A módszertan és az eszközök az EQAVET keretrendszer alapján kerülnek kidolgozásra.

Ezek az intézkedések biztosítják a felnőttképzési programok és tevékenységek folyamatos fejlesztését.

⁽⁷⁴⁾ A felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény.

⁽⁷⁵⁾ 11/2020 (II.7.) Kormányrendelet a felnőttképzési törvény végrehajtásáról.

⁽⁷⁶⁾ A [Pest Vármegyei Kormányhivatal](#) 2017. január 1-től a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH) helyébe lépett ebben a szerepkörben.

4. FEJEZET

A szakképzésben való részvétel előmozdítása

4.1. Ösztönzők a tanulók számára

Magyarországon a munkahelyekhez szükséges készségek támogatása priorítás. Az erőfeszítések közé tartozik a szakképzés vonzerejének és a szakképzésben való részvételnek a növelése, valamint a duális szakképzési programok támogatása.

4.1.1. Pénzügyi és egyéb ösztönzők a fiatal diákok számára

A 2020/21-es tanévtől kezdve a szakképzésben részt vevő diákok a következő támogatásban részesülhetnek:

- (a) általános ösztöndíj:
 - (i) a 9. és 10. évfolyamon a technikumokban (ágazati alapoktatás): 21 EUR/hó (8 000 HUF);
 - (ii) 9. osztály a szakképző iskolákban (ágazati alapoktatás): 42 EUR/hó (16 000 HUF);
 - (iii) idegen nyelvi és orientációs előkészítő évek: 21 EUR/hó (8 000 HUF);
 - (iv) Műhelyiskola és Dobbantó program: 42 EUR/hó (16 000 Ft);
 - (v) szakirányú oktatás (11-13. évfolyam a technikumokban és 10-11. évfolyam a szakképző iskolákban): 21 és 154 euró (8 000 és 59 000 forint) között, a tanulmányi teljesítmény alapján;
 - (vi) jogosultság: az első szakma megszerzésére készülő diákok (tanulói jogviszonyban, nem felnőttképzési jogviszonyban, lásd még a 2.1 fejezetet);
- (b) havi bér: a duális szakképzésben részt vevő tanulók esetében (2.2.1.3) vállalati gyakorlaton 260-437 EUR/hó (100 000-168 000 HUF);
- (c) pályakezdési juttatás: 347-787 EUR (133 000-302 000 HUF) a tanulmányok befejezésekor, a szakmai vizsga-eredmények alapján;
- (d) apáczai-ösztöndíj: hátrányos helyzetű, jó tanulmányi eredményt elérő tanulók számára a 9-11. évfolyamon, az általános ösztöndíj összegének kétszeresét biztosítja. A kezdeményezés célja a tehetséggondozás elősegítése és a hátrányok csökkentése.

E pénzügyi ösztönzők alapja a szakirányú oktatás [költségvetési törvényben meghatározott önköltségének éves összege, amit 2024-re 3 123 euróban \(1 200 000 forintban\) állapítottak meg.](#)

További ösztönzők közé tartoznak a versenyek, mint például a WorldSkills és az EuroSkills, a szakma kiváló tanulója versenye és a [Szakma Sztár fesztivál](#), valamint a szakképzést népszerűsítő és az elért eredményeket kiemelő kísérő médiakampányok.

4.1.2. Pénzügyi és egyéb ösztönzők a felnőtt tanulók számára

Az ösztönzők célja, hogy elősegítsék a felnőttek részvételét az egész életen át tartó tanulásban.

- (a) Bérek a duális szakképzésben: a szakképzési munkaszerződéssel rendelkező felnőtt tanulók 260 és 437 EUR/hó (100 000 és 168 000 Ft) közötti összeget kapnak, amely mentes a szociális hozzájárulási adó és a személyi jövedelemadó alól, de társadalombiztosítási járulékköteles.
- (b) Képzési hitel: legfeljebb 1 300 EUR (500 000 HUF) összegben, legalább 3 hónapig tartó képzésekhez, 0%-os kamattal, legalább 20%-os önrész mellett.
- (c) Egyéb ösztönzők:
 - (i) diákigazolvány: kedvezmények a közlekedésben és a kulturális eseményeken;
 - (ii) ingyenes szakmaszerzés: az első két szakma az iskolarendszerű szakképzésben és az első szakma, amelyet állami szakképző intézmény vagy az állammal együttműködési megállapodást kötött intézmény kínál, ingyenesen;
 - (iii) képzési támogatás: a munkanélküliek és a kiszolgáltatott csoportok ⁽⁷⁷⁾ képzési

⁽⁷⁷⁾ Munkanélküliek, gyermekgondozási támogatásban részesülő nők, rehabilitációs támogatásban részesülő személyek, a közmunkaprogramban résztvevők és a munkanélkülivé válás veszélyének kitétek.

támogatásban ⁽⁷⁸⁾ részesülhetnek a nemzeti foglalkoztatási szolgálaton keresztül. Egyéni pszichoszociális támogatás, mentorálás, munkaközvetítés vagy ideiglenes foglalkoztatás és vállalkozói támogatás is rendelkezésre áll, és az Európai Szociális Alap (ESZA) által támogatott képzési programok is léteznek ⁽⁷⁹⁾;

- (iv) tanulmányi szerződés: a munkavállalók támogatást kaphatnak a munkáltatótól tanulmányaikhoz, cserébe vállalva, hogy a képzés befejezése után meghatározott ideig a munkáltatónál maradnak. A munka törvénykönyve képzési szabadságról vagy juttatásokról is rendelkezik ⁽⁸⁰⁾.

4.2. Ösztönzők a duális partnerek számára

4.2.1. Adókedvezmények a duális szakképzésben részt vevő partnerek számára

A duális képzésben részt vevő regisztrált partnerek szakképzési munkaszerződéseket köthetnek a tanulókkal, a 4.1.1 pontban részletezett bérézzel. A szakképzési munkaszerződéssel rendelkező tanulók havi bére a 2023/24-es tanévben 100 000 Ft (260 EUR) és 168 000 Ft/hó (437 EUR) között van. Ez az összeg az éves költségvetési törvényben meghatározott szakképzés havi önköltségi összegén alapul, és változhat.

A vállalatoknak számos ösztönzőt kínálnak.

- (a) A bérek adómentessége: a tanulóknak a szakmai munkaszerződések alapján kifizetett bérek mentesek a szociális hozzájárulási adó (SZOCHO) és a személyi jövedelemadó (SZJA) alól ⁽⁸¹⁾.
- (b) Adókedvezmény: a vállalatok adó-visszatérítést kaphatnak a képzési költségek, elsősorban a duális képzéssel kapcsolatos munkaerőköltségek fedezésére. Az összeget a szakképzés önköltsége alapján számítják ki, amelyet 2023-ra 1 200 000 Ft/évben (3 123 EUR) állapítottak meg. A visszatérítés a nyújtott képzéssel arányos, és magában foglalhatja a ténylegesen ledolgozott munkaórát, a betegszabadságot és a szabadságon töltött órákat.
- (c) Sikerdíj: a vállalatok további 20%-os adólevonást igényelhetnek sikerdíjként, ha a tanuló sikeres szakmai vizsgát tesz, és legalább 6 hónapja szakképzési munkaszerződéssel rendelkezik.
- (d) További adókedvezmények: a szakképzési törvény lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy a képzéssel kapcsolatosan egyéb kiadásokat számoljanak el, ami tovább csökkenti az adóalapot ⁽⁸²⁾.

4.2.2. További ösztönzők a duális szakképzésben

- (a) Tanműhelyek pénzügyi támogatása: a szakképzésért felelős miniszter a Nemzeti Foglalkoztatási Alapból pénzügyi támogatást nyújthat a vállalatoknak a tanműhelyek létrehozásához vagy fejlesztéséhez ⁽⁸³⁾.
- (b) Kijelölt kapcsolattartó: minden szakképzési centrumban vagy iskolában van egy kijelölt

⁽⁷⁸⁾ A tandíj, a kapcsolódó költségek (utazási és szállásköltségek), a családtagok/gyermek gondozásának költségei, valamint a kiegészítő/kompensációs kifizetések biztosítása.

⁽⁷⁹⁾ Jelenleg olyan célcsoportokkal, mint például: a 25-64 éves munkanélküliek és a közmunkaprogramokban részt vevők (Út a munkaerőpiacra); a 15-24 éves, sem képzésben, sem foglalkoztatásban nem részesülő fiatalok (Ifjúsági garancia); vagy az elbocsátás veszélyének kitétek (Az elbocsátás megelőzése és kezelése). A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal koordinálásával két ESZA-támogatott program is működik az alacsony képzettségűek számára.

⁽⁸⁰⁾ Fizetett vagy nem fizetett és támogató intézkedések, például a tandíj, a képzési anyagok és a vizsgadíjak kifizetése, valamint esetleg az utazási és szállásköltségek fedezése.

⁽⁸¹⁾ A szociális hozzájárulási adóról szóló 2018. évi LII. törvény 17/A. § (4) bekezdése, valamint a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény.

⁽⁸²⁾ A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény, valamint a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény.

⁽⁸³⁾ A szakképzési törvény végrehajtásáról szóló 12/2020 (II.7.) Kormányrendelet, 336.§ (1) bekezdés.

személy, aki felelős a duális képzés koordinálásáért.

- (c) Szakképzési munkaszerződés a közalkalmazottak számára: a közalkalmazottak számára a közelmúltban elfogadott jogszabályok megengedik, hogy szakképzési munkaszerződést kössenek, ami lehetővé teszi a közintézmények számára, hogy képzést kínáljanak és újra integrálják a munkavállalókat ⁽⁸⁴⁾.

4.2.3. Ösztönzők a saját alkalmazottak képzésére

A vállalatok bizonyos feltételek mellett képezhetik alkalmazottaikat.

- (a) Duális képzési partnerek:
 - (i) a gazdasági kamarák által nyilvántartásba vett munkáltatók megtarthatják a meglévő munkaszerződéseket, és ezen felül szakképzési munkaszerződéseket is köthetnek a munkavállalókkal;
 - (ii) alternatívaként a munkáltatók módosíthatják a meglévő munkaszerződéseket, bár ezek nem minősülnek szakképzési munkaszerződésnek és nem jogosultak adókedvezményre.
- (b) Duális képzést nem nyújtó vállalatok: a duális képzési helyként nem regisztrált munkáltatók csak a meglévő munkaszerződéseket módosíthatják, anélkül, hogy adókedvezményre jogosultak lennének.
- (c) ESZA által támogatott képzés:
 - (i) a vállalatok részt vehetnek az ESZA által támogatott képzési intézkedésekben, például belső vállalati képzésben vagy külső tanfolyamokon. A belső vállalati képzés hozzájárul a vállalkozások jövőbeni duális képzési helyként való nyilvántartásba vételéhez.
 - (ii) [A GINOP PLUSZ-3.2.1](#) ("A munkavállalók és vállalatok alkalmazkodóképességének és termelékenységének javítása a munkaerő fejlesztésén keresztül") projekt 2021 és 2026 között 70 milliárd forint (182 millió euró) keretösszeggel támogatja a munkaerő-fejlesztést. Támogatást nyújt a technológiai képzéshez és a magasabb hozzáadott értéket biztosító továbbképzéshez.
 - (iii) A GINOP PLUSZ-3.2.1-21 program harmadik fázisára, annak 15 milliárd forint (39 millió euró) keretösszegű szakaszára 2024. március 5-től 2024. szeptember 30-ig lehetett pályázni. Ebben a fázisban 5 milliárd forintot az energiaigényes ágazatok, 10 milliárd forintot pedig az egyéb vállalkozások számára különítettek el.

4.3. Pályatanácsadás

4.3.1. Pályaorientációs keretrendszer és felelősségi körök

A pályaorientációt és a pályatanácsadást a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter felügyeli. A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH) koordinálja a pályaorientációs és pályatanácsadási tevékenységet a szakképző intézmények, a gazdasági kamarák és más érdekelt felek között.

A 2020/21-es tanévtől kezdve minden nyolcadik osztályos tanulónak [kötelező pályaorientációs felmérést](#) kell kitöltenie, amely elérhető az Oktatási Hivatal honlapján. Ez a felmérés segíti őket a középfokú tanulmányi utak kiválasztásában. A szakképző intézményeknek szakmai programjaikba be kell építeniük a pályaorientációs szolgáltatásokat (3.2.2. fejezet).

A 2018-ban kísérleti iskolákban bevezetett és 2020-ban kibővített orientációs fejlesztés program (2.2.1.2. fejezet) alternatív tanulási lehetőséget kínál a felzárkózásra szoruló vagy a

⁽⁸⁴⁾ A 2019. évi LXXX. törvény a VET 90/A.§.

jövőjüket illetően bizonytalan tanulók számára. A 2023/24-es tanévben 27 szakképző intézmény indította el ezt a programot.

Az iskolai szakképzés ágazati alapoktatásra és szakirányú oktatásra oszlik, hogy segítse a tanulókat a megalapozott pályaválasztásban, és ezáltal csökkentse a lemorzsolódási arányt (2.2.1 fejezet).

Az általános és középiskolások számára pályaaorientációs és pályatanácsadási szolgáltatásokat nyújtanak a következők is:

- (a) vármegyei/fővárosi pedagógiai tanácsadó szolgálatok, amelyek pályaválasztási tanácsadást nyújtanak;
- (b) helyi gazdasági kamarák, amelyek foglalkozások, gyárlátogatások és készségversenyek révén pályaaorientációs szolgáltatásokat nyújtanak;
- (c) szakképzési centrumok, amelyek a tanulók, valamint a felnőttek számára tájékoztatást nyújtanak a szakképzési programokról.

4.3.2. Pályaaorientációs rendezvények és online platformok

Az általános és középiskolásoknak szóló pályaaorientációs rendezvények közé tartoznak a szakképző intézményekben tartott nyílt napok, valamint a következő pályaválasztási kiállítások:

- (a) [Mi a pálya?](#);
- (b) Európai Szakképzési Hét;
- (c) [Szakmák éjszakája](#);
- (d) [Építsd a jövőd!](#);
- (e) [SzakMÁzz!](#);
- (f) [Szakmakóstoló Hét](#);
- (g) [Őszi pályaaorientációs napok](#);
- (h) [Szakma Sztár Fesztivál](#).

Vannak digitális források és online platformok is. Az Oktatási Hivatal által kifejlesztett [Pályaaorientációs Mérő és Támogatóeszköz, \(POM\)](#) segíti a felhasználókat a szakmák felfedezésében és abban, hogy visszajelzést kapjanak képességeikről, készségeikről. Az NSZFH [Pályaaorientációs portálja](#) rendezvényekről, szakmákról, pályaválasztási tesztekéről, online tanácsadásról és a segédanyagokról nyújt tájékoztatást. Az IKK átfogó szakképzési és pályaaorientációs forrásokat kínál, többek között [a szakképzési alapszakmákról szóló tájékoztató füzetet](#) (Szakmafüzet), egy interaktív térképet, a [Digitális Szakmaajánlót](#) és a Szakképzés Közösségi Terét ([SkillsComot](#)), egy innovatív közösségi médiaplatformot. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara [Szakmavilág applikációja](#) segíti az általános iskolás tanulókat a szakképesítések és ágazatok feltárásában. A 2020-ban indult Pályaaorientációs Klub ([Pályaaori Klub](#)) Facebook-csoport online rendezvényeket, tanácsadást biztosít.

4.3.3. Pályatanácsadás a felsőoktatásban és a felnőttek számára

A felsőoktatási intézményekben működő karrierközpontok útmutatást és tanácsadást nyújtanak. A felsőoktatási képzésekre való felvételtől információk az Oktatási Hivatal honlapján található. Felnőttek a megyei vagy fővárosi kormányhivatalok foglalkoztatási osztályain, valamint vállalatoknál, nonprofit szervezeteknél, megyei művelődési központokban és családsegítő irodákban kaphatnak pályainformációt és tanácsadást.

Lásd még a következő oldalakat: [Guidance and outreach Hungary nemzeti jelentés](#); [a Cedefop munkaerő-piaci információs eszköztára](#); [a Cedefop leltára az egész életen át tartó tanácsadási rendszerekről és gyakorlatokról](#).

4.4. Kihívások és fejlesztési lehetőségek

4.4.1. A szakképzés összehangolása a munkaerő-piaci igényekkel

A magyar szakképzési rendszer egyik jelentős kihívása a munkaerő-piaci igényeknek való megfelelés és a készséghiány kezelése. A szakképzésnek gyorsan alkalmazkodnia kell a fejlett technológiákban és a fenntarthatóságban jártas munkaerő iránti kereslethez. A szakképzésből kikerülő minden fiatalnak az alapszintet meghaladó készségekkel és kompetenciákkal kell rendelkeznie az egész életen át tartó tanulás támogatása érdekében.

2019 óta a magyar szakképzési rendszer elkülönült a közneveléstől, ami kiemeli stratégiai jelentőségét, és lehetővé teszi a munkaerő-piaci igényekhez való közvetlenebb igazodást.

Magyarország a digitális és zöld technológiák támogatása érdekében a szakképzési infrastruktúra javításán dolgozik ⁽⁸⁵⁾. Az erőfeszítések a duális képzés megerősítésére is fókuszálnak a szakmai gyakorlatok ösztönzésével és a kkv-k [ágazati képzési központokon](#) keresztül történő támogatásával.

A szakmák rendszeres felülvizsgálata biztosítja, hogy a tantervek relevánsak maradjanak. Az ágazati készségtanácsok (ÁKT-k) platformot biztosítanak a szakképzési szolgáltatók és az ipar képviselői közötti párbeszédhez, biztosítva, hogy a szakképzési programok összhangban legyenek a jelenlegi és jövőbeli munkaerő-piaci igényekkel.

A szakképzés és a felsőoktatás közötti partnerségek kialakítása folyamatban van a szakképzés relevanciájának növelése érdekében. Hagyományosan a felsőoktatásba vezető elsődleges út a gimnáziumi oktatáson keresztül vezetett. Az olyan új kezdeményezések, mint az [okleveles technikus program](#), a legjobb tanulmányi eredményeket elérő tanulókat kívánják a szakképzésbe vonzani, és azt a felsőoktatási tanulmányok elsődleges kapujaként kívánják létrehozni.

4.4.2. Inkluzív szakképzés

Magyarországon a korai iskolaelhagyók aránya 2023-ban 11,6% volt, ami meghaladja a 2030-ra kitűzött 9%-os uniós célt. Amint azt a [PISA 2022 eredményei](#) mutatják, a tanulók társadalmi-gazdasági háttérének hatása az oktatási eredményekre Magyarországon az egyik legerősebb az EU-ban, és az iskola/program típusának hatása az eredményekre szintén nagyon jelentős. A szakképzés kritikus szerepet játszik ezen egyenlőtlenségek kezelésében azáltal, hogy hozzáférhető oktatást kínál a lemorzsolódás veszélyének kitétek számára, és támogatja a hátrányos helyzetű csoportokat.

A szakképzési rendszer átjárhatóságának és rugalmasságának javítása segíthet abban, hogy alkalmazkodóképesebbé és befogadóbbá váljon. Ez magában foglalja az oktatási utak közötti zökkenőmentesebb átmenet lehetővé tételét, valamint az előzetes tanulás és készségek elismerését. A rugalmas tanulási utakon belül a Dobbantó program például lehetővé teszi a tanulók számára, hogy általános iskolai bizonyítvány nélkül is belépjenek a középfokú szakképzésbe. A szakképzési törvény közelmúltbeli módosításai a belépési korhatárt 16-ról 15 évre csökkentették, ami segít megelőzni a korai iskolaelhagyást.

A kormány 2023 óta jogszabálytervezetet készít a mikrotanúsítványok elfogadására. Ez segíteni fogja az egyes készségek vagy ismeretkörök érvényesítését. Bár még nem működik átfogó nemzeti validációs rendszer, de léteznek projektek egy ilyen rendszer kidolgozására.

⁽⁸⁵⁾ A 21. századi magyarországi szakképzési iskolafejlesztési programról lásd: Magyarország 21. századi szakképző iskolafejlesztési programja: Cedefop (2024). [Szakképzési szakpolitikai összefoglalók 2023 - Magyarország](#). A Cedefop szakképzési politikák nyomon követése és elemzése.

4.4.3. A képzett oktatói munkaerő fenntartása

A szakképzett oktatói munkaerő fenntartása kulcsfontosságú a szakképzési rendszer számára. Ahhoz, hogy az oktatók naprakészek maradjanak az új oktatási módszerek és technológiák terén, elengedhetetlen a folyamatos szakmai továbbképzés. Ennek kulcsfontosságú része a magas színvonalú, vállalati képzési lehetőségek biztosítása. Az oktatók előregedése és a természettudományos (STEM) tantárgyak tanárainak hiánya ⁽⁸⁶⁾ azonban további intézkedéseket tesz szükségessé.

A 2019-es szakképzési reformok külön jogállást teremtettek a szakképzésben dolgozó oktatók számára, és külön szabályokat vezettek be a fizetésekre és a továbbképzésre vonatkozóan, hogy vonzzák az oktatási ágazaton kívüli szakembereket, akik friss szakértelmet és a legújabb technológiákat hozzák magukkal. A továbbképzési lehetőségek vállalati környezetben történő megszervezése segít a jelenlegi oktatóknak abban, hogy kapcsolatban maradjanak az iparági fejlesztésekkel. A közelmúltban végrehajtott béremelések is a kihívás megoldását célozzák.

A hagyományos oktatási módszerekről, például az előadásalapú oktatásról az új megközelítések, például a projektalapú tanulásra való áttérés az oktatók gondolkodásmódjának megváltoztatását is megköveteli. Az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ támogatja ezt az átállást a bevált gyakorlatok megosztására szolgáló hálózaton keresztül, és olyan képzéseket kínál, amelyek segítik az oktatókat az új módszerek átvételében.

4.4.4. A pályaaorientáció és a szakképzés vonzerejének javítása

A növekvő beiskolázási számok ellenére továbbra is kihívást jelent, hogy a tanulókat a középfokú szakképzésbe vonzzuk. A közelmúltban hozott rendeletek kötelezik a szakképző intézményeket, hogy oktatási programjaikba beépítsék a pályaaorientációt. A pályaaorientációs tevékenységek azonban gyakran széttagoltak, és nem mindig hatékonyak a téves pályaválasztás megelőzésében. A szakképzésbe másodikként belépő tanulóknál nagyobb a lemorzsolódás vagy a gyenge teljesítmény kockázata.

A pályaaorientációs tevékenységek javítása kulcsfontosságú ahhoz, hogy a tanulók megalapozott döntéseket hozhassanak, és elkötelezzék magukat a választott szakmájuk mellett. E tevékenységek koordinálására a Szakképzési Innovációs Tanácson belül 2024 májusában létrehozták a pályaaorientációs munkacsoportot. Ezeket a tevékenységeket tovább lehetne fejleszteni azáltal, hogy az általános iskolákban már az alsó tagozatos tanulókat is megcélozzák.

⁽⁸⁶⁾ Közgazdasági- és Regionális Tudományi Kutatóközpont: A közoktatás indikátorrendszere 2023.

Rövidítések

AES	Felnőttképzési felmérés
CPD	Folyamatos szakmai fejlődés
CVET	Folyamatos szakképzés és továbbképzés
EDIOP	Gazdaságfejlesztési és innovációs operatív program
ELET	Az oktatásból és képzésből való korai kilépés
EQAVET	Európai minőségbiztosítás a szakképzésben
EQF	Európai képesítési keretrendszer
ESF	Európai Szociális Alap
ESL	Korai iskolaelhagyás
FAR	Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszer
GDP	Bruttó hazai termék
HE	Felsőoktatás
HUF	Magyar forint
ISCED	Az oktatás nemzetközi szabványos osztályozása
IKK	IKK Innovatív Képzéstámogató Központ
IVET	Szakmai alapképzés a szakképzésben
KIM	Kulturális és Innovációs Minisztérium
KKK	Képzési és Kimeneti Követelmények
KRÉTA	Elektronikus Köznevelési Regisztrációs és Tanulmányi Alaprendszer
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
LFS	Munkaerő-felmérés
MER	Munkaerő-piaci Előrejelző Rendszer
MKIK	Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
MKIK GVI	MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Nonprofit Kft.
NSZFH	Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal
OSAP	Országos Statisztikai Adatfelvételi Program
PES	Állami foglalkoztatási szolgálatok
PK	Programkövetelmények
QMS	Minőségirányítási rendszer
RRP	helyreállítási és ellenállóképességi terv
SEN	Speciális oktatási igények

SSC	Ágazati készségtanácsok
STC	Ágazati képzési központ
SZIR	<i>Szakképzés Információs Rendszere</i>
VET	Szakképzés

Hivatkozások

[URL elérés 2024. 07.15]

- Cedefop és Refernet.(2023). [A szakképzési politikák idővonala: Magyarország.](#)
- Cedefop. (2024). [Szakoktatási és -képzési szakpolitikai összefoglalók 2023: Magyarország.](#)
A Cedefop szakképzési politikák nyomon követése és elemzése.
- Európai Bizottság. (2023). [Oktatási és képzési monitor: Magyarország.](#)
- Eurydice. (2024). [Nemzeti oktatási rendszerek: Magyarország.](#)
- Közgazdasági- és Regionális Tudományi Kutatóközpont (2024): [A közoktatás indikátorrendszere 2023](#) [Centre for Economic and Regional Studies: A közoktatási indikátorrendszer 2023]
- Leiner, V. (2022). [Tanárok és oktatók a változó világban - Magyarország: Kompetenciák kiépítése a befogadó, zöld és digitalizált szakképzéshez.](#) Cedefop ReferNet tematikus perspektívák sorozat.
- Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal. (2023). [Pályakövetési riport 2023.](#)
[Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal. (2023) Pályakövetési jelentés 2023.]

További információforrások

[URL elérés 2024.07.11]

Jogszabályok

[2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról](#)

[2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól](#)

[2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről](#)

[1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról](#)

[A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény](#)

[1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról](#)

[2018. évi LII. számú törvény a szociális hozzájárulási adóról](#)

[2023. évi LV. törvény Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről](#)

[2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről](#)

[2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről](#)

[1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról](#)

[A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény](#)

[Magyarország Alaptörvénye \(2011. április 25.\)](#)

[1168/2019. \(III. 28.\) Korm. határozat a "Szakképzés 4.0 - A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira" című stratégia elfogadásáról és a végrehajtása érdekében szükséges intézkedésekről\).](#)

[1536/2016. \(X. 13.\) Korm. Határozat a köznevelési, a szakképzési, a felsőoktatási és a felnőttképzési rendszer digitális átalakításáról és Magyarország Digitális Oktatási Stratégiájáról\).](#)

[1603/2014. \(XI. 4.\) Korm. Határozat a Magyar nemzeti társadalmi felzárkózási stratégia II. módosításáról, Az egész életen át tartó tanulás szakpolitikájának keretstratégiája, a Köznevelés-fejlesztési stratégia, továbbá a Végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia elfogadásáról.](#)

[11/2020. \(II. 7.\) Korm. rendelet a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról\).](#)

[12/2020. \(II. 7.\) Korm. rendelet a szakképzési törvény végrehajtásáról.](#)

[182/2022. \(V. 24.\) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről.](#)

Weboldalak és adatbázisok

[Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszer, FAR](#)

[Diplomás pályakövető rendszer, DPR.](#)

[Magyar Munkaerőpiaci Prognózis \(MMPP\)](#)

A felsőoktatási felvételi eljárásról [az Oktatási Hivatal honlapján](#) tájékozódhat.

Központi Statisztikai Hivatal (2022). Helyzetkép a külkereskedelemről.

Központi Statisztikai Hivatal (2023). [Oktatási adatok 2022/2023 \(előzetes adatok\)](#)

Központi Statisztikai Hivatal (2024). [Magyarország, 2023](#)

Központi Statisztikai Hivatal. [A népesség összetétele főbb korcsoportok szerint, eltartottsági ráták, öregedési index](#)

[Központi Statisztikai Hivatal. A vállalkozások teljesítménymutatói kis- és középvállalkozási kategória szerint \(előzetes adatok\)](#)

Központi Statisztikai Hivatal. [*Az iskoláskorú népesség vármegye és régió szerint*](#)
Központi Statisztikai Hivatal. [*Népszámlálás 2022. Végleges adatok. A népesség főbb jellemzői \(országos és területi adatok\).*](#)
[*KRÉTA Elektronikus iskolai irányítási rendszer*](#)
Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal: [*Szakképzési Statisztika*](#)
Oktatási Hivatal: [*Középfokú felvételi eljárás a 2023/2024. tanévre*](#) (közzétett PowerPoint prezentáció hozzáférése: 2024/06/22)
[*Az IKK honlapján közzétett heti óraterv minta a szakképző intézmény oktatási programjának elkészítéséhez, a tantárgyfelosztáshoz, valamint az órarendek helyi szintű kialakításához*](#)
[*Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet \(GVI\) rövid távú munkaerő-előrejelzései.*](#)
[*Szakképzési Pályakövetési Rendszer*](#)
[*Szakképzés Információs Rendszere, \(SZIR\)*](#)
[*Munkaerő-piaci Előrejelző Rendszer, \(MER\)*](#)

Szakképzés

Magyarországon

Rövid ismertető

Ez a leírás a magyarországi szakképzést vizsgálja társadalmi-gazdasági kontextusában, kitérve a legfontosabb jellemzőkre, a rendszer fejlődésére és a kihívásokra.

Magyarország középfokú szakképzési rendszere iskolarendszerű, duális képzést, és különböző középfok utáni és felsőfokú programokat is magában foglal. A munkaerő-piaci képzési programokat úgy alakították ki, hogy rugalmasan reagáljanak a munkaerő-piac dinamikus követelményeire. Ez az átfogó struktúra szilárd alapot biztosít a készségek és kulcskompetenciák számára, és elősegíti az egész életen át tartó tanulást.

A 2023-ban felülvizsgált VET 4.0 stratégia irányítja Magyarország szakképzési politikáját. A 2019. évi szakképzési törvény átalakította a rendszert a szakképzés és köznevelés szétválasztásával, a duális szakképzés bevezetésével és a szakképzésnek a munkaerő-piaci igényekhez való igazításával.

A szakképzés és a felsőoktatás közötti partnerségek növelik a minőséget és a kiválóságot. Folytatódnak az erőfeszítések a befogadás, a pályaorientáció és az oktatók folyamatos szakmai fejlődésének fokozására. A szociális partnerek aktívan hozzájárulnak a szakképzési politika kialakításához, biztosítva, hogy a rendszer továbbra is alkalmazkodni tudjon a gazdasági igényekhez.

CEDEFOPEurópai Szakképzés-fejlesztési
Központ

Europa 123, 570 01 Thessaloniki (Pylea), GÖRÖGORSZÁG

Postai cím: Cedefop service post, 570 01 Thermi, GREECE

Tel. +30 2310490111, Fax +30 2310490020, Email: info@cedefop.europa.eu**keresse fel a www.cedefop.europa.eu**Az Európai Unió
Kiadóhivatala